

1 § Val av justitieombudsman

Företogs val av justitieombudsman.

Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Vi har haft en JO som nu avträder.

Hans-Gunnar Axberger tillträdde som JO den 18 februari 2008. Han omvaldes den 19 februari 2012 till samma datum 2016 men har nu avsagt sig sitt uppdrag från och med den 1 juli 2013. Som JO har han varit ansvarig för bland annat granskningen av polis och åklagare. Han är nu ordförande i den parlamentariska kommitté som ska se över det statliga stödet till dagspressen, och han är en av Sveriges mest framstående tryck- och yttrandefrihetsexperter.

På JO:s hemsida har han på frågan varför han slutar svarat: ”Jag har varit JO i över fem år. Det har blivit 6 812 individuella beslut. Vissa har krävt mer kraft än andra, men sammantaget tycker jag att det kan räcka som dagsverke.” Det får man respektera.

Hans-Gunnar Axberger är professor i medierätt, docent i straffrätt och en välkänd juridisk författare. Han har haft en rad tunga offentliga uppdrag och är en väl känd och respekterad person. Han är också känd för sin mycket stora integritet. Vi i KU är stolta över att Hans-Gunnar Axberger har tagit på sig arbetet att vara justitieombudsman. Det har stärkt den viktiga granskningsinstitutionen. Konstitutionsutskottet vill därför tacka Hans-Gunnar för det värv han har utfört som ombudsman för riksdagen.

Det faller på konstitutionsutskottet att föreslå en ny ombudsman för riksdagen. Konstitutionsutskottet har, fru talman, enhälligt föreslagit val av Cecilia Renfors till ny ombudsman från den 1 september 2013 och för en period om fyra år. Cecilia Renfors är sedan 2007 hovrättslagman i Svea hovrätt. Hon har en bred erfarenhet från både Regeringskansliet och domstolsväsendet, och hon har varit utredare av bland annat upphovsrätt på internet.

Justitieombudsmannen infördes i 1809 års regeringsform och har alltså mer än tvåhundra år långa anor. Det är en av våra viktigaste institutioner för att främja rättssäkerhet och höja den rättsliga kvalitetsnivån i myndighetsutövningen. Det är också så att JO-ämbetet röner ett stort intresse från resten av världen, och ämbetet är kanske Sveriges

viktigaste bidrag till den internationella spridningen av idén om rättslig kontroll genom oberoende ombudsmannainstitutioner.

Cecilia Renfors är väl känd och respekterad. Hon är liksom Hans-Gunnar Axberger, som avgår, känd för sin stora integritet, och hon är väl meriterad för det viktiga uppdraget som justitieombudsman.

Fru talman! Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse inkommit:

Till riksdagen

Justitieombudsman Hans-Gunnar Axberger har av sagt sig sitt uppdrag. Med anledning härav har konstitutionsutskottet berett frågan om val av en ny justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 1 september 2013 till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter till justitieombudsman väljer hovrättslagmannen Cecilia Renfors. Stockholm den 30 maj 2013

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit att hovrättslagmannen Cecilia Renfors skulle väljas till justitieombudsman från och med den 1 september 2013.

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och valde därmed för tiden *från och med den 1 september 2013* till

justitieombudsman

Cecilia Renfors

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 maj.

3 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2012/13:34 för torsdagen den 30 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från civilutskottet.

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM112 Energiteknik och innovation *KOM(2013) 253* till näringsutskottet

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:439

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:439 Nedläggning av Ericssons fabrik i Hudiksvall

av Ulla Andersson (V)

Interpellationen kommer att besvaras den 11 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 24 maj 2013

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:441

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:441 Kontroll av vårdcentraler inom vårdvalet av Hillevi Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 11 juni.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 24 maj 2013

Socialdepartementet

Göran Hägglund (KD)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:448 Trängselskatt och kollektivtrafik i Stockholm

av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 29 maj 2013

Näringsdepartementet

Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2012/13:157 till näringsutskottet

2012/13:162 till socialförsäkringsutskottet

2012/13:165 till försvarsutskottet

2012/13:169 till socialförsäkringsutskottet

2012/13:171 till civilutskottet

EU-dokument

KOM(2013) 329 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den 29 juli.

KOM(2013) 311 till kulturutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den 26 juli.

*Slutredovisning av
regeringens särskilda
jämfällhetssatsning
2007–2010, m.m.*

7 § Slutredovisning av regeringens särskilda jämfällhetssatsning 2007–2010, m.m.

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU10

Slutredovisning av regeringens särskilda jämfällhetssatsning 2007–2010, m.m. (skr. 2011/12:174).

Anf. 2 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Vem har inte köpt den där lotten och hoppats vinna en eller flera miljoner? Chansen finns ju, även om den är ganska liten.

Om man byter kön garanteras dock 3,6 miljoner mer i plånboken. Det är fakta att kvinnor förlorar 3,6 miljoner kronor under sitt arbetsliv på grund av att kvinnor diskrimineras på svensk arbetsmarknad.

Vi socialdemokrater kan inte acceptera att halva befolkningen diskrimineras och förlorar 3,6 miljoner kronor. Det är väldigt mycket pengar. Lägg därtill hur det påverkar under hela livet, också den dagen man går i pension, samt hur det är för de kvinnor som kanske lever ihop med en våldsam man. Arbetsmarknadens parter har en viktig roll i detta, men politiken måste också ta sin del av ansvaret så att kvinnor inte diskrimineras på detta sätt.

I det betänkande vi ska debattera har vi oppositionen fått majoritet för ett tillkännagivande om att lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner ska göras varje år och inte, som i dagens lagstiftning, vart tredje år. Vi vill också förändra så att endast företag med färre än tio arbetstagare ska vara undantagna från att upprätta en handlingsplan för jämställda löner, till skillnad från gällande lagstiftning där undantag görs för företag med färre än 25 anställda.

Det gör skillnad att fler företag måste göra det här och att de gör det ofta. Det är ungefär som att lära mindre barn att cykla: I början tar det väldigt mycket resurser och mycket tid, och man behöver mycket stöd från kanske både mamma och pappa. Kanske behöver man också extrahjul. När man väl kommer på det och väl har fått fart på det går det dock väldigt fort och bra – då går det av bara farten.

Vi vet också att flera fackliga organisationer vittnar om att arbetet med lönekartläggningar försvåras när det inte sker regelbundet. Redan 2011 kunde fackförbundet SKTF, numera Vision, konstatera att antalet kommuner som genomförde årliga lönekartläggningar hade halverats jämfört med före det att lagen förändrades. Förbundet visade också att 84 procent av personalcheferna i kommuner och landsting anser att lönekartläggningar är ett bra verktyg för att uppnå jämställda löner. Av de kommuner och landsting som genomförde lönekartläggningar uppger drygt hälften att de faktiskt hittade osakliga löneskillnader. Det här fungerade när lagstiftningen var bättre. Det är ett sätt för oss politiker att minska skillnaderna, bland annat när det gäller de 3,6 miljoner som kvinnorna förlorar.

Regeringspartierna, Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna, reserverade sig mot det förslaget i arbetsmarknadsutskottet. Det var samma partier som förändrade tidigare gällande lag till nuvarande försämrade lag.

Maria Arnholm, regeringens nya jämställdhetsminister, har talat om att det inte är okej att kvinnor förlorar 3,6 miljoner. Trots det röstar hennes eget parti och de övriga regeringspartierna igenom flera förslag som gör att skillnaderna mellan kvinnor och män inte minskar utan ökar.

Inga mål sätts upp trots att vi vet att kvinnor fortfarande tvingas att bli delvis försörjda av män. Det finns fakta och kunskap om vad som behöver göras, men regeringen lägger inte fram några konkreta förslag som driver på för ett jämställt arbetsliv med mera. Vi tar väldigt små steg framåt. Om det fortsätter i den här takten får inte dagens eller morgondagens små pojkar och flickor uppleva ett jämställt samhälle. Det är som SCB skrev, att jämställdheten trampar vatten.

Fru talman! Hur ska man kunna förändra om regeringen inte lägger fram några konkreta eller skarpa förslag eller sätter upp mål och talar om när de ska vara uppnådda? Man måste ta på sig jämställdhetsglasögonen inom alla politikområden och analysera vilka konsekvenser de olika

politiska beslut som vi fattar här i riksdagen får för både kvinnor och män.

Regeringen får kritik, senast i förra veckan i en granskning av flera borgerliga budgetpropositioner som Sveriges Kvinnolobby har gjort. Granskningen visar att regeringen är könsblind och saknar jämsällldhetsanalys. Det saknas könsuppdelad statistik och konkreta åtgärder för att jämsällldhet ska uppnås. De skriver också att det behövs en ny politik, en politik som arbetar för jämsällldhet och tittar på konsekvenser för kvinnor och män inom varje politikområde. Man måste analysera vad politiken måste göra och hur det ska göras.

Regeringens så kallade jämsällldhetsatsningar fungerar inte. Vårdnadsbidrag, jämsällldhetsbonus, RUT-avdrag och jobbskatteavdrag har inte drivit på jämsällldhetsarbetet.

Fru talman! Att ha en bra sjukvård, äldreomsorg, barnomsorg, skola med mera, det som vi i dagligt tal kallar våra välfärdstjänster, är viktigt för ett jämsällt samhälle. Vi vet att kvinnor är mer beroende av detta för att kunna arbeta och försörja sig själva. Att sälja ut vår välfärd och göra den mer privat, som regeringen anser vara bra för kvinnor, har visat sig vara helt fel, enligt forskningen. Det får mycket negativa konsekvenser för just kvinnor och jämsällldhet.

Ca 100 000, oftast kvinnor, lämnar arbetslivet eller går ned i arbetstid för att ta hand om nära och kära eftersom de inte litar på dagens välfärdstjänster. De tar på sig att utföra dem själva, och då minskar dessa kvinnor också sin inkomst betydligt eller förlorar den helt.

Lägg därtill alla andra sämre arbetsvillkor som kvinnor tvingas acceptera. Det handlar om ofrivilliga deltider, lägre löner, visstidsanställningar och huvudansvar för hem och familj. Dessutom finns dessa timavlönade visstidsanställningar som man inte bara har när man är ung eller ny på arbetsmarknaden. En rapport som Kommunal har tagit fram visar att genomsnittsåldern för en visstidsanställd är 35 år. Jag kan tycka att man är ganska ung när man är 35 år, men jag tycker också att man är för gammal för att ha en timavlönad visstidsanställning när man är 35 år. Vid en ålder av 35 år är det mycket vanligt att man som kvinna har kanske både ett och flera barn att försörja. Vi vet också att väldigt många kvinnor är ensamstående med barn och har ett eget försörjningsansvar för barnen.

Men vad gör regeringen? Jo, den fattar beslut om att man kan visstidsanställa längre och ännu mer. Och som om det inte skulle vara nog har Anders Borg uttalat sig på en stor SKL-konferens och sagt att löneläget är för högt i de branscher där det ofta finns visstidsanställningar. Han har också sagt att arbetsgivarna där inte har varit tillräckligt hårda i sina förhandlingar. Det här handlar om löner och arbetsvillkor i kommuner och landsting där väldigt många kvinnor arbetar med låga löner och ofta med sämre villkor.

För väldigt många år sedan – det är så många år sedan att jag inte ens kommer ihåg vilket årtal det var – tog facken, med all rätt, krafttag för att få bort de delade turerna. Men nu är de tillbaka med allt vad det innebär. Ca 100 000, oftast kvinnor, tvingas att jobba delade turer, och det sker väldigt ofta på helger men även mitt i veckan. Det blir allt vanligare med delade turer på helgerna då man kanske allra helst vill vara hemma eftersom barnen är fria från skolan och den äkta hälften kanske också är

ledig. Nej, då ska kvinnorna vara hemifrån ännu längre, från tidiga morgonen till sent på kvällen. Ofta är de hemifrån 12–16 timmar och får betalt för åtta timmar. Mitt på dagen är de så kallat lediga och får inte betalt. Vi vet också att det är många som inte kan resa hem under den stunden.

Det här kostar i lönekuvert, och det kostar också för hela familjen och för samhället. Det sker i verksamheter som behövs alla dagar i veckan och 24 timmar om dygnet. Det är verksamheter som ställer mycket höga krav på den som jobbar.

Detta är mycket dåligt. Det visar brist på kompetens och politisk vilja att förändra och lägga bättre schaner för personalen. Vi socialdemokrater tycker att de delade turerna måste bort. Frågan vi ställer oss är: Vart tog arbetet med det goda arbetslivet, speciellt för kvinnor, vägen? Hur analyserar man konsekvenserna ur ett jämsällldhetsperspektiv?

Fru talman! Vi socialdemokrater vill ha en offensiv jämsällldhetspolitik. Kvinnor ska också ha rätt till heltid. Arbetet för jämsälllda löner måste omfatta fler. De delade turerna måste tas bort. Vi måste kunna lita på välfärdstjänsterna, och de ska ha hög kvalitet. Arbetsmiljön ska vara sådan att den inte sliter ut människor och så att kvinnor får förutsättningar att jobba mer betald tid. Föräldraledigheten måste delas mer lika. Det måste också finnas barnomsorg på kvällar, helger och nätter. Kvinnors kompetens måste värderas. Vi måste våga ta i frågan om hur kvinnor och deras arbetsinsats värderas. Vi måste värdera kvinnor och män rättvist när det gäller den arbetsinsats som de faktiskt gör och när det gäller den kompetens och det ansvar som arbetet kräver.

Lärare, sjuksköterskor, omvårdnadspersonal och förskolepersonal är yrkesgrupper som samhället ställer stora krav på, men det syns inte lönekuvertet eftersom de ofta består av kvinnor. Det lönar sig inte för kvinnor att utbilda sig, men män får bättre betalt om de struntar i det.

Till slut vill jag yrka bifall till majoritetens förslag under punkt 3 och till reservation 7. Vi står självfallet bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bara bifall till dessa två.
(Applåder)

Anf. 3 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens skrivelse till riksdagen om den satsning på jämsällldhet som genomfördes mellan åren 2007 och 2010. Satsningen uppgick till 1,6 miljarder kronor, vilket i sig var en tiobubbling av resurserna till området. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av åtgärdernas effekter och resultat, vilket allianspartierna i utskottet står bakom. När man lyssnade på föregående talare kunde det framstå som att vi i Alliansen värderar män och kvinnor olika. Tvärtom ska män och kvinnor ha samma makt och inflytande att forma sina liv.

Fru talman! Låt mig börja med att backa bandet ytterligare. Jämsällldhet formades som ett politikområde under 1970-talet och hade då främst sin utgångspunkt i arbetsmarknadspolitik. Sedan dess har jämsällldhetspolitiken breddats och nya inriktningar och strategier har mejslats fram genom ett antal propositioner och skrivelser. Under tiden blev maktbegreppet centralt för jämsällldheten, och riksdagen beslutade 2006

att det övergripande målet för jämsällldhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina liv.

Jag vill därför nämna de fyra delmål som alliansregeringen arbetar utifrån för att nå målet på området, att kvinnor och män ska ha samma makt och möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Målet låter som en självklarhet. Trots det spelar kön roll för människors möjligheter i vårt land i dag.

Fru talman! Det första delmålet handlar om en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

Det andra delmålet handlar om ekonomisk jämsällldhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Det tredje delmålet handlar om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

Det fjärde och sista delmålet handlar om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Samtidigt som målen antogs underströks vikten av samverkan mellan samhällets olika aktörer – till exempel kommuner, landsting, ideella organisationer på alla nivåer samt arbetsmarknadens parter – för att uppnå de jämsällldhetspolitiska målen. Jämsällldhetsintegrering var och är regeringens huvudsakliga strategi för att nå de jämsällldhetspolitiska målen.

Sverige lyfts ofta fram som en förebild när det kommer till jämsällldhet, särskilt i förhållande till många andra länder. Det innebär emellertid inte att jag som moderat är nöjd, tvärtom finns det ett arbete att göra.

Fru talman! Vägen framåt har vi tidigare debatterat i denna kammare liksom utgiftsområdet gällande jämsällldheten. Vi har bland annat belyst jämsällldhetspolitikens inriktning för perioden 2011–2014. Grunderna för inriktningen är de satsningar som vi debatterar och utvärderar i dag. Jämsällldhetsarbetet kräver fortsatt intresse och engagemang för att öka varje människas möjlighet att växa av egen kraft.

Under föregående mandatperiod fick jämsällldhetspolitiken en omfattande ambitionshöjning. Jag nämnde att det tillfördes mer resurser. Det skiljer sig från tidigare regeringars satsningar på området och är ett arbete som fortsätter även under denna mandatperiod. Arbetet är som sagt inte färdigt, och det finns fortfarande brister när det gäller jämsällldhet mellan män och kvinnor.

Låt mig nämna några brister som rör arbetslivet. Fortfarande finns det ett lönegap mellan män och kvinnor. Kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns. Kvinnor arbetar mer deltid än män, både frivilligt och ofrivilligt. SCB:s lathund om jämsällldhet visar att en tredjedel av de sysselsatta kvinnorna och var tionde sysselsatt man arbetar deltid; det visar på skillnaderna. Detta påverkar inte bara individens ekonomi här och nu utan även den framtida pensionen.

Jag nämnde att Sverige är en förebild när det gäller jämsällldhet, vilket alltid får någon att reagera. Om vi tittar på Sverige och jämför med övriga medlemsländer i EU ser vi att vårt arbetskraftsdeltagande inom åldersgruppen 15–74 år ligger högre för både män och kvinnor liksom

för hela gruppen. Siffror från SCB visar att Sverige toppar sysselsättningsgraden i Europa med 77,2 för kvinnor och 82,8 för män.

Under 2012 infördes dubbeldagar inom föräldraförsäkringen. Föräldrar ges rätt att ta ut föräldrapenning samtidigt i 30 dagar under barnets första levnadsår. Siffrorna från SCB gällande föräldrapenningen – det är siffror från Försäkringskassan – visar att det fortfarande är kvinnorna som tar ut större delen. Under 2011 tog kvinnorna ut 76 procent av dagarna och männen 24 procent.

Regeringen har bland annat därför – det finns flera olika skäl – tillsatt en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Delegationen ska sammanställa och göra kunskap tillgänglig om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet liksom om de förhållanden som är grunden för dessa skillnader. Uppdraget ska redovisas i oktober 2014. En annan utredning ska kartlägga och analysera frågor som rör män och jämställdhet i syfte att skapa ett kunskapsunderlag i arbetet med att utveckla jämställdhetspolitiken. Det uppdraget ska redovisas i november 2013.

Det är värt att nämna att trots kriser som avlöst varandra har regeringen tillfört den offentliga sektorn resurser just för att motverka nedskärningar, nedskärningar som annars främst drabbar kvinnor. Vi ser att den internationella krisen har slagit hårt mot Europa och världen. Den har även berört oss, men Sverige står väl rustat.

Ett annat viktigt område inom arbetslivet handlar om att förhindra att kvinnor slås ut på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Därför har Arbetsmiljöverket fått i uppdrag att utveckla och genomföra särskilda insatser.

Fru talman! Vi får inte glömma andra viktiga satsningar som inte är kopplade till just detta område eller till de satsningar som vi i dag utvärderar. Det rör sig om satsningar som gett mer frihet till individer och fått vardagspusslet att bli lite enklare. Nu kommer vissa av oppositionspartierna att se rött, men det är viktigt att nämna dem.

Bland annat har vi stimulerat arbetsutbudet och ökat sysselsättningen genom jobbskatteavdraget; det har förstärkts vid flera tillfällen. Jobbskatteavdraget gör det mer lönsamt för både män och kvinnor att arbeta. Skattelättnader för hushållsarbete, det så kallade RUT-avdraget, är ytterligare en åtgärd, likaså jämställdhetsbonusen. Bonusen ger föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament att fördela föräldraledigheten mer jämställt.

Såväl RUT-avdraget som jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen och jobbskatteavdraget syftar till att skapa bättre förutsättningar för att kvinnor och män på lika villkor ska ta ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet samtidigt som de ska uppmuntra till ett mer jämställt arbetskraftsdeltagande.

Fru talman! Jämställdhetsområdet är och kommer att vara centralt för Sveriges fortsatta utveckling och tillväxt. För mig som moderat innebär jämställdhet frihet – friheten för både män och kvinnor att själva bestämma hur deras liv ska se ut.

I dag debatterar vi ett ärende där vi tittar lite i backspegeln på de jämställdhetssatsningar som genomfördes 2007–2010. Det är viktigt att belysa och utvärdera reformer och satsningar som genomförts.

Jämställdhetsarbetet kräver som sagt fortsatt intresse och engagemang för att få både män och kvinnor att utvecklas och växa av egen

kraft. Jag ska nämna några satsningar och prioriteringar som vi fortsätter med under denna mandatperiod och som är kopplade till den här satsningen.

Vi fortsätter att utveckla och skapa förutsättningar för att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i all verksamhet inom stat, kommun och landsting. Vi fortsätter att främja jämställdhet på arbetsmarknaden. Vi fortsätter satsningar för att främja jämställdhet i skolan. Vi fortsätter att öka kunskapen om kvinnors hälsa. Vi fortsätter arbetet med att motverka mäns våld mot kvinnor. Vi fortsätter arbetet mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket, arbetet mot våld i samkönade relationer och arbetet för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. Vi motverkar även prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Det är viktiga satsningar som grunden lades för under tidigare mandatperiod.

Fru talman! Som sagt finns det många val som vi människor kan göra genom livet. Var jag föds, i vilket land och i vilken familj, kan jag inte välja. Men vart jag är på väg och vilken väg jag vill vandra kan jag påverka. Människor ska tas till vara för vad de kan och vad de är beredda att tillföra. Varje människa har ett oändligt och oförbrukbart värde. Oavsett kön, och för den delen oavsett etnicitet, religion, sexuell läggning och andra attribut och preferenser, är människan just människa.

(Applåder)

Anf. 4 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jenny Petersson räknar upp en hel del kring de jämställdhetspolitiska målen, som vi alla här i kammaren röstade för. Vi var eniga om att vi skulle ha det så i Sverige. Vi ställde upp på det. Men nu är det ändå så att kvinnor förlorar 3,6 miljoner under sitt arbetsliv. Det är väldigt mycket pengar. Jämställdhetsministern har sagt att man måste ta tag i det.

Jag har egentligen bara en konkret fråga till Jenny Petersson: Vilka är de konkreta politiska förslag som regeringen lägger fram eller som ni i regeringspartierna för fram för att kvinnor inte ska diskrimineras på det sättet att de förlorar 3,6 miljoner?

Jag vet inte om Jenny Petersson har läst den rapport som Sveriges Kvinnolobby presenterade förra veckan, *Kvinnorna och krisen – Leder regeringens investeringar till en jämställd framtid?* Trots att man har satsat väldigt mycket pengar har det inte hänt så mycket på jämställdhetsområdet, står det där. Möjligtvis har man tagit myrsteg framåt, och Jenny Peterssons parti har haft makten och kunnat påverka under ganska många år.

Anf. 5 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Som sagt är det glädjande att det är flera partier som står bakom satsningarna på jämställdhetsområdet och de jämställdhetspolitiska målen. Det är viktigt att det finns en samsyn om det här.

När det gäller bra jämställdhetspolitik nämnde jag i mitt anförande olika satsningar som regeringen har gjort och som fortsätter under den här mandatperioden. Jag vill också betona att vi i dag har en lag som innebär ett lönediskrimineringsförbud. Det tycker jag är starkt i sig. Man får inte ha osakliga eller oskäligena löneskillnader mellan män och kvinnor.

Det tycker jag är väldigt viktigt att belysa, för det låter i debatten som att det inte finns något sådant, men det finns det faktiskt.

Regeringen arbetar som sagt vidare med de här målen, och det har vi debatterat tidigare här i kammaren.

Anf. 6 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag förstår att Jenny Petersson inte kunde svara på min fråga vilka konkreta politiska förslag som regeringen eller hennes parti har för att också kvinnor ska få de 3,6 miljonerna, eller åtminstone för att gapet ska minska när det gäller de inkomster man förlorar som kvinna. Jag kan förstå att Jenny Petersson kanske inte kan svara på den, för jag har inte hittat några konkreta förslag vare sig i budgetpropositionen eller i rapporten från Sveriges Kvinnolobby. Sveriges Kvinnolobby är en paraplyorganisation som bedriver partipolitiskt obunden och ideell verksamhet. Det är ingen där som har någon politisk vilja på vare sig den blå eller den röda sidan.

Men jag tycker att Jenny Petersson ändå ska få en chans till, så jag upprepar min fråga. Vilka konkreta politiska förslag lägger regeringen eller Moderaterna fram för att kvinnor inte ska diskrimineras? Trots att vi har ett förbud mot lönediskriminering, som Jenny Petersson sade, sker detta. Men det handlar inte bara om lönediskriminering, utan också anställningsvillkoren påverkar, liksom andra förhållanden i välfärdssektorn. Det är många stora politikområden som påverkar kvinnors möjligheter. Om vi då tycker att kvinnor och män ska ha samma möjligheter måste vi ge kvinnor samma möjligheter, men det gör inte regeringen. Jag hoppas att jag i nästa replik får svar på min fråga från Jenny.

Anf. 7 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! För det första gör regeringen ingen skillnad på män och kvinnor. För det andra har vi ett jämställdhetspolitiskt mål. För det tredje nämnde jag de olika delmål vi har för att uppnå det här målet. Det är konkreta visioner och mål som regeringen och även oppositionen har ställt sig bakom.

Vad gör vi då rent politiskt? Jag nämnde till exempel att vi har sänkt trösklarna in på arbetsmarknaden. Det gynnar både män och kvinnor. De sänkta trösklarna gynnar människor som har stått långt utanför arbetsmarknaden och gör det enklare och billigare att anställa. Jag nämnde RUT-avdraget, som gynnar en bransch där många kvinnor arbetar. De har i dag fått sina löner vita och är med i pensionssystemet. Inom välfärdssektorn har vi till exempel genomfört LOV, som gör att man i dag i en kvinnodominerad bransch har fler arbetsgivare att välja mellan. Att anklaga regeringen för att inte framföra konkreta förslag på förbättringar tycker jag inte att det är hederligt att stå och göra i den här debatten. Vi sänker trösklarna för både män och kvinnor.

Jag nämnde även att regeringen har en strategi för jämställdhetsintegrering för att man ska kunna genomlysna det arbete som pågår. Det sker arbete inom Regeringskansliet. Det finns utvecklingsprogram inom myndigheter. På regional nivå har vi tillskjutit pengar till Sveriges Kommuner och Landsting, till exempel till projektet HÅJ, för att se till att man ser de här strukturerna och att vi har en jämställd arbetsmarknad på det här området.

Anf. 8 GUNVOR G ERICSON (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservation 7. Visserligen står vi bakom Miljöpartiets reservationer i betänkandet men för tids vinnande yrkar vi bifall till den samt bifall till att riksdagen tillkännager till regeringen att ändra reglerna för lönekartläggning, som är majoritetens förslag under punkt 3.

Debatten i dag handlar om jämställdhet ur många olika perspektiv. Den gäller både en slutredovisning av regeringens särskilda jämförbarhetsrapport åren 2007–2010 och många motioner från allmänna motionstiden.

Jag är både besviken och fundersam. Varför är inte ministern med i dag? Visserligen är det inte ministern själv som har lagt fram jämförbarhetsrapporten som var under åren 2007–2010, men ministern borde lyssna på vad riksdagen har att säga inom området. Det är ganska anmärkningsvärt att regeringen inte prioriterar att ens komma hit.

Det är väldigt många olika förslag i debatten. Det är svårt att här beröra dem alla. Miljöpartiet har motionerat om skam- eller så kallat hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har motionerat om män och maskulinitet, jämförbara löner, jämställdhet i arbetslivet och en ny hållbar jämförbarhetspolitik. Den handlar om hur man kan använda verktyg som redan finns. Det gäller till exempel upphandling och hur den statliga budgeten bättre kan främja en jämförbar samhällsutveckling.

Jag väljer här att lyfta fram bara några av förslagen. I övrigt hänvisar jag till att läsa betänkandet, och dem som lyssnar rekommenderar jag att läsa på riksdagens hemsida eller på Miljöpartiets hemsida.

Jämställdhet har funnits på den politiska agendan i ett halvt sekel. Det är inte så att det började bara på 70-talet. Politiska reformer som särbeskattning, föräldraförsäkring, pappamånader och dagis har gjort det lättare att förena lönearbete och familjeliv. Ändå tar pappor ut bara 24 procent av föräldradagarna, och kvinnor utför fortfarande den största delen av det obetalda hemarbetet.

Sedan 1990 har Statistiska centralbyrån kartlagt kvinnors och mäns tidsanvändning. Tidsstudierna visar att kvinnor lägger alltmer tid på lönearbete, och män börjar sakta ta ett större ansvar i hemmet. Men studierna visar också att män fortfarande har mer fritid jämfört med kvinnor.

Jämförbara löner och inkomster är det långt kvar till. Trots alla vällovliga ambitioner, som Jenny Petersson nämnde i sitt tidigare anförande, hur ser resultatet ut? Först var det ett stort steg att kvinnor skulle få lönearbete över huvud taget. Vi kan tycka att det är väldigt länge sedan. För hundra år sedan var det inte alls självklart att en kvinna skulle kunna få jobba. Det var männen som skulle ha lön för att de hade försörjningsansvar.

Låt mig ta ett exempel från lönelistan på Kullbergska sjukhuset i Katrineholm 1917, samma år som sjukhuset invigdes. Då hade läkaren 1 500 kronor om året, avdelningssjuksköterskan 600 kronor och köksbiträdet 200 kronor. Men vaktmästaren hade 1 000 kronor om året, eftersom han hade familj. Det visar normen och hur tänkandet var.

Dagisreformen på 70-talet liksom införandet av att det är individen som beskattas i stället för att man sambeskattar de som lever ihop har

haft stor betydelse för jämställdhet. Men man kan undra om normen med mannen som familjeförsörjare lever kvar än i dag.

Jämställdhet är lönsamt för både individen och samhället. OECD har pekat på att ett skäl till att Sverige har klarat sig bra under den ekonomiska krisen är det höga arbetskraftsdeltagandet hos kvinnor. Men det finns en utveckling som går åt fel håll.

Tvärtemot vad kanske många tror ökar kvinnors deltidsarbete, vilket är förödande ur jämställdhetssynpunkt. Alla våra trygghetssystem bygger på den inkomst du har haft. Låga inkomster är lika med låga ersättningar i pension och föräldraförsäkring, för att bara nämna några.

Under det senaste decenniet har antalet kvinnor som arbetat deltid ökat med 20 procent. När det gäller kvinnor i åldern 25–49 år har antalet ökat med hela 30 procent. Mäns deltidsarbete ökar också men från en betydligt lägre nivå. Det är 7 procent av männen i åldern 25–49 år som arbetar deltid. Det är inte fel att jobba deltid. Men när man själv inte får välja blir det ett stort problem.

Många kvinnor har osäkra anställningar. I Sverige är det ca 700 000 personer som har korta anställningar. Bland tjänstmannaanorganisationen TCO:s medlemmar har nästan var fjärde kvinna i åldern 20–34 år ett vikariat eller annan visstidsanställning, att jämföra med var tionde man. Liknande mönster kan man se hos fackförbundet Kommunals medlemmar. Det är inte en bra utveckling för ett mer jämställt samhälle hur mycket pengar regeringen än har satsat på sina särskilda områden.

Låt oss sätta luppen på ett av dessa områden. Det gäller insatserna inom ekonomisk jämställdhet. Målet om ekonomisk jämställdhet utgår från att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Trots att kvinnors ställning på arbetsmarknaden har stärkts och förutsättningarna för ekonomisk självständighet ökat är det bestående lönegapet ett tydligt uttryck för kvinnors och mäns olika möjligheter i arbetslivet. Dessa löneskillnader får konsekvenser för inkomster över hela livscykeln från tiden som yrkesarbetande fram till pensionen.

Regeringen har gjort så att inkomstskillnaderna till och med har ökat under perioden. Siffror från riksdagens utredningstjänst visar att skillnaden i nettointkomst per år mellan kvinnor och män har ökat med 40 procent sedan regeringsskiftet 2006. I reda pengar handlar det om en ökning på närmare 18 000 kronor om året till männens fördel.

Det är effekten av helheten i allianspartiernas politik. Konstruktionen i jobbskatteavdraget och de kraftiga förändringarna i sjukförsäkringen och a-kassan har gett det resultatet. Inkomstskillnaderna har ökat. Nu är det 62 500 kronor om året 2012, att jämföra med 44 500 kronor 2006. Det är en ganska stor skillnad. Ni tänkte inte på det. Kanske det var så att ni bara tittade på de särskilda satsningarna. Men man måste se politiken i dess helhet. Det är jämställdhetsintegrering.

Låt oss ta nästa område där prioriteringen visar att genusglasögonen saknas, eller kanske inte prioriteras. Regeringen valde att slopa lönekartläggningar för 21 000 företag och deras ca 300 000 anställda. Noterbart är att Jenny Petersson i sitt inlägg inte nämner att Moderaterna har reserverat sig i utskottet, eller egentligen samtliga borgerliga partier, och att de ej heller yrkade bifall till den reservationen. Jag kanske kan ta det som en intäkt för att ni har tänkt om och står bakom betänkandet i dess helhet.

Vad vill då Miljöpartiet? Vi har fyra konkreta förslag för en mer jämfällld arbetsmarknad. Det första är jag väldigt glad för att vi har fått majoritet för i utskottet. Det handlar om årliga lönekartläggningar.

Lönekartläggningar är ett bra instrument för att upptäcka och åtgärda osakliga löneskillnader mellan könen. Till exempel har nytexaminerade ekonomer 3 000 kronor i skillnad per månad beroende på om man är kvinna eller man. Ni kan ju gissa vem som har vad.

Vi föreslår för det första att jämfällldhetslagen ändras så att arbetsplatser med fler än tio anställda måste upprätta lönekartläggningar varje år. En sådan förändring gör det lättare att upparbeta rutiner för att bevaka löneutvecklingen. Det är bra att vi nu här i dag kan föreslå riksdagen att bifalla detta.

Arbetet mot osakliga löneskillnader är ytterst ett ansvar för arbetsmarknadens parter. Men politiken måste definiera målsättningar och skapa förutsättningar för att åstadkomma jämfälllda löner och ta ansvar där vi är arbetsgivare. Lönekartläggningar löser inte hela den strukturella diskrimineringen men är en viktig pusselbit. Det behövs mer för att också titta på löneskillnader mellan så kallade kvinnodominerade och mansdominerade branscher.

För det andra: Inför en statlig pott för jämfälllda löner. Politiskt styrda arbetsgivare, det vill säga staten, kommuner och landsting, måste avsätta resurser för jämfälllda löner.

För det tredje: Ge Medlingsinstitutet ett tydligare uppdrag att kartlägga och analysera löneskillnaderna mellan kvinnodominerade och mansdominerade branscher på hela arbetsmarknaden och att föreslå åtgärder.

För det fjärde: Återinför Försäkringskassans uppdrag att verka för ett jämfällld uttag av föräldraförsäkringen, och se till att den blir tredelad.

En annan fråga gäller män och maskulinitet. Regeringens politik har inte bara ökat inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor, utan den har också orsakat frustration hos unga män som har tagit sig våldsamma uttryck i förorterna de senaste veckorna.

Oroligheterna i förorterna har många orsaker – social nedrustning från samhällets sida, undermåliga skolor och arbetslöshet. Kvinnor drabbas också av social utsatthet men uttrycker inte sin frustration genom att bränna bilar. Upploppen blir den extrema konsekvensen av dagens mansnorm. Det är manligt och i viss mån accepterat att visa sin frustration genom våld.

Regeringen behöver inse att större fokus behöver läggas på män och manlighet för att kunna åstadkomma ett jämfällldt samhälle. Män har mer makt än kvinnor i dagens samhälle, men många män känner också maktlöshet och frustration. Våld blir ett extremt uttryck för att återta makten över sin omgivning.

Dagens mansnorm är skadlig för både män och kvinnor. Många killar, framför allt i förorter och i glesbygd, får dåliga resultat i skolan för att det råder en antipluggkultur bland killar. Det är inte ”tufft” att plugga, och killarna ser heller inte nyttan med det. Arbetslöshet leder i sin tur till frustration och dåliga sociala relationer. Den här frustrationen riskerar sedan att leda till våld mot närstående, poliser eller motståndarlagets hejarklack.

Miljöpartiet vill att frågor om mansrollen och maskulinitet ska ingå i utredningen *Män och jämsällldhet* som regeringen har tillsatt. I dag är uppdraget till utredningen inriktat på att kartlägga och analysera mäns livssituation. Det är bra, men det är inte tillräckligt. Vi måste också våga diskutera att förändra mansnormen, som ställer till problem för både män och kvinnor.

Män har mycket svårare att ta sig ur den kvävande könsrollen än vad kvinnor har. I dag har kvinnor möjlighet att studera och arbeta inom i princip vilket område som helst. Vi ser däremot få män som studerar eller arbetar inom exempelvis vård och omsorg – det anses inte ”manligt” att ta hand om andra människor. Vi anser att studie- och yrkesvägledare behöver mer kunskap i hur de kan arbeta för att bryta de könsstereotypa utbildningsvalen. Människor måste kunna få välja utifrån den individ man är, så att inte det val man en gång gjorde som tonåring sedan måste prägla hela ens yrkesliv. Man måste kunna få byta.

När vi tillåter pojkar att använda våld när de är små tränar vi dem att använda våld när de blir äldre. Vi måste tidigt jobba med att förändra normer. Vi anser att kommunerna ska prioritera ett normkritiskt arbete i skolan. Det räcker inte med kvinnokamp för att åstadkomma jämsällldhet. Vi måste kämpa för mäns möjlighet att leva utan kvävande och våldsamma normer.

Egentligen handlar jämsällldhetsintegrering om social hållbarhet, ett samhälle där både kvinnor och män kan leva utifrån den individ man är, utan att läsas in könsbundna normer.

Jag vill avslutningsvis, fru talman, citera Wangari Maathai, mottagare av Nobels fredspris 2004, politiker och miljöaktivist: ”Vi kan inte få en hållbar utveckling utan rättvis utveckling och ingen rättvis utveckling utan jämsällldhet.”

FN, Världsbanken och UN Women lyfter upp som avgörande för världens framtid att en grön, inkluderande och innovativ ekonomi som bygger på jämsällldhet och aktivt medborgarskap är en förutsättning för hållbar utveckling. Det gäller i allra hösta grad även i Sverige.

Anf. 9 CHRISTER NYLANDER (FP):

Fru talman! Jag frågade häromdagen min ena dotter vad som var den viktigaste jämsällldhetspolitiska frågan. Hon svarade efter en stunds tvekan att det nog var de orättvisa lönerna mellan kvinnor och män. Det är möjligt att hon har påverkats av mig eller av föräldrar i övrigt. Jag är inte säker på det. Det kan också vara ett uttryck för att många unga människor i detta land känner att det inte är ett fullt jämsällldt land. Många funderar på varför det är så att kvinnor har lägre lön än män, varför det är så att kvinnor trots att tjejerna ofta lyckas bättre i skolan och tjejerna oftast pluggar längre på högskolor och universitet får jobb, karriärmöjligheter och yrkesutvecklingsmöjligheter som är sämre än för män.

Kanske jag också måste ompröva min förhoppning om att kommande generationer blir något bättre. Det kanske trots allt är så att även den generation som nu är ung fortfarande ser de strukturer som finns som ett hinder för att varje människa ska få samma chans att lyckas utvecklas till den människa man kan bli.

Det är bra att jämsällldhetsminister Maria Arnholm tydligt prioriterar frågan om ojämsälllda lönesättningar.

Det är också bra att Gunvor G Ericson i sitt anförande här mycket tydligt säger att detta inte är en fråga om bara problem för kvinnor utan också är en fråga om problem för män. Det finns strukturer som håller tillbaka män från att göra de livsval som de vill göra.

Därför är det bra att Maria Arnholm som jämställhdhetsminister prioriterar frågan om killars situation, den antipluggkultur som finns i skolan bland en del killgrupper, som Gunvor G Ericson också tog upp i sitt anförande. Det är viktigt och bra att se att båda könen ställs inför problem när vi har normer som håller tillbaka individer.

Jag vill att Sverige, fru talman, ska vara ett land där människor, framför allt unga människor, känner att det finns stora möjligheter att utveckla sig själv, att nå sina livsmål, att nå sina möjligheter, att nå sina ambitioner, inte därför att ambitionerna är väldigt låga utan därför att möjligheterna är väldigt stora.

Då måste man fundera på hur skolan blir bättre. Då måste man fundera på hur trösklarna till arbetsmarknaden blir lägre så att fler kommer in. Man måste också fundera på hur man bekämpar de sociala strukturer som håller tillbaka människor i sina fällor och som gör att människor inte kan utvecklas fullt ut. Ska man nå dit måste man vara väldigt tydlig med att göra saker som får effekt och som får effekt på lång sikt. Det är också viktigt i den debatt som vi nu för att fundera på vad som ger effekt och vad som ger effekt på lång sikt.

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens redovisning av den särskilda satsning som gjordes, en rejäl summa pengar som avsattes för att stärka jämställhdhetspolitiken, på 1,6 miljarder kronor under några år. Det är väldigt mycket pengar. Det var på många sätt en unik satsning, och det var många resurser och många kortsiktiga projekt som genomfördes men också en hel del saker som ger effekt på lång sikt. Det var ett hundratal åtgärder i kommuner, i stat, i landsting men också i det civila samhället som på område efter område förbättrar läget när det gäller jämställhdheten.

Men vi behöver göra mer. Sverige har nått långt, längre än många andra, men samtidigt är vi inte ett jämställt land – vi behöver göra mer.

Målen med jämställhdhetspolitiken är, som Jenny Petersson mycket tydligt sade, fyra. Det handlar om makt, ekonomi, arbete i hemmet och mäns våld mot kvinnor. Det finns en stor enighet i kammaren om dessa mål men också om en hel del av de åtgärder som måste vidtas, även om vi inte är överens om allt. Därför handlar debatten ofta om det som vi inte är överens om. Påfallande ofta handlar debatten om symbolfrågor, som är viktiga för några få men som inte får så stor effekt för samhället i övrigt.

En av de saker som vi är överens om är att mäns våld mot kvinnor måste prioriteras högt i samhällets politik. Det är ett begrepp som naturligtvis också innehåller våld i samkönade relationer och ibland kvinnor som slår män, men det stora problemet i samhället är det våld som drabbar kvinnor.

Det är ett av de största och mest akuta jämställhdhetsproblemen, som också förra jämställhdhetsministern Nyamko Sabuni lade stor kraft på och som omfattas av den regeringssatsning som vi nu diskuterar. Jag tror att det var drygt hälften av de medel som regeringen avsatte i det särskilda projektet som handlade om att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Men det

handlade också om att bekämpa prostitution, människohandel och allting annat som finns runt omkring detta.

Vi fortsätter att satsa väldigt mycket pengar på att bekämpa våldet mot kvinnorna och att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck och att tjejer tvingas gifta sig mot sin vilja.

Den huvudsakliga strategin är jämställdhetsintegrering – att jämställdheten finns med på så många ställen som möjligt. Gunvor G Ericson gjorde en stor sak av att statsrådet inte var här under den här debatten. Hon var på ett regeringssammanträde. Om man har principen om jämställdhetsintegrering är det ganska bra att jämställdhetsministern är på plats när regeringen sammanträder och höjer jämställdhetsflaggan i de ärenden där det behövs.

Jämställdhetsintegrering har varit med i de projekt som nu genomförs i staten, i kommuner och i landsting och som kommer att ge effekt på lång sikt. Men återigen upprepar jag att mer behöver göras.

Fru talman! Ofta återkommer symbolpolitik i jämställdhetsdebatten. Ibland handlar det om att kvotera i aktiebolagens styrelser. Ibland handlar det om föräldraförsäkringen. Den är egentligen mycket intressantare än diskussionen om styrelserna i aktiebolagen. Det är tydligt att löneskillnaderna till stor del tar fart just under de år då barnen är små, och man måste fundera på vad det beror på och om man kan göra något åt det. Ibland kan symbolpolitik vara viktig, men ibland kan också fokus på symbol innebära att man glömmer bort det grå vardagsarbetet, det som ger stor effekt på lång sikt.

Sverigedemokraterna skriver bland annat att de tycker att det går åt fel håll. Det är egentligen ett rätt bra betyg åt Alliansens politik. Ett parti som på allvar funderar på att införa sambeskattnig är inte ett parti som plöjer vägen för ökad jämställdhet i Sverige. Man skriver också i sin reservation att man tycker att det läggs för mycket kraft på symbolfrågor. Ändå är det just en symbolfråga som man i oppositionen går ihop om i betänkandet, nämligen att kartläggning och planering i små företag ska göras oftare än i dag. Det är möjligt att det ger mer effekt, men låt oss först fundera på om det ger effekt. Låt oss följa de utredningar som ser på vad som ger effekt i vardagen och vad som ger långsiktig effekt och sedan fundera på om vi ska vidta åtgärder i fråga om det som oppositionen här skriver in i majoritetstexten.

Fru talman! Regeringen och jämställdhetsminister Maria Arnholm prioriterar ett arbete mot löneskillnader. Precis som Ann-Christin Ahlberg säger tjänar en kvinna i genomsnitt 3,6 miljoner mindre under en livstid, och det är helt oacceptabelt. Låt oss därför fundera på vad som är problemet och vad man kan göra åt det. Det handlar naturligtvis om att vi har en uppdelad arbetsmarknad, där kvinnor till större del arbetar i sektorer med lägre lön.

Vi som är politiker och har ett direkt ansvar för de offentliga tjänsterna kan göra skillnad i vardagen. Ofta handlar det om att någon annan bör göra det, om att vi ska sätta regler som styr upp någon annan. Men kanske bör vi själva fundera på varför det inte är bättre i den politiskt styrda sektorn än det är. Varför har kvinnodominerade yrken i offentlig sektor ofta sämre löneutveckling, sämre löner generellt och sämre utvecklingsmöjligheter än man har i andra sektorer?

Fru talman! Slutligen tycker jag att vi hela tiden i jämfällldhetspolitiken ska ha en mycket hög svansförling och höga ambitioner. Sverige ska fortsätta leda utvecklingen inom jämfällldhetspolitiken. Vi måste också hela tiden fundera på vad som ger effekt och ibland se att åtgärder som vi vill vidta i jämfällldhetspolitiken kan få effekt på andra områden. Det finns målfkonflikter, och en av de målfkonflikter som finns är den som vi diskuterar i det här ärendet, nämligen att vi ibland vill ha ökade åtgärder för att stärka jämfällldheten, men vi vill inte att företag ska få ökad byråkrati. Den typen av ödmjukhet måste vi visa, för ibland innebär jämfällldhetspolitiken också målfkonflikter.
(Applåder)

Anf. 10 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Christer Nylander tog i sitt anförande upp de stora löneskillnaderna. Dem är vi helt eniga om att vi måste komma till rätta med. Men man kan inte bara se politiken och inkomtskillnaderna som något som handlar om löner, utan man måste se det som helhet. Det handlar inte bara om en könssegregerad arbetsmarknad utan också om hur vi värderar kvinnors och mäns arbete.

Jag håller helt med om att föräldraförsäkringen har en stor betydelse. Tidigare, så sent som 2007, hade Försäkringskassan riktlinjer som sade att det samlade uttaget av föräldrapenningen ska vara jämfällldt mellan kvinnor och män. Det ändrades 2010 av er regering och er jämfällldhetsminister. I stället blev det att ge föräldrar ”goda förutsättningar att välja hur man vill fördela föräldrapenningdagarna mellan sig”.

Forskaren Roger Klinth, som forskar om pappaledighet, menar att det har skett en reträtt från visionen om att föräldrar ska dela på ansvaret. Under de senaste åren, menar han, har regeringen i stället betonat föräldrarnas rätt att själva bestämma hur man vill dela upp dagarna.

Som vi tidigare har varit inne på här i debatten är det tydligt att normer även styr köksbordsbesluten. Då är min fråga till Christer Nylander: Kommer Folkpartiet att verka för en tredelad föräldraförsäkring, när nu varken jämfällldhetsbonus eller uppdrag till Försäkringskassan tycks hjälpa?

Anf. 11 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Det var exakt rätt person att ställa den frågan till. Jag har lett Folkpartiets arbete med ett nytt partiprogram. I det partiprogramsförslag som vi presenterade för ett tag sedan och som kommer att behandlas på Folkpartiets landsmöte i november skriver vi att vi vill öka jämfällldhetsbonusen, förbättra jämfällldhetsbonusen så att den blir tydligare och enklare att se effekterna av, och om detta inte får den effekt som vi tror att det skulle kunna få är vi beredda att diskutera en tredje öronmärkt månad. Vi ser att det är under de år då barnen är små som de stora löneskillnaderna mellan kvinnor och män börjar ta fart.

Detta är dock inte den enda lösningen. Man måste också, som Gunvor G Ericson sade, fundera på varför det är lägre löner i de arbeten där kvinnor dominerar. Varför är det historiskt sett så att när kvinnor har kommit in i ett yrke har löneläget också sänkts? Man ser det mycket tydligt på läraryrket, till exempel. Och varför lyckas inte vi, som är den

offentliga sektorns huvudsakliga uppdragsgivare, ändra på detta? Varför är det låga löner och väldigt dålig löneutveckling?

Varför lönar det sig inte att plugga? Varför lönar det sig inte att studera? Detta måste vi göra något åt. Det måste både jag och Miljöpartiet fundera över och vara ödmjuka kring. Det är den offentligt styrda sektorn som ser ut på det viset, och det har den gjort under lång tid.

*Slutredovisning av
regeringens särskilda
jämfällhetsrapport
2007–2010, m.m.*

Anf. 12 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag håller helt med om att vi måste ta ett större ansvar som arbetsgivare. Det är därför Miljöpartiet i sin budget i staten har avsatt en särskild pott för jämfällda löner. Det tycker jag att regeringen också borde göra, men det förslaget har ni avstyrkt.

Tidigare var Christer Nylander inne på att lönekartläggningar inte var så viktiga. Men om man gör det bara vart tredje år blir det liksom ingen kontinuitet i arbetet.

Jag träffade en företagare som faktiskt var en av dessa småföretagare med mellan tio och 25 anställda som nu skulle bli berörd av en lagändring. Hon sade så här: Jag har det som ett Excelark i min dator. För mig är det ingen big deal. Då har jag ett kontinuerligt flöde, och för mig innebär det att jag har bättre koll. Hon tyckte att det var praktiskt att göra så.

I och med att ni ändrade lagen skickade ni också en signal om att detta inte var något viktigt. Det är ett stort problem. Som arbetsgivare ska vi göra vad vi kan, men som lagstiftare ska vi också vara tydliga med att lönekartläggning är en metod för att hålla koll på de anställda i ett företag. Det handlar också om att ha koll på att den löneglidning som blir när man gör nyanställningar inte drar i väg så att det förändrar lönerelationerna betydligt mellan kvinnor och män.

Utgångspunkten är ändå att om vi ska komma åt skillnaderna i inkomst måste vi jobba både med löner och också se till kvinnors möjligheter till företagande och till hur trygghetssystemen fungerar. Som det är nu har kvinnor 76 procents högre sjukskrivning än män. Det gör också att inkomstskillnaderna ökar.

Anf. 13 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Om jag under mitt anförande sade någonting som kan tolkas som att lönekartläggning inte är viktigt måste jag ha uttryckt mig väldigt klumpigt. Jag tycker att det är en bra metod. Jag tycker att det är bra att företag kontinuerligt ser över sin lönesättning, att man har en lönekartläggning och att man har ett program för hur man ska motarbeta den typ av löneskillnader som man har, som är ogrundade.

Det jag möjligen kan ifrågasätta och fundera på är: Är det ett viktigt drag att det ska göras ofta eller att man ska lagstadga ett krav på att det ska göras oftare och av fler? Eller kan man lämna till parterna att avgöra om det behövs på just den arbetsplatsen eller i just den sektorn? Kan man kan låta den företagare som Gunvor Ericson känner avgöra om det behövs på just hennes arbetsplats?

Man måste också se att det finns en intressekonflikt i detta. Vi vill att små företag ska ha så lite onödig byråkrati som möjligt. Om detta inte är den åtgärd som ger mest effekt om man verkligen vill göra någonting åt löneskillnaderna är det dumt att införa detta. Låt oss därför avvakta de

utredningar som just nu sitter och funderar på vilket som ger bra effekt på lång sikt. Ibland är målet är viktigare än medlet.

Oppositionen fokuserar i det här fallet tydligt på ett enskilt medel, men det är kanske inte det som ger effekt. Jag väljer att prioritera målet, som innebär att kvinnor och män ska ha samma chans till bra lön och till löneutveckling.

Anf. 14 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Regeringen fick kritik senast i förra veckan av Sveriges Kvinnolobby, som gjort en granskning av flera borgerliga budgetpropositioner. De är könsblinda, saknar jämsällldhetsanalys och könsuppdelad statistik. Man saknar konkreta åtgärder för att jämsällldhet ska uppnås.

Jag hade tänkt ställa en fråga till Maria Arnholm, jämsällldhetsministern. Jag hade hoppats att hon skulle vara med i denna debatt. Men nu har jag fått reda på att hon är på ett regeringssammanträde. Jag hoppas att hon gör något mer än det som Christer Nylander sade, nämligen att hon lyfter flaggan. Jag hoppas verkligen att hon gör någonting som driver jämsällldheten framåt.

Jag tror nämligen att den nuvarande jämsällldhetsministern, till skillnad från den förra jämsällldhetsministern, har ett ärligt engagemang i jämsällldhetsfrågorna. Men jag tror inte att de övriga partierna i den borgerliga regeringen har det.

Eftersom Christer Nylander är partikamrat med jämsällldhetsministern och företrädare för ett av regeringspartierna ställer jag den fråga jag inte fick svar på tidigare från Jenny Petersson: Vilka konkreta åtgärder och vilka politiska förslag kommer ni att lägga fram för oss i riksdagen, så att kvinnor inte ska tvingas förlora 3,6 miljoner i inkomst under sitt arbetsliv?

Anf. 15 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Vi har en mycket engagerad jämsällldhetsminister. Vi har haft en väldigt engagerad jämsällldhetsminister i Nyamko Sabuni, och vi har fyra väldigt engagerade partier som sitter i alliansregeringen just nu och funderar på hur man förbättrar jämsällldheten.

Att vi sedan inte landar i exakt de krav och åtgärder som Socialdemokraterna vill ha får ni acceptera. Vi är olika partier. Vi har olika syn på de här frågorna. Vi har gemensamma mål, men ibland har vi olika medel för att nå dit.

När det gäller Sveriges Kvinnolobbys granskning ska jag erkänna att jag bara har läst den mycket hastigt. Jag tror att den inte bara handlar om denna budgetproposition, utan om de senaste tio årens budgetpropositioner. Om jag minns rätt pekades den budgetproposition som lades fram 2004 ut som den sämsta. Därefter har det blivit något bättre, men det har inte blivit tillräckligt bra.

Jag tror också att man konstaterar att regeringen gav Konjunkturinstitutet i uppdrag att fundera på hur det kan bli ännu bättre, att det uppdraget presenterades 2013 och att det gav en del idéer och en del förslag om hur bilagan om ekonomisk jämsällldhet mellan kvinnor och män kunde förbättras.

Precis som jämsällldhetsminister Maria Arnholm har konstaterat tackar hon för att kvinnolobbyn är väldigt aktiv i den här frågan. Och

regeringen kommer tillsammans att fortsätta att jobba för att det ska bli bättre i budgetpropositionerna framöver.

Jag tycker att det kan finnas anledning för Socialdemokraterna att inte bara fundera på hur dålig den här regeringen har varit utan också att se att man kanske inte själv gjorde allting bra. Vi har nu ett gemensamt arbete med att fundera på hur vi lyfter fram positionerna.

Från regeringens sida kommer man att fortsätta att lägga fram konkreta förslag i budgetpropositionerna – den närmaste kommer nu i höst – som innebär att kvinnor och män i det här landet får större chanser att förverkliga sina mål.

Anf. 16 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag är medveten om att det är flera budgetpropositioner som har analyserats i rapporten. Men man ska veta att de jämställdhetspolitiska målen inte var antagna här i riksdagen när de första budgetarna analyserades. Men det är de nu. Hela tiden som den borgerliga regeringen har funnits har man haft stora brister i jämställdhetsanalysen av propositionen.

Jag förstår att Christer Nylander har precis samma svårigheter som Jenny Petersson att tala om konkreta politiska förslag. Jag förstår att Folkpartiet, Moderaterna eller de övriga partierna i regeringen kanske inte vill ha samma förslag som vi socialdemokrater. Men det finns opolitisk forskning som talar om vilka politiska beslut som behövs för att kvinnor inte ska förlora 3,6 miljoner kronor i inkomst under sitt arbetsliv, som också gör att kvinnor förlorar mycket av makten i samhället.

Men jag har ännu inte hört några konkreta politiska förslag från regeringspartierna här. Jag hade hoppats att Christer Nylander skulle svara på min fråga. Men han har en replik till.

Det finns forskning om vad man kan göra. Forskningen säger också att de åtgärder som regeringen har vidtagit som jämställdhetsåtgärder inte driver på arbetet. Det går framåt bara med myrsteg.

Okej, vi socialdemokrater gjorde kanske inte allt rätt heller, men vi hade ett ärligt engagemang i att driva jämställdhetsarbetet framåt. Det har vi visat med många politiska förslag.

Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg säger att Socialdemokraterna har ett ärligt engagemang i att driva jämställdhetsfrågorna framåt. Det medger jag gärna. Det har ni. Det tror jag att de allra flesta partier i den här kammaren har.

Jag tycker att det skulle kunna finnas en viss ödmjukhet i att säga att också allianspartierna vill se jämställdhet. Vi jobbar för att öka jämställdheten i Sverige, och vi har tagit steg framåt, åt rätt håll, som gör att män och kvinnor, tjejer och killar, har större möjligheter att forma sina liv. Men vi är inte nöjda. Vi kommer att göra mer.

Det är kanske inte i en debatt där man utvärderar politiken 2007–2010 och den särskilda satsning som regeringen gjorde då som regeringen ska lägga fram nya förslag om framtiden. Enligt riksdagsordningen gör man det i samband med budgetpropositioner och andra propositioner.

Men jag kan glädja Ann-Christin Ahlberg med att jämställdhetsfrågan blir en central fråga i Folkpartiets diskussioner på landsmötet i no-

vember. Det finns få politikområden där det finns fler och mer engagerade motioner än just jämfällldhetspolitiken. Folkpartiet håller nu på att samla ihop de motioner som har kommit kring ett nytt partiprogram. Det innebär att vi kommer att flytta fram positionerna inom Folkpartiet men också att vi kommer att bidra till en livlig och intressant debatt inom allianspartierna.

För Folkpartiets del är det viktigt, om man vill stärka jämfällldheten på lång sikt och göra saker som har effekt på lång sikt, att vi gör det tillsammans i Alliansen. Man måste se – det tror jag är en av socialdemokratins blinda fläckar – att den könsuppdelade arbetsmarknad som vi har är ett av huvudproblemen, och man måste se att problemen där inte bara handlar om det strukturella utan också om att vi har sammanpressade löner. Det är nästan ingen utveckling alls när det gäller löner. De yrken som kvinnor i dag oftast utbildar sig till ger en väldigt svag karriärutveckling och en väldigt svag löneutveckling, till skillnad från de yrken som män ofta utbildar sig till. Det är en fråga som Folkpartiet tillsammans med de övriga i Alliansen kommer att jobba mycket med framöver.

Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Det handlar om att fråga, att veta att man ska fråga, att veta *hur* man ska fråga och att veta vart man tar vägen när berättelserna kommer. Det är en av de konkreta insatser som arbetas fram för sjukvården tack vare regeringens jämfällldhetsattsning.

För den som levt i en destruktiv relation under lång tid är sjukjournalerna långa och tjocka. Att leva under ständig press och ständigt hot och fysiskt våld leder till många sjukbesök. Men vi har varit dåliga på att fånga upp de signaler som finns. Att på rätt sätt fråga om någon är utsatt för våld i relationen är nämligen det bästa sättet att få ett svar. Troligtvis kommer inte svaret första gången, men att någon frågar och med det signalerar att det finns någon som vet vad som ska göras när berättelserna kommer gör att människor faktiskt vågar berätta.

Det här var ett av uppdragen i handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor som vi upprättade hösten 2007. Uppdraget gick till Nationellt centrum för kvinnofrid för att vidareutveckla metoder för att inkludera frågor om personlig erfarenhet av våld som en del av att förstå patientens helhetssituation inom hälso- och sjukvården. Syftet med uppdraget var att personal inom hälso- och sjukvården i ett tidigt skede skulle upptäcka kvinnor som var eller hade blivit utsatta för våld.

Personalen inom hälso- och sjukvården har en nyckelroll när det gäller att upptäcka och identifiera kvinnor som utsätts för våld. Många våldutsatta kvinnor söker vård upprepade gånger, både för akuta skador och kroniska symtom, utan att den bakomliggande orsaken kommer fram. Nu har NCK tagit fram handledning och utbildningsmaterial för att personalen i mötet med patienten ska veta hur man ska fråga och vad man gör av det sedan.

Fru talman! I dag behandlar vi regeringens slutredovisning av den särskilda jämfällldhetsattsningen som regeringen gjorde 2007–2010 och dessutom ett antal motioner. Redovisningen omfattar åtgärder som finansierats av den sattsningen som uppgick till 1,6 miljarder. I skrivelsen lyfter man fram bedömning av åtgärdernas effekter och resultat.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet utom i den del som behandlar lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, där vi i Centerpartiet tillsammans med de andra allianspartierna har reserverat oss.

Fru talman! Arbetet varken startade eller slutade med regeringens särskilda jämställdhets­satsning 2007–2010. Men det var en period med omfattande insatser på både kort och lång sikt med många olika aktörer involverade. Det har varit samarbeten mellan kommuner och stat, frivilligorganisationer som genomförare, ökad samverkan mellan myndigheter och mellan myndigheter och civilsamhället. Det har varit allt från tidsbegränsade projekt för att starta upp ett arbete till forskningsinsatser som löper under längre tid på många områden.

Några exempel är hållbar jämställdhet som drivits av Sveriges Kommuner och Landsting, där ett sjuttio­tal kommuner, landsting, regioner, samverkansförbund och företag utvecklat verksamheten för att landa i att ha en jämnare resursfördelning och en mer jämställd verksamhet.

Vi har tre handlingsplaner med många olika insatser i varje som har upprättats och genomförts. Det är handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkö­nade relationer, handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål och handlingsplanen för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.

På skolans område har vi haft två utredningar: Delegation för jäm­ställdhet i skolan och Delegationen för jämställdhet i högskolan. De har lämnat förslag där delar är under genomförande och andra under bered­ning. Bland annat har Statens skolverk fått i uppdrag att ge förskolechefer, rektorer och personal en ökad kunskap om hur undervisningen, soci­ala relationer och de arbetssätt som används i lärandet kan påverka flick­ors och pojkars resultat i skolan.

Regeringens omfattande satsning har lett till ökad kunskap om pro­blemens förekomst och karaktär, utveckling av nya verksamheter, för­bättrade arbetsmetoder samt skärpt lagstiftning på vissa områden.

Satsningen är en fortsättning på vad som var gjort tidigare och är också en kedja i ett arbete som självklart fortsätter, för ju mer kunskap som finns på fler ställen och omfattas av allt fler desto tydligare synlig­görs problemen, och då blir också kraven på ytterligare åtgärder större.

Viktiga utmaningar kvarstår, och behovet har också växt genom de satsningar som är gjorda med den ökade kunskap som kommit med det arbetet. En central uppgift för det fortsatta jämställdhetsarbetet består i att säkra hållbarheten i genomförda insatser. Det kommer också framgent att behövas särskilda insatser för att stimulera, utveckla och påskynda förändringsarbetet.

För att förbättra uppföljningen av de mål vi har på området har SCB fått i uppdrag att vidareutveckla jämställdhetsstatistiken och föreslå indi­katorer att följa upp.

Fru talman! Emellanåt känner oppositionen ett behov av att tala om att allt är kris och katastrof med alliansregeringen som de menar inget vet eller kan om jämställdhet. Någon gång emellanåt är det de internationella studierna som menat att efter 2006 har allting rasat samman. Just därför är det intressant att det var med en alliansregering som budgetposten till utgiftsområdet tiodubblades – från 40 miljoner till 400 miljoner.

*Slutredovisning av
regeringens särskilda
jämställdhets­satsning
2007–2010, m.m.*

Därför är det också intressant att syna internationella rankingar. Hur ser det ut? I FN:s Human Development Index från hösten 2012 utmärker sig Sverige som världens mest jämställda land. World Economic Forums jämställdhetsranking visar att har Sverige gått framåt i fråga om ekonomiskt deltagande, och vi står på samma höga nivå när det gäller hälsa och överlevnad som tidigare. Det som drar ned Sverige är indikatorn politiskt deltagande som bland annat mäter antalet år med en kvinna som statschef, alltså inte effekterna av politiken.

Fru talman! I en fråga har Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet i utskottet funnit varandra och har ett tillkännagivande om att företagen ska göra lönekartläggning varje år i stället för vart tredje som det är nu. Handlingsplaner för jämställda löner ska göras i alla företag med 10 eller fler anställda i stället för 25 och fler anställda som gäller i dag.

När vi ändrade till det nuvarande regelverket 2009 byggde det på att varje år eller vart tredje år inte ändrade takten på utvecklingen av jämställda löner. Det huvudsakliga argumentet var dock, precis som Christer Nylander tog upp, regelförenkling för små företag som inte har en särskild stabsfunktion på företaget som sköter den här typen av regelverk. Eftersom det handlar om många företag som omfattas blir kostnadsreduktion stor. Enligt Tillväxtverkets siffror rör det sig om ca 400 miljoner.

När vi diskuterar detta här i dag kan vi dessutom se hur det gick. Vi ändrade 2009, så nu kan vi titta på statistiken. Har det gått åt skogen?

Av en rapport från Medlingsinstitutet framgår att det förhållandet att kvinnor och män arbetar inom olika yrken med olika löneläge är den viktigaste förklaringen till löneskillnaden mellan kvinnor och män. Vidare kan följande läsas: ”Årets rapport, som bygger på data insamlade i september och november 2011, visar att den ovägda löneskillnaden mellan kvinnor och män år 2011 var 14,1 procent. Om man genom så kallad standardvägning tar hänsyn till skillnader i yrkestillhörighet och utbildningsnivå med mera kvarstår en oförklarad löneskillnad på 5,9 procent. Rapporten visar också att löneskillnaden mellan kvinnor och män har minskat i alla sektorer mellan 2005 och 2011. Den ovägda löneskillnaden har minskat med mellan 1,8 och 4,9 procentenheter, beroende på sektor. Den standardvägda skillnaden har under samma period minskat med mellan 0,3 och 1,8 procentenheter, beroende på sektor.”

Den här utvecklingen har alltså fortsatt. Även om den går alldeles för långsamt – det tror jag att vi är överens om – har den här förändringen inte påverkat det, utan det fortsätter i samma långsamma tempo.

Enligt SCB:s statistik finns det stora löneskillnader mellan kvinnor och män. Sedan 1994, vilket är så långt bak i tiden som denna jämförelse har gjorts, har inte heller några stora förändringar skett. Det gick inte att se att löneskillnaderna gått bakåt sedan 2009, då den nya diskrimineringslagen trädde i kraft. Tvärtom har löneskillnaderna kontinuerligt minskat.

Det som nu Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet valt att göra gemensam sak om är alltså verkningslös plakatpolitik. Det kostar pengar, det kostar jobb. Om det då hade lett till en förändring eller en bättre utveckling hade det åtminstone funnits något skäl i den andra vågskålen, men det visar ju statistiken så här långt att det inte gör.

Jag bara tänker: Hur stämmer det in i Socialdemokraternas affärsplan? Kan Ann-Christin Ahlberg förklara det för mig? Ni pratar om jobben och hur viktigt det är. Men ni vill lasta företagen med drygt 30 miljarder mer i skatt och dessutom fler regler som tar tid och kostar pengar.

För några månader sedan var det månadsuppföljningar som ni ville att alla företag, stora som små, ska göra varje månad. Nu fyller ni på med lönekartläggningar varje år och kräver handlingsplaner för alla företag med 10 anställda eller fler. Jag tänker: Struntar ni i jobben? Struntar ni i småföretagen?

Men den stora överraskningen är Sverigedemokraternas lappkast. I motionen som är framlagd inför det här riksdagsåret ifrågasätter Sverigedemokraterna att det verkligen förekommer lönediskriminering. Det står att läsa i samma motion att det inte finns belägg för det.

I ett annat stycke lyfter de fram att de vill se en ”jämsällldhetspolitik baserad på vetenskap och sunt förnuft”. Om man först slår fast att det inte finns belägg för att lönediskriminering förekommer och sedan, när vi tittar på den statistik från Medlingsinstitutet och SCB som jag nyss redogjorde för, kan konstatera att förslaget om skärpta regler mot småföretagen inte gör någon skillnad, hur tänker ni i Sverigedemokraterna, Mattias Karlsson?

Varför är jag då emot att införa tätare lönekartläggningar och handlingsplaner på fler företag? Det jag är emot är att införa lagligt krav på småföretagen att göra detta. Som jag ser det är diskrimineringen en del av bekymret, och den ska vi följa upp. Det ska finnas resurser hos Diskrimineringsombudsmannen, som har en möjlighet att följa upp det här och kontrollera att företagen faktiskt gör handlingsplaner. Men den förändring som vi gjorde 2009, med den intensiteten, tycker vi är ett bra verktyg att ha till det här.

Vi har dessutom tillsatt Delegation för jämsällldhet i arbetslivet som ska titta just på arbetsmarknaden. Ett bekymmer när det gäller lönerna på arbetsmarknaden är ju att vi har parter som ansvarar för dem och att väldigt lite av det här är politiska beslut. Men vi har tillsatt resurser till DO för att de ska titta närmare på detta, och vi skulle gärna se att de får ett fortsatt uppdrag när det gäller de frågorna.

Fru talman! Det är en stor satsning som vi nu slutredovisar. Precis som jag sade i inledningen började inte jämsällldhetsarbetet där och slutar inte heller med den. Med ökad kunskap finns flera områden att jobba vidare med.

(Applåder)

Anf. 19 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Vi har alla målet att vi ska nå ett jämsällldt samhälle. Där om råder inget tvivel. Det är inte heller så att det finns någon quick fix. Det krävs ett regelbundet strukturellt arbete med att se men också med att analysera och vidta åtgärder.

Att vi har jobbat länge med lönekartläggningar i Sverige är inte så enkelt som Annika Qarlsson vill göra gällande, att Medlingsinstitutet kan visa att vi successivt har ökat lönerna. Annika valde några siffror från Medlingsinstitutet. Totalt sett har löneskillnaden minskat med 0,2 procent. Det är inte att säga att det faktiskt har blivit någon större skillnad. Det är snarare att säga att det står och stampar på samma nivå.

Problemet när man gör lönekartläggningar väldigt sällan är att man hinner glömma bort, att det inte blir en rutin på företagen. Sedan den här lagförändringen gjordes har fackförbundet Unionen gått in och tittat på företag och noterat att antalet företag som gör lönekartläggningar varje år har minskat från 53 procent till 40 procent. Rapporten visade också att 42 procent av de arbetsplatser där lönekartläggningar hade genomförts hade osakliga löneskillnader och då tog tag i det. Att säga att de inte har någon effekt tycker jag är ganska grovt.

Jag kan förstå att det finns en målkonflikt här. Därför måste vi jobba med att det blir en rutin. Min fråga till Annika Qarllsson är: Är det inte så att en ambitionshöjning behövs för att kartlägga, analysera och åtgärda?

Anf. 20 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Att det inte är en quick fix tackar jag Gunvor för att hon säger. Ibland kan man i den här debatten frestas att påstå att bara det var rätt parti i ledningen skulle det här snart vara löst, vilket jag aldrig skulle falla in i om jag suttit i opposition – det var förstås ett skämt.

Det här är ett område som inte har *en* målkonflikt utan oerhört många målkonflikter. Ibland tror jag att det är två saker som är det största bekymret i de här frågorna. Det ena är att vi har självbilden att vi är så jämsälllda att allting är löst. Den andra biten är just att vi inte har definierat och tydliggjort vad det är för målkonflikter det faktiskt handlar om.

När vi pratar om att kvinnors livsinkomst är 3,6 miljoner mindre kan man också uttrycka det som att män tjänar 3,6 miljoner mer. Ska vi utjämna den skillnaden är det inte bara fråga om att kvinnor får mer, utan det handlar om att vi måste fördela det obetalda arbetet på ett annat sätt. Vi måste fördela pengarna i systemet på ett annat sätt, vilket innebär att för att någon ska få måste någon också ge. Den målkonflikten tycker jag att vi är väldigt dåliga på att lyfta upp. Därför är det här området, precis som du säger, ingen quick fix.

Det frågan handlar om är att införa lönekartläggning för de mindre företagen i lag. Men lagkravet finns fortfarande på alla företag, oavsett om man har 1, 10, 20 eller 40 anställda, att jobba med jämsällldhet och se till att man inte gör skillnad mellan könen. Det finns i det huvudsakliga uppdraget. Att gå till att dessutom i lag kräva att företagen ska göra de här lönekartläggningarna och jämsällldhetsplanerna varje år är ju det som vi vänder oss emot. Vi menar att om man anser att det här är ett bra verktyg är det fritt fram att använda sig av det, men vi vill inte ha lagkravet kopplat till det förslaget.

Anf. 21 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Den här frivilligheten låter ungefär på samma sätt som den i föräldraförsäkringen. Vi har en föräldraförsäkring som är uppdelad så att båda föräldrarna har ansvar för att ta ut föräldraförsäkring och kunna se till att barnet får en god omsorg. Men den friheten har också gjort att vi har en väldigt snedfördelning av uttaget, och samma snedfördelning finns tyvärr när det gäller hur man använder det här verktyget. Det visar inte minst Unionens kartläggning.

Jag är helt enig med Annika Qarllsson om att vi behöver fördela det obetalda arbetet. Jag vet att det inom Centerpartiet fanns en diskussion där man också förespråkade en tredelad föräldraledighet. Mina frågor till

Annika Qarlssoon och Centerpartiet är: Är ni beredda att verka för en tredelad föräldraförsäkring i dag? Är ni också beredda att ge ett annat uppdrag till Försäkringskassan så att de verkligen har ett tydligt uppdrag att arbeta för att jämställa uttaget av föräldrapenningdagarna?

Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! När det gäller föräldraförsäkringen har vi en ambition att uttaget ska vara jämnt fördelat, men vi är inte beredda att individualisera i större utsträckning. Däremot vill vi se till att stärka den jämställdhetsbonus som vi än så länge inte har kunnat mäta några effekter av, varken åt ena eller andra hållet, därför att den har varit i gång för kort tid. Jag tror att det krävs att den är både snabbare och direktare men att den också gör större skillnad och faktiskt påverkar när man diskuterar hur man ska göra. Det som Centerpartiet ställer sig bakom är att jobba med det verktyget, men att jobba med det ännu mer.

När det gäller Försäkringskassan är vi överens om att de ska ha uppdraget att tydliggöra för föräldrarna att det faktiskt har betydelse och är viktigt att man delar på ansvaret, för barnens del, för relationerna men också för situationen på arbetsmarknaden.

Tillbaka till det förslag vi diskuterar och det som är den stora skilje- linjen. Jag kan ändå konstatera att Miljöpartiet många gånger säger sig värna de små företagen och deras villkor och verksamhet. Jag tror att det finns en del som förenar oss två. Det är synen på småföretagarna, dels deras arbetssituation, dels möjligheten att utveckla sin verksamhet och kunna leva på att genomföra sin dröm.

I det sammanhanget kan jag känna att det blir lite olyckligt när man sedan säger att vi inte tror att ni klarar det här, att man sätter upp pekpinnar och talar om att vi inte tror att ni har vett nog att förstå att det här är för ert eget bästa. Därför kan jag tycka att det är lite olyckligt att man landar i att det måste lagregleras, att man inte har tilltron till de många små företagen att de kan göra rätt och att det finns andra sätt och andra metoder som inte innebär lagar och regler och kostnader för desamma.

Anf. 23 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till de sverigedemokratiska reservationerna 5 och 11.

Jag är så där ömkligt förkyld som ibland påstås att bara vi män kan bli, men jag ska försöka ta mig igenom mitt anförande i alla fall.

Vi behandlar i dag slutredovisningen av regeringens särskilda jämställdhetssatsning och ett antal motioner kopplade till det jämställdhetspolitiska området. För mig, fru talman, som är ny i den jämställdhetspolitiska debatten i riksdagen är det svårt att få klarhet i något så grundläggande som vad man, närmare bestämt regeringen, faktiskt menar med begreppet jämställdhetspolitik.

I den aktuella redovisningen av den särskilda jämställdhetssatsningen tycker jag mig se en rad olika betydelser som tycks basera sig på en stundtals ganska motsägelsefull blandning av de rättsfilosofiska principerna om negativa och positiva rättigheter och friheter. Till exempel sägs jämställdhetspolitik vara att garantera att ingen individ ska utsättas för diskriminering eller kränkande behandling på grund av sin könstillhörighet. Samtidigt tycks jämställdhetspolitik också vara att med hjälp av

statliga medel förmå gruppen kvinnor och gruppen män att bete sig precis likadant och göra samma sak i samma omfattning, och i det strävandet tycks det vara förenligt med jämsällhdetspolitiken att positivt särbehandla individer tillhörande ett visst kön, vilket per automatik innebär att man negativt särbehandlar individer av det andra könet.

Jag och Sverigedemokraterna tycker att detta är motsägelsefullt och felaktigt. Vi vill betona den förstnämnda jämsällhdetsdefinitionen, och vi anser följaktligen att kvotering, eller så kallad positiv särbehandling, inte bör få förekomma.

Eftersom principen om att ingen individ ska drabbas av diskriminering eller kränkande särbehandling på grund av sin könstillhörighet är central i vårt jämsällhdetspolitiska ställningstagande faller det sig också naturligt att ta rätten till lika lön för lika arbete på stort allvar.

Det är inte enkelt att få en helt klar bild av hur stort problemet med osakliga löneskillnader relaterat till könstillhörighet egentligen är. Siffrorna tycks variera från några promille upp till 7 procent beroende på vem som mäter och hur man mäter. Att det över huvud taget förekommer att människor i landet får en lägre lön än vad de egentligen har rätt till endast baserat på sin könstillhörighet är dock fullständigt oacceptabelt. Detta är den grundläggande orsaken till att vi ger vårt stöd till förslaget om att återinföra årliga lönekartläggningar.

Att osakliga löner upptäcks på tre av tio arbetsplatser när lönekartläggningen väl görs, samt att efterlevnaden av lagkraven tycks ha försämrats snarare än förbättrats sedan lagstiftningen liberaliserades, anser vi vara tungt vägande argument för att återinföra de årliga lönekartläggningarna.

I sin reservation åberopar regeringspartierna vikten av att underlätta verksamheten för landets företagare. Det är naturligtvis en strävan som vi sverigedemokrater också delar. Vår bedömning är dock att det aktuella förslaget inte kommer att medföra någon nämnvärd belastning för landets företagare. I vissa fall kan det täta intervallet säkert bidra till att smidigare och effektivare rutiner upprättas som kanske till och med förenklar processen i förhållande till i dag. Om regeringen menar allvar med att underlätta verksamheten för landets företagare borde det finnas lämpligare och mer effektiva åtgärder att sikta in sig på, till exempel att reformera turordningsreglerna eller att slopa sjuklöneansvaret.

Fru talman! Det har inte minst under de senaste månaderna förts fram flera märkliga påståenden om mitt parti, inte minst från den nytilträdde jämsällhdetsministern. Det har till exempel påståtts att vi är ett parti bara för män som inte har någon politik alls som gagnar kvinnor. För att illustrera hur ohederliga och felaktiga påståendena är vill jag nämna några idéer och förslag vi har fört fram de senaste åren.

Vi kämpar bland annat för att skjuta till stora resurser till vården, skolan och omsorgen, vilket skulle bidra till att minska stressen och förbättra arbetsmiljön framför allt för kvinnor. Vi har föreslagit en kraftig höjning av underhållsstödet, vilket framför allt skulle underlätta tillvaron för ensamstående mammor och deras barn. Vi vill förbättra stödet till anhörigvårdarna, vilket framför allt skulle minska äldre kvinnors bördor. Vi satsar betydande resurser på en förstärkning av graviditetspenningen, vilket skulle underlätta tillvaron för gravida kvinnor med tunga och riskfyllda jobb.

Vi har lanserat en rad förslag i syfte att ta krafttag mot det sexuella våldet och för att öka kvinnors trygghet i hemmet och den offentliga miljön. Vi har i kammaren föreslagit att kvinnor i landet ska erbjudas mammografi från 40 års ålder så att färre kvinnor behöver dö i bröstcancer. Förvånansvärt nog valde Socialdemokraterna i det fallet att bryta sitt vallöfte från 2010 och rösta ned sitt eget förslag i frågan.

Vi har föreslagit att de differentierade avgifterna i a-kassan, som till stor del missgynnar lågavlönade kvinnor, ska tas bort. Precis som Jimmie Åkesson nyligen aviserade tittar vi nu närmare på ett förslag om att införa rätt till heltid för anställda inom offentlig sektor. Det är i så fall något som primärt skulle gagna lågavlönade kvinnor – med mera, med mera.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga några ord om sakinnehåll och fokus i regeringens särskilda jämslällhetsatsning. Regeringens slutsats är att satsningen har bidragit till att öka jämslällheten. Jag ifrågasätter inte detta. Det vore märkligt om 1,6 miljarder satsade skatte kronor inte skulle ge någon som helst effekt. Några särskilt övertygande bevis för att satsningen har gett effekter presenteras inte. Det är ont om mätbara resultat, och det är också ont om konkreta resultatorienterade åtgärder. Man får nästan uppfattningen att regeringen inte riktigt visste vad den skulle göra med pengarna när den väl beslutade om satsningen. Frågorna man måste ställa sig är om resurserna verkligen har använts på effektivaste möjliga sätt och om satsningen har givit några signifikanta långsiktiga resultat. Personligen är jag långt ifrån säker på det.

Jag är också långt ifrån säker på att ännu mer pengar och ännu fler mer eller mindre luddiga projekt är den huvudsakliga lösningen på vår tids riktigt stora jämslällhetsutmaningar. Att regeringen i satsningen hade ett så tydligt fokus på att motverka det hedersrelaterade våldet och förtrycket är något som förtjänar beröm. Effekterna av de kostsamma satsningarna är dock svåra att fastställa.

Sverigedemokraternas bedömning är att mer hade kunnat göras för nästan inga pengar alls om bara den politiska viljan hade funnits. Om regeringen menar allvar med att bryta upp hederskulturens strukturer måste man konsekvent börja tillämpa nolltolerans mot dess olika yttringar i det svenska samhället, inte understödja dem som de i vissa fall gör i dag.

Regeringen måste förändra den lagstiftning som gör det möjligt för en man att få skadestånd efter att ha blivit ålagd att som en del av sitt arbete ta en kvinna i hand. Regeringen måste sätta ned foten mot könssegregerad simundervisning i skolan, separata badtider för män och kvinnor i offentliga badhus, bärandet av heltäckande slöjor i skolan och på offentliga arbetsplatser och andra fenomen som baserar sig på normen om att det är kvinnors ansvar att genom sitt beteende och sin klädsel hålla främmande mäns begär i schack. Regeringen måste också dra in stödet till de religiösa samfund som lär ut att kvinnor är underordnade mannen och som anvisar kvinnor till särskilda, sämre belägna platser vid gudstjänster – med mera, med mera.

Regeringens satsningar på förbättrat bemötande av hedersförtryckets offer anser vi vara lovvärda. Vi tror att de kan kompletteras genom att bland annat införa renodlade hedersjourer med särskild kompetens. Vik-

tigast av allt är givetvis att underminera hederskulturen och förhindra att människor faller offer för den.

Ett förslag som Sverigedemokraterna har fört fram och som sannolikt skulle göra lika stor reell nytta som alla de hittillsvarande insatserna tillsammans är att låta sig inspireras av den så kallade 24-årsregeln i Danmark, det vill säga att höja giftasåldern vid äktenskap med medborgare från länder utanför EU och EES. Utvärderingar i Danmark har visat att detta har varit till stor hjälp för unga invandrare som har levt under hedersrelaterat förtryck. Lagen har hjälpt dem att stå emot trycket från sina familjer att i ung ålder ingå arrangerade äktenskap med någon från hemlandet, vilket i sin tur har givit dem respit att ytterligare öka sin självständighet genom att utbilda sig, integrera sig i det danska samhället och ordna sin egen försörjning. Enligt den danska motsvarigheten till SCB har andelen studerande kvinnor från icke-västliga länder fördubblats sedan lagen infördes.

Sverigedemokraterna betraktar kampen mot det hedersrelaterade förtrycket som vår tids kanske viktigaste jämställdhetspolitiska utmaning. Det finns saker som vi kan göra, men det kräver att vi kastar skyggslapparna och uppåtdar politiskt mod.

I detta anförande instämde Per Ramhorn och Björn Söder (båda SD).

Anf. 24 JOSEFIN BRINK (V):

Fru talman! Den borgerliga regeringen har utvärderat sin egen jämställdhetsåtgärder mellan 2007 och 2010 och har kommit fram till att den har varit bra. I det instämmer företrädarna för de borgerliga partierna i kammaren. Allt annat hade varit något av en skräll i det här sammanhanget.

Låt mig börja med att säga att vi från Vänsterpartiets sida är långt ifrån kritiska mot allt det som har gjorts inom ramen för åtgärden. Tvärtom har vi ställt oss bakom en hel del av de åtgärder som har gjorts. Det gäller till exempel handlingsplanerna för att bekämpa våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, prostitution, människohandel och tvångsäktenskap. Det är sådant som Vänsterpartiet i de flesta fall har ställt sig bakom.

Problemet är däremot att det saknas ett helhetsperspektiv i regeringens jämställdhetspolitik. Vi kan därför notera att man ofta förbiser och missar grundläggande behov, till exempel när det gäller skyddet för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer.

En sådan tydlig sak är frågan om kvinnojourernas finansiering. Jag tror inte att det finns någon som inte håller med om att den verksamhet som kvinnojourerna bedriver är livsviktig. Ändå måste kvinnojourerna fortfarande ägna en enorm andel tid och energi åt att varje år ansöka om projektbidrag för att finansiera sin verksamhet. Det är både orimligt och ovärdigt att denna viktiga verksamhet ska tvingas ha en sådan ekonomisk osäkerhet. Nu har dessutom ett antal kommuner börjat signalera att man inte längre tänker betala för kvinnor som söker sig till jourernas skyddade boenden om de inte först har haft kontakt med socialtjänsten.

Vänsterpartiet har föreslagit att kvinnojourerna ska ges ett eget, stabilt anslag i statsbudgeten som gör det möjligt för dem att planera sin verksamhet i lugn och ro utan att hela tiden behöva oroa sig för att nästa

års budget inte ska gå ihop. En sådan reform skulle göra enorm skillnad för våldsutsatta kvinnors möjligheter att få skydd.

Ett annat problem som är relaterat till frågan om våldsutsatta hänger samman med regeringens bostadspolitik. Kvinnojourer runt om i landet har larmat om att det börjar bli allt svårare att få tag på bostäder för kvinnor och deras barn som har sökt sig till skyddade boenden. I stället trängs dessa ihop på alldeles för få platser på de skyddade boendena under allt längre tid, därför att det inte längre går att få tag på en hyreslägenhet. Det finns ett tydligt samband med den bostadspolitik som har förts, eller rättare sagt bristen på bostadspolitik, där hyreslägenheter till överkomliga priser bara blir färre och färre.

Den här situationen är en tydlig illustration av att jämställdhetspolitik inte kan bedrivas bara i form av projekt vid sidan av den ordinarie politiken. Jämställdhetsperspektivet måste genomsyra alla politiska beslut och prioriteringar.

Det har pratats mycket om att regeringens satsning har varit väldigt stor. Visst, 1,2 miljarder är inte kattskit, men totalt sett måste man se att 400 miljoner kronor per år ändå är en ganska liten andel av en statsbudget som varje år omfattar utgifter på ungefär 800 miljarder kronor. Om man ska kunna göra en vettig analys av jämställdhetseffekterna av regeringens politik måste man se hur fördelningen av resurserna i sin helhet faktiskt ser ut.

Som tidigare nämnts levererade Sveriges Kvinnolobby nyligen en jämställdhetsanalys av regeringens budgetarbete. Rapporten ger ganska svidande kritik där man konstaterar att det saknas just ett jämställdhetsperspektiv både på de övergripande ekonomiska resonemangen och på mer detaljerade reformer. Det här märks i resultaten av snart sju år med borgerlig politik. Inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor har ökat kraftigt under den tid den här borgerliga regeringen har suttit vid makten. År 2006 hade män i genomsnitt knappt 45 000 kronor mer i årsinkomst än kvinnor. Det gapet har nu ökat till drygt 60 000 kronor per år. En orättvisa som var stor och grundläggande har alltså vuxit sig större som en effekt av den ekonomiska politik den borgerliga regeringen har fört.

Vi kan vidare se att andelen kvinnor som lever under fattigdomsgränsen har ökat kraftigt. Allra mest har ensamstående mammor förlorat ekonomiskt under den borgerliga regeringstiden. Det här är resultatet av en fördelningspolitik som systematiskt har missgynnat kvinnor. Medan skattesänkningarna har gynnat gruppen män mest har försämringarna i sjukförsäkringen och a-kassan samt urholkningen av underhållsstödet slagit hårdast mot kvinnor.

Deltid, otrygga anställningar och delade turer har ökat i många kvinnodominerade yrken, och vi kan konstatera att det inte hänt just någonting med löneskillnaderna. Det har vi hört under debatten. Till det ska läggas att antalet anställda i välfärdssektorn faktiskt har minskat i takt med regeringens privatiseringar och besparingar. Bara i äldreomsorgen försvann mer än 12 000 anställda mellan 2006 och 2011. Det är förstas i första hand ett problem för alla de äldre som är i behov av hjälp, vilket vi bland annat har kunnat se exempel på i upprörande reportage från Uppsala där de anställda i hemtjänsten knappt hinner säga hej till de gamla innan de måste gå igen.

Men nedskärningarna är också ett hårt slag mot jämsällldheten. Eftersom majoriteten av de anställda inom omsorgen är kvinnor leder nedskärningarna till ännu mer av den stress och press som redan präglar många av de kvinnodominerade jobben. Vi vet att när omsorgen skärs ned och gamla inte får den omsorg de behöver är det kvinnor som får gå in och göra omsorgsarbetet oavlönat.

De här nedskärningarna har skett samtidigt som de allt fler vinstdrivande företagen i den privata välfärden förra året plockade ut 8,7 miljarder kronor i vinst från skattebetalarnas pengar. För den summan hade man i stället kunnat öka antalet heltidsanställda undersköterskor i äldreomsorgen med 22 000. Också det är ett exempel på hur regeringen väljer att prioritera och fördela ekonomiska resurser på ett sätt som är förödande för jämsällldheten.

Sveriges Kvinnolobby sammanfattar slutsatserna i sin rapport med att det ”behövs en helt ny politik om vi ska kunna leva jämsällt”. Det är en koncis formulering som det är ganska lätt att instämma i. Vill man åstadkomma verklig förändring krävs en helt annan, medveten och systematisk politik som faktiskt angriper vid rötterna de djupa klyftor som finns mellan kvinnors och mäns arbete, ekonomi och hälsa.

En sådan politik står Vänsterpartiet för. Vi står för en fördelningspolitik som skapar ekonomisk jämlikhet och ger kvinnor och män samma möjligheter att försörja sig genom livets alla skeden. Vi står för en familjepolitik som omfattar alla slags familjer och där både kvinnor och män ses som fullvärdiga föräldrar med fullt ansvar för barn och hushållsarbete.

Därför har vi en lång rad förslag på jämsällldhetsområdet för att nå våra mål. Vi vill avskaffa RUT-bidraget och vårdnadsbidraget och i stället bygga ut den kommunala barnomsorgen och äldreomsorgen som är nyckeln till att både kvinnor och män i alla samhällsklasser och i alla åldrar ska kunna förvärvsarbeta. Vi vill stänga dörren för de vinstdrivna företagen i välfärden, så att resurserna i stället används till fler anställda, bättre löner, högre kvalitet och bättre villkor för de anställda.

Vi vill använda alla de redskap som politiken förfogar över för att skapa ett jämsällt arbetsliv. Vi vill stärka rätten till fasta jobb och heltid så att de som väljer att jobba i vården, på restauranger och i butiker ska kunna försörja sig på sitt arbete.

Vi vill ge Medlingsinstitutet ett tydligare uppdrag att medverka till att sådana avtal tecknas som gör att de strukturella löneskillnaderna utjämnas. Detta är reformer som på allvar skulle leda till att minska inkomstskillnaderna och stärka kvinnors ställning i arbetslivet och samhället i stort.

Men med nuvarande regering lär vi dess värre inte ta några sådana avgörande steg eftersom det är uppenbart att viljan inte finns. I alliansregeringens budget har jämsällldheten ingen plats i helheten.

En ljusglimt är att det i dag finns en majoritet i riksdagen för att skärpa kraven i lönediskrimineringslagen på lönekartläggning och handlingsplan för jämsälllda löner. Att det är ett förslag som det finns en majoritet för ska inte tolkas som att detta är den viktigaste och mest prioriterade reformen. Men jag tycker inte heller att det är rimligt att framställa det som en symbolpolitik eller en struntsak, som det har gjorts i den här debatten. I dag saknas det krav i lagen för företag med upp till 25

anställda att över huvud taget göra en lönekartläggning eller en handlingsplan för jämfällda löner. Det innebär att nästan en fjärdedel av Sveriges anställda inte omfattas av några som helst lagkrav på systematiskt jämfällhetsarbete. Att ändra på det, att utöka kretsen av människor som omfattas av lagens krav på arbete för jämfällda löner, är inte en struntsak, som det har påståtts i debatten.

Det är inte det viktigaste verktyget, men det är ett av de många verktyg som är användbara om vi ska nå målet om en lönesättning som inte diskriminerar kvinnor.

Jag har ännu inte hört något argument i debatten som väger tyngre än den rätt som alla är överens om, i varje fall på papperet, och som är inskriven i lagen, nämligen att slippa bli diskriminerad på grund av sitt kön.

Jag har också lite svårt att förstå varför det skulle vara orimligt betungande för arbetsgivare att uppdatera sin handlingsplan för jämfällda löner varje år. Ännu mer provocerande är det att detta i dagens debatt har kallats för onödig byråkrati. Det är lite hänsynslöst att tala om lönediskriminering i de termerna.

Varje år gör arbetsgivare en lönerrevision då man går igenom de anställdas löner och uppdaterar lönesättningen utifrån avtal och annat. Varför skulle det då vara omöjligt att också uppdatera en handlingsplan för jämfällda löner och hålla koll på att de löner man sätter lever upp till jämfällhetslagens krav på att inte diskriminera kvinnor?

Regeringspartiernas motstånd mot denna fråga är ännu ett exempel på att det när det kommer till kritan är andra intressen som hela tiden tillåts gå före när det gäller konkreta jämfällhetsåtgärder. Detta gör regeringens politik på detta område ohållbar.

Ska lönediskrimineringen upphöra måste politiken ställa krav. Det måste den göra även om exempelvis arbetsgivare gnäller, knotar, gör motstånd och säger att det blir för besvärligt. Poängen med hela jämfällhetspolitiken är just att våga utmana det som är invant och bekvämt och som kanske gynnar vissa personer på bekostnad av andra – detta för att åstadkomma en förändring.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag under punkt 3. Jag står givetvis bakom alla Vänsterpartiets förslag men nöjer mig med detta yrkande.

Anf. 25 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Regeringens jämfällshetsattsningar 2007–2010 har nu debatterats en stund. Jag kan inte låta bli att tänka på artisten Veronica Maggios låt *Jag blir aldrig nöjd*. För oppositionen är nämligen 1,6 miljarder i jämfällshetsattsningar inte nog. Man vill alltid ha mer, man vill alltid ha annorlunda och man kan nästan aldrig kostas på sig att säga att något är bra.

Jag är inte heller nöjd med att vi fortfarande har ojämställda löner i Sverige. Jag är inte nöjd med att det gamla begreppet lika lön för lika arbete aldrig riktigt blir förverkligat. I denna mening delar jag oppositionens uppfattning.

Det man dock missar i dagens diskussion är att lönekartläggning inte i första hand handlar om kön, skillnaden mellan män och kvinnor, utan det handlar om skillnaden mellan yrken och de arbetsuppgifter som personerna i fråga har. Då blir det snarast fråga om en validering av arbets-

uppgifter så att man kan värdera lönesättningen på ett annat vis. Detta kommer dock aldrig oppositionspartierna in på, och det är ett bekymmer.

I vissa yrken är det fler kvinnor eller fler män, och det bidrar till diskussionen. Låt mig ta ett exempel som jag har tagit förut i olika sammanhang: en röntgensköterskas utbildning kontra en civilingenjör. Båda har lika lång utbildning och många saker i utbildningen sammanfaller. Man behöver vara naturvetare, tekniker och så vidare för att klara uppgifterna. Man behöver läsa mycket matte och teknik för att klara båda dessa yrken. Men hur många män är röntgensjuksköterskor? Troligen inte särskilt många. Och det är inte många tjejer som utbildar sig till ingenjör, även om de finns och har blivit fler.

Vi måste se de arbetsuppgifter som utförs på ett likadant sätt oavsett kön. Då kan vi värdera arbetet och ge lika lön.

Visst kan lönekartläggning visa på skillnader, men tittar vi rent förhandlingsmässigt på lönesättningen sker förhandlingarna oftast vart tredje år. Lönesamtalen med närmaste chef däremellan ger endast små skillnader per år i procentuell ökning.

Det är inte där den stora grejen är för en arbetsgivare att se hur saklig eller osaklig han eller hon är i lönesättning, utan det handlar om att se det i ett bredare perspektiv. Då hjälper det inte, anser jag och mina allianskolleger, att mer eller mindre påtvinga små företag att göra en lönekartläggning per år utan effekt. Den blir ju utan effekt när man inte har ändrat antalet anställda eller de anställdas arbetsuppgifter. Vad ska man då kartlägga?

Kristdemokratin har en personalistisk människosyn. Den ser varje person som han eller hon är och skapar förutsättningar för varje människa att själv få fatta sina beslut och bestämma över sin vardag. Man kan också använda ordet empowerment, att kunna påverka sitt eget liv.

Jämställdhetsarbetet kan inte och får inte vara ett projekt som sträcker sig över några få år, och sedan är vi nöjda. Det måste vara en genomgripande princip i allt arbete som alla politiska frågor utgår från. Därför måste det vara större fokus på värderingar och attityder än på de tillfälliga insatser som görs runt om i samhället när det handlar om jämställdhet.

Vi vill att dagens ungdomar ska känna att de kommer ut i ett arbetsliv som har moderna attityder till lönesättning, till arbetsuppgifter och till hur vi värderar familjeliv kombinerat med ett fungerande arbetsliv och en yrkesutveckling. Här har denna satsning under fyra år förhoppningsvis påverkat i positiv riktning.

En annan viktig del av de fyra delområdena är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Jag delar Josefin Brinks uppfattning om stödet till kvinnojourer. Som kristdemokrat anser jag att kommunerna ska garantera ett stöd så att det ska gå att få skyddat boende, och det ska finnas en fungerande och mottagande kvinnojour. Även om man inte har en i den egna kommunen för att den är för liten ska man ha ett samarbete med andra kommuner där det fungerar.

Stödet har ökat under denna period, och det är jag glad och tacksam för. Men att kommunerna själva inte tar sina medborgares behov på allvar är däremot skrämmande. Det finns ingen ursäkt för det.

Vi har dessutom fortfarande väldigt få mansjourer i Sverige trots att behovet har ökat.

Brottsofferjourerna behöver också extra stöd lokalt många gånger. Det handlar om utbildning av brottsofferstödjare och så vidare för att klara av att följa upp de brott som begåtts mot inte minst kvinnor och i många fall barn.

För att förändra attityder räcker det inte med en satsning på 1,6 miljarder kronor eller att arbeta över fyra år. Jag skulle vilja säga att det inte mest handlar om pengar. Attityder handlar just om vilka inneboende tankar du och jag har kring vad jämställdhet faktiskt innebär.

Som vuxen bär man med sig en ryggsäck av värderingar som man har fått med sig från början, när man var barn, men som man också har ökat på positivt eller negativt under sitt vuxenliv. Det märks inte minst när man själv blir förälder. Då kommer ofta de värderingar som man har burit med sig fram.

Jag vill verkligen påpeka att Kristdemokraterna står för en jämställd familjepolitik. Det handlar inte om att säga att pappor ska vara hemma mindre och att mammor ska vara hemma mer – att vi ska underblåsa de löneskillnader som blir på grund av uttag av föräldraförsäkringen på ett ojämnt sätt. Det handlar snarare om det jag pratade om tidigare: om jämställdheten är en genomgripande princip, om man har den attityden också till sitt föräldraskap, att det är bra för barnen om jag är hemma, oavsett om jag är mamma eller pappa.

Jag träffade på en pappa på en tågresa för ett tag sedan. Han hörde att jag var politiker, så han började prata om familjepolitik. Jag är så glad, sade han, för jag är hemma nu med mitt andra barn, och min fru jobbar. Jag förstår inte, sade han, hur det kan vara så att man inte tar chansen att vara pappaledig. Vad är det som gör att så många inte gör det? Det kan ju inte i första hand handla om pengarna, sade han, för har man varit hemma bara ett par månader och provat märker man ju att jobbet är ganska oviktigt i jämförelse med den lille knatte som man har hemma.

Han hade upplevt detta med att vara förälder på ett nytt sätt. Han hade upplevt känslan av att tycka att det var roligt att vara förälder och vara hemma med sitt barn under den tid som han hade möjlighet att vara det. Jag hoppas att vi ska komma dithän att vi här i landet har ett föräldraskap där det är självklart att dela på tiden hemma, att man delar på det obetalda omsorgsarbetet, oavsett om det gäller barnen, gamla föräldrar eller vad det kan vara. Jämställdheten sitter ofta i huvudet. Den sitter inte främst i pengarna. Men de hjälper till att ge förutsättningar.

(Applåder)

*Slutredovisning av
regeringens särskilda
jämställdhetsrapport
2007–2010, m.m.*

Norden

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

8 § Norden

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU3
Norden (skr. 2012/13:90 och redog. 2012/13:NR1).

Anf. 26 KARIN ÅSTRÖM (S):

Herr talman! I dag ska kammaren behandla utrikesutskottets betänkande som handlar om Norden. Det är dels Nordiska rådets svenska delegations berättelse, dels regeringens skrivelse om nordiskt samarbete.

Det är faktiskt årets höjdpunkt här i kammaren för oss nordister att få debattera och reflektera över det nordiska samarbetet: blicka bakåt, både här och nu, och naturligtvis påverka vilken riktning det nordiska samarbetet ska ta framåt.

För oss socialdemokrater är det nordiska samarbetet av högsta vikt och bygger på våra gemensamma värderingar i frågor om demokrati, rättvisa och rättsstat. Vi har, som alla vet, ett unikt samarbete som har pågått organiserat i över 60 år och en öppenhet som har gjort Norden till en välfärdsregion utan dess like.

Men de framgångarna är inte tillräckliga för att möta dagens och framför allt morgondagens utmaningar, inte minst de globala utmaningar som vi står inför. Vi behöver utveckla och förstärka vårt samarbete ännu mer.

Varför det, då? Jo, som vi alla vet flyttar människor mer. Man rör sig betydligt mer i dag än tidigare över gränser. Man gör det under kortare perioder och under längre perioder. Historiskt sett har vi alltid haft stor migration inom Norden. Det har bidragit till det välstånd vi har i dag. Vi vet att människor flyttar dit där efterfrågan på arbete är störst.

Förr var det Sverige som var målet för denna inflyttning. I dag är det Norge som lockar. För många lockar Norge mer än andra europeiska länder. Det är också positivt och intressant att se hur långt den nordiska integrationen faktiskt har gått. Det krävs av det skälet mer av samarbete och mer för att göra nordisk nytta, som vi brukar säga.

Så har vi då den demografiska utvecklingen. Hur ser det ut här och nu och framåt i Norden?

Herr talman! Nyligen tog jag del av en forskningsrapport om befolkningsutvecklingen i Norden fram till år 2030. Det är Fafos institut för arbetslivs- och välfärdsforskning i Oslo som nyligen har undersökt detta. I rapporten drar forskarna upp några gemensamma utvecklingslinjer som är lika för alla nordiska länder. I sig är det en utveckling vi kan tycka att vi alla känner till redan, men nu har vi fått det mer konkretiserat, mer i detalj och mer i siffror, hur utvecklingen kan se ut.

För det första: Befolkningen i Norden fortsätter att växa med ytterligare 3 miljoner invånare fram till år 2030, det vill säga från dagens 26 miljoner kommer vi att öka till 29 miljoner under loppet av ca 17 år.

För det andra – inte helt oväntat, tycker jag – ökar livslängden för oss människor. Vi blir alltså friskare och friskare fram till 2030 och lever längre, i genomsnitt tre år längre. Det innebär att andelen äldre i den nordiska befolkningen kommer att öka under den här perioden från dagens 1,2 miljoner till 2,1 miljoner.

För det tredje – också kända fakta för oss – förväntas det att den arbetsföra befolkningen, 15–64 år, kommer att sjunka från 65 procent till 58 procent fram till 2030.

Förändringarna i befolkningsutvecklingen i de nordiska länderna, som är så lika, kommer givetvis att ha oerhört stor betydelse för många av de politikområden som vi hanterar i Norden: välfärdens alla områden – vård, omsorg och även skola. Hur tryggar vi den välfärd vi har i Nor-

den med de förutsättningar som kommer att finnas i framtiden? Och hur ska det samhälleliga ansvaret se ut? Det är två intressanta frågor som vi säkert får anledning att återkomma till en mängd gånger framöver.

Forskarna rapporterar också att storstäderna växer och att glesbygden kommer att utarmas än mer. Vilka kan då konsekvenserna bli? Forskarna pekar på några saker, bland annat att det blir dyrare att bo och svårare att få bostad, och hur ska kommunikationerna planeras? Politikområdena miljö och klimat kommer att växa. Vi kommer att få en än mer rörlig arbetsmarknad. Vi har framför oss oerhört stora utmaningar i de nordiska frågorna som behöver hanteras.

Därför är det av oerhört stor vikt att vi utvecklar, förstärker och fördjupar vårt samarbete än mer.

Vi har mycket att lära av varandra i Norden, och vi har också mycket att ge till varandra. Vi behöver naturligtvis även utveckla vår samverkan med EU.

När det gäller Barents-, Arktis- och Östersjösamarbetena uppmanar vi regeringen att liksom nu lämna en skrivelse om Norden och att även lämna en årlig skrivelse till riksdagen om verksamheten på regeringsnivå inom Barents-, Arktis- och Östersjöområdet beroende på de förändringar som vi har framför oss fram till 2030.

Det är alltmer angeläget att riksdagen får ta del av vad regeringen gör rent konkret för att kunna åtgärda de utmaningar som vi står inför.

Stora delar av Norden och Sverige tillhör Barents-, Arktis- och Östersjöområdet. Men dessa områden är mycket olika, och det kommer att ställas olika krav på åtgärder och insatser som behöver göras.

Herr talman! Kammaren känner väl till den kritik som Riksrevisionen nyligen riktade mot regeringen och som gäller hanteringen av Arktiska rådet, särskilt under 2011–2013 då Sverige har haft ordförandeskapet. Riksrevisionen anser inte att regeringen har skapat förutsättningar för att ta hand om rådets rekommendationer i Sverige.

Våra myndigheter vet inte ens vems ansvar det är att bedöma om rekommendationerna ska genomföras eller ej. I riksdagen har vi ett flertal gånger framfört att vi vill bli informerade av regeringen om arbetet i Arktiska rådet. Trots det har det hänt bara en gång under de senaste åren. Det var faktiskt inte på regeringens initiativ utan på Nordiska rådets initiativ som regeringsföreträdare bjöds in inför framtagandet av det svenska ordförandeprogrammet våren 2011.

Det duger inte att regeringen på ett så nonchalant sätt hanterat en för Sverige och Norden så oerhört viktig fråga.

Arktis är i blickpunkten i hela världen i dag. Som vi alla vet är klimatförändringarna där de mest märkbara på hela jordklotet. Vi vet också att det plöjs ned gigantiska forskningsresurser inom hela området. Det är klimatförändringar som får effekter för befolkningen i Arktis, det vill säga även för oss boende i Norden eftersom vi geografiskt ligger i Arktis. Åtminstone vi som bor i de nordliga delarna av Sverige lever i den arktiska regionen.

Vi noterar givetvis med oro de allt fler olje-, gas- och mineralexploateringarna. Vi tycker att större ansträngningar måste göras för att långsiktigt skydda den känsliga arktiska miljön och stödja den lokala befolkningens ekonomi, hälsa och kultur.

Jag delar alltså i allra högsta grad Riksrevisionens kritik och anser att ett sätt för regeringen att åstadkomma bot och bättring på lång sikt är att lämna en årlig skrivelse om Arktis till riksdagen, så att vi riksdagsledamöter och den svenska befolkningen har större möjligheter att föra en dialog om vad som behöver göras på nationell, regional och lokal nivå. Det kanske kan tyckas inte vara så viktigt för stora delar av Europa och så vidare. Men åtminstone för de nordliga delarna av Norden är denna fråga oerhört viktig.

Herr talman! Inom Nordiska rådet och ministerrådet hanterar vi alla politikområden. Jag vet att vi i dagens debatt kommer att beröra många av dem: ungdomsarbetslöshet, kanske infrastruktur, men säkert gränshinderfrågor.

I år har Sverige ordförandeskapet i ministerrådet, och Norge har presidentskapet i Nordiska rådet. Båda dessa ordförandeskap lyfter i sina programförklaringar fram ungdomsarbetslösheten och utbildningsfrågorna när det gäller ungdomar i Norden. Det är oerhört bra att man gör det. Just att fixa jobb, särskilt för de unga, är den viktigaste utmaningen som vi har framöver.

Herr talman! Jag ser fram emot en intressant och givande debatt, och jag kommer att återkomma i replikskiften, var så säker på det.

Vi socialdemokrater har några reservationer i detta betänkande som vi naturligtvis står bakom, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 27 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! I utrikesutskottets betänkande 3 om Norden behandlas regeringens skrivelse om nordiskt samarbete under 2012 men även Nordiska rådets svenska delegations berättelse om sin verksamhet under samma år samt ett antal motioner.

Miljöpartiet står bakom sex av betänkandets totalt tolv reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 7.

Redovisningen från regeringen beskriver samarbetet i de nordiska ministerråden, ett per politikområde, som utgör den samverkan som de nordiska regeringarna bedriver. Redovisningen från den svenska delegationen berör arbetet i Nordiska rådet, det vill säga det samarbete som sker mellan de nordiska ländernas parlament.

Att samverkan sker på dessa två nivåer är, trots att det i praktiken sker en del samverkan mellan nivåerna i det dagliga arbetet, troligen hemligheten bakom dynamiken i det nordiska samarbetet. Ministerråden har ansvaret för verkställigheten, och Nordiska rådets funktion är att ansvara för initiativ, förankring, pådrivande och naturligtvis uppföljning.

Nordiska rådet bildades 1952 och har alltså 61 år på nacken. Rege- ringarna kom i gång lite senare med sitt samarbete som startade först 1971. De ligger alltså 19 år efter parlamenten när det gäller erfarenhet av samverkan, och det går inte lika smidigt för dem som det gör för oss, eller hur?

Det ständigt pågående arbetet med att fördjupa samarbetet på olika områden försvåras också av det faktum att Danmark, Finland och Sverige deltar i EU-samarbetet och att Finland och Danmark deltar i eurosamarbetet.

Det är inte alltid så enkelt att identifiera de nya konflikter som kan uppstå mellan regelverken i de nordiska ländernas överenskommelser när några av länderna fördjupar sitt samarbete inom EU respektive inom euron. Detta jobbar vi med hela tiden.

Det är inte heller så självklart att det går att hitta lösningar för att inom det nordiska samarbetets ram hantera alla nya problem som kan uppstå. Personligen tillhör jag dem som värderar den nordiska samverkan högre än den på Europeanivå. Tvingas vi välja vet jag var mitt hjärta hör hemma.

Nu är verkligheten inte så enkel att man kan få den struktur på det mellanstatliga samarbetet som var och en upplever som optimalt. Utvärderingen för 2012 måste självklart utgå från den verksamhet som vi gemensamt har byggt upp.

Herr talman! I betänkandet behandlas ett stort antal frågor. Det handlar om gemensam infrastruktur, om gemensam regionalpolitik, om djurskyddsfrågor och kulturfrågor liksom om gränshinderfrågor.

Men Nordiska rådet har även engagerat sig mycket i arktiska frågor, exempelvis frågan om säkerhet när klimatförändringarna antas öppna upp för sjöfart i det som kallas för Nordost- och Nordvästpassagerna. Frågan om gas- och oljeutvinning i Arktis har varit en brännande fråga och är det även i dag.

Det nordiska samarbetet har med andra ord kommit att vidgas till att även omfatta frågor i vår närhet där de nordiska länderna uppfattar att de har intressen. Inom Östersjösamarbetet sker samverkan med alla länder som avvattnar mot Östersjön, och i Barentsrådet samverkar vi med fem ryska regioner som gränsar till Barents hav.

Kontakter med andra nätverk av samverkande folkvalda parlament förekommer, även om det är i blygsam omfattning. Jag tror att kontakterna med de baltiska staternas samarbetsorgan är betydligt frekventare än till exempel kontakterna med Beneluxländernas parlamentariska råd och de brittiska och irländska parlamentariska motsvarigheterna.

Det pågår alltså en ständig debatt om var det nordiska intresset slutar. Med tanke på att vi i Norden har en osedvanligt lång erfarenhet av samverkan mellan folkvalda parlament tror jag att vi har en hel del erfarenhet som alla andra länder mycket väl kan ha glädje av.

För oss i Miljöpartiet är det självklart viktigt att kunna bidra till att sprida goda demokratiska erfarenheter. Att på olika sätt medverka till att Sveriges geografiska omgivning präglas av demokratier med befolkningar som har god hälsa och utbildning handlar inte bara om någon sorts välvilja, utan självklart finns det även en del egoism i detta. Vi lever helt enkelt både tryggare och mer harmoniskt i en omvärld av andra stabila demokratier.

Om detta råder, som jag förstår saken, inga väsentligt skilda åsikter. Trots att några reservationer i betänkandet berör behovet av fortsatt fördjupning av samarbetet ser jag inga större motsättningar på detta område. Men på några områden finns det tydligare skiljelinjer som kanske, herr talman, kan bidra till att vi får en debatt med lite mer stuns. Då tänker jag ändå inte ta upp frågan om ett utvidgat nordiskt försvarssamarbete eftersom vi har en debatt efter denna där den frågan behandlas.

Herr talman! De nordiska länderna är rätt små var för sig, men tillsammans kan vi ha ett ganska stort inflytande på den globala arenan. Det

borde vi kanske utnyttja mer. Inte minst menar vi i Miljöpartiet att vi borde samverka mer i Norden när det gäller agerandet i förhållande till Europeiska unionen.

Herr talman! Det är långt från Köpenhamn till Alta, men det skulle inte behöva vara så långt mellan Stockholm och Oslo. En nordisk plan för ett gemensamt nordiskt spårbundet transportnät för både gods och persontransporter liksom ett gemensamt nordiskt stamnät för el borde vara frågor högst upp på den nordiska agendan.

Med en rakare sträckning mellan Oslo och Stockholm via Karlstad, Örebro och Västerås skulle det inte ens behövas ett så kallat höghastighetståg för att komma ned till en restid mellan huvudstäderna på cirka två timmar. 250 kilometer i timmen skulle räcka väl. Med ett höghastighetståg skulle städerna och deras arbetsmarknader bli nästan helt integrerade. Vad skulle inte det betyda i kampen om att locka de bästa hit till oss i Norden?

Med ett dubbelspår för godstrafik från Alta i norr till Köpenhamn i söder – kanske en orimlig dröm – mitt genom den skandinaviska halvön skulle samtliga industrier via tvärbanor få en förnämlig kontakt till en djuphamn i Alta. Det handlar om den nya handelsvägen till Asien som snart är verklighet via Nordostpassagen när klimatförändringen öppnar den vägen året runt, vilket jag har påpekat. Man skulle också få en väl fungerande transportled via Göteborg och Danmark ut i världen och ned till kontinenten. En sådan infrastruktur skulle bidra till utveckling av hela Norden.

I de nordliga delarna av Norge, Finland och Sverige finns stora naturrikedomar som skulle kunna bidra till många nya jobb om satsning på infrastruktur gjorde dem tillgängliga. Självklart, herr talman, måste exploatering av naturrikedomar ske under noggrann miljöprovning och övervakning här liksom i resten av våra nordiska länder och i världen som helhet.

Vårt gemensamma ansvar för marina system i haven, sjöarna och vattendragen måste få en högre prioritering. Det var med stor besvikelse vi i Miljöpartiet därför konstaterade att regeringen, med utrikesministern i spetsen, inte använde möjligheten att som ordförandeland i Arktiska rådet driva frågan om ett stopp för utvinning av gas och olja i Arktis. Utrikesministerns påstående att Arktiska rådet inte är en lämplig arena för att driva frågan har upprört många. Vilken arena skulle kunna vara bättre?

Frågan om riskerna med gas- och oljeutvinning i Arktis har diskuterats även i Nordiska rådets utskott för miljö- och naturresursfrågor. Men även där har det varit ett rätt starkt motstånd mot att lyfta möjligheterna för inskränkningar i rätten att exploatera norr om en utpekad och viss bestämd breddgrad, som man naturligtvis kan diskutera.

Uppfattningen att alla arenor är fel arenor är en alldeles för enkel smitväg för dem som inte vill acceptera att de redan kända gas- och oljereserverna utanför Arktis är för stora för att vi ska kunna bränna upp dem om vi samtidigt vill begränsa klimatförändringen till en nivå som vi tror att vi kan leva med.

Herr talman! Utrikesministern deltar inte i den här debatten och kan inte svara för sitt agerande som ordförande i Arktiska rådet, men jag utgår från att någon från regeringssidan, exempelvis utrikeshandelsmi-

nistern, i kammaren kommer att redogöra för var och hur regeringen driver frågan om begränsningar av utvinning av gas och olja i Arktis. Det vore ett hyckleri av stora mått om den svenska riksdagen inte kunde slå fast att gas- och oljeutvinning i Arktis svårligen kan förenas med en ansvarsfull klimatpolitik.

Kommande generationer skulle uppskatta om riksdagen uppdrog åt regeringen att arbeta för ett stopp för olje- och gasutvinning i Arktis. I framtidens historieböcker skulle ett tydligt uppdrag till regeringen att arbeta för ett moratorium för gas- och oljeutvinning i Arktis i väntan på en global konvention som förbjuder utvinning beskrivas som banbrytande, framsynt och mycket modigt.

Skulle det inte kännas bra för dig, ledamot här i kammaren, att tillhöra de första politikerna på planeten som tydligt talar om att det finns ett större värde i att lämna en naturresurs där den ligger, väl innesluten i planeten, än att girigt gräva upp den för kortsiktig vinning? Att exempelvis betala ett land för att inte exploatera en resurs skulle kunna förvandla den resursen till en global egendom, som vi tillsammans kan lämna över till kommande generationer.

Jag är förvånad över att det är så många politiker som tycks sträva efter att framstå som okunniga, blinda, kortsiktiga och inkonsekventa. Ingen kan i dag skylla på att man inte är informerad.

Vi vet att ett tvågradersmål och en politik som utgår från att bränna alla de redan kända fossila reserverna inte är förenliga. Vi vet att ju snabbare vi ställer om från fossilt till förnybart, desto större möjligheter har vi att klara tvågradersmålet.

Samtidigt vet vi att den globala livsmedelsförsörjningen kanske inte klarar en så stor temperaturförändring. Allt fler forskare pekar på att redan vid en global temperaturhöjning på en och en halv grad kan många grödor få problem. Fisken är känsligare för temperaturhöjningar i haven än vi tidigare har trott, och dricksvattenfrågan blir på många håll på planeten mycket ansträngd med en högre temperatur.

Vi vet allt detta, och då vore det rimligt att utgå från den kunskapen när beslut fattas. Att Sveriges riksdag inte kan samla sig till ett kunskapsunderbyggt beslut om olje- och gasutvinning i Arktis tycker jag är sorgligt. Jag yrkar alltså bifall till reservation 7.

Herr talman! Det nordiska samarbetet skulle kunna utgöra ramen för den kraftsamling för framtiden som måste starta på många håll i världen. Vi måste ta vårt ansvar. Norden har bättre förutsättningar än de flesta områden på vår planet att gå före och visa vad som är möjligt. Låt oss använda det nordiska samarbetet i den andan.

Anf. 28 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Den svenska kulturen uppvisar stora likheter med våra nordiska grannländers. Denna nordiska kulturgemenskap är något som vi i Sverigedemokraterna anser att vårt land bör bejaka och bygga vidare på. Det nordiska kultursamarbetet utgör hörnstenen i den gemenskap som binder samman de nordiska länderna och återspeglar den grund av gemensamma värderingar som vi i de nordiska länderna står på.

I linje med detta vill vi särskilt arbeta för att stärka den nordiska identiteten och bredda och fördjupa det nordiska samarbetet. De nordiska län-

derna innehar ett gemensamt kulturarv och gemensamma värderingar, och en samverkan mellan länderna är en god nordisk tradition.

Nordiska kulturfonden är ett nordiskt samarbetsorgan vars uppgift är att i vid bemärkelse främja kultursamarbete mellan de nordiska länderna. Nordiska kulturfonden har fem fokusområden som särskilt prioriteras, men någon tydlig prioritering att stärka och bevara det nordiska kulturarvet finns inte med där. Vårt gemensamma nordiska kulturarv binder oss samman, och det är av stor vikt att detta gemensamma arv bevaras och stärks. Därför bör Nordiska kulturfonden i sina riktlinjer slå fast att aktiviteter som främjar och bevarar vårt gemensamma nordiska kulturarv och våra gemensamma traditioner ska höra till deras prioriterade fokusområden. Detta anser vi att regeringen bör verka för i det nordiska samarbetet.

År 2005 beslutade den danska regeringen att ta fram förslag på verk som kunde anses vara särskilt värdefulla delar av det danska kulturarvet och som tillsammans kunde skapa en dansk kulturkanon. De områden som berördes var bland annat arkitektur, bildkonst, design, film, litteratur, scenkonst och barnkultur. Projektet bidrog starkt till att blåsa liv i den danska kulturdebatten och lyfte kulturpolitiken till en helt ny position på den politiska och mediala dagordningen.

I samband med detta föreslog man också att en gemensam nordisk litteraturkanon skulle tas fram med motiveringen att öka språkförståelsen mellan länderna och värna det gemensamma kulturarvet. Man hoppades att denna nordiska litteraturkanon skulle väcka både inspiration och debatt i en tid när den nordiska kulturgemenskapen behövde synliggöras och förstärkas. Alla de fem nordiska regeringarna ställde sig bakom satsningen, och finansieringen skedde via Nordiska ministerrådet.

Resultatet, *Nordisk litteratur til tjeneste*, presenterades 2008 och bidrog till både ökad debatt och ökat intresse kring den nordiska kulturen. Vi från Sverigedemokraterna menar att Sverige borde ta initiativ till att följa upp denna satsning och med inspiration från den danska modellen bidra till att ta fram en ny, bred nordisk kulturkanon som även innefattar områden som arkitektur, bildkonst, musik och film.

Utskottets enda respons på detta förslag är att lyfta fram den litteraturkanon jag just nämnt samt framföra att man avsåg detta förra året. Jag tycker dock att frågan är viktigare än så, herr talman. Vi tror på det här förslaget och menar att utskottet och kammaren här har en möjlighet att på ett positivt sätt bidra till svensk och nordisk kulturutveckling.

Herr talman! För Sverigedemokraterna har det under en lång tid varit centralt att i vår politik värna djurens välbefinnande, och vi strävar efter ett samhälle där inga djur utsätts för onödigt lidande. Djurskyddet inom de nordiska länderna har långa anor och en djup folklig förankring.

Förbättringspotentialen är dock fortfarande stor, och på vissa områden har Norden halkat efter. Enligt bland annat rapporten *Världens bästa djurskydd* från förbundet Djurens rätt är det tveksamt om de nordiska länderna kan sägas vara bäst i världen eller ens i Europa när det gäller djurskydd. De nordiska länderna borde enas om en gemensam målsättning, nämligen att vara världens ledande region i frågor som gäller djurskydd och djurens välbefinnande.

Ett stort problem är också att det fortfarande finns stora skillnader när det gäller djurskyddslagstiftningen och uppföljningen av denna mellan de nordiska länderna. Detta bidrar till att skapa ekonomiska incitament för

ett bristande djurskydd, då ett nordiskt land genom en svagare djurskyddslagstiftning kan skaffa sig konkurrensfördelar gentemot de övriga nordiska länderna. Ett tydligt exempel på detta har varit det förhållandevis svaga djurskyddet inom den danska grisenäringen, vilket har gett danska grisbönder ekonomiska fördelar i förhållande till svenska grisbönder.

Andra områden där problematiska skillnader fortfarande kvarstår är till exempel reglerna kring slakt och kastrering, pälsdjursuppfödning med mera. Även reglerna och formerna för uppföljningen av djurskyddslagstiftningen skiljer sig åt mellan länderna.

Ett annat exempel på behovet av samarbete mellan länderna är att en person som belagts med djurförbud på grund av vanvård i ett land kan flytta till ett annat nordiskt land och fortsätta att bedriva verksamhet. Detta vill vi på sikt förhindra.

Utskottet lyfter i betänkandet fram att en nordisk arbetsgrupp inrättats med mål att säkerställa ett effektivt samarbete inom djurskydd och livsmedel samt att man har genomfört vissa konferenser för erfarenhetsutbyte. Det är något vi välkomnar, men detta måste ändå anses vara tämligen halvhjärtade insatser på området.

Vårt förslag och vår önskan är att Sverige inom ramen för såväl denna arbetsgrupp som det nordiska samarbetet i stort tydligt ska arbeta för att de nordiska länderna i större utsträckning än i dag harmoniserar djurskyddslagstiftningen och regelverket för att värna djurens välbefinnande och för att bristande djurskydd inte ska kunna utgöra en konkurrensfördel inom Norden.

Herr talman! När nya lagar stiftas i de nordiska länderna finns stor risk att gränshinder uppstår, eftersom gränshindereffekterna inte beaktas förrän i efterhand – när de så att säga redan har uppstått.

Finlands Europa- och utrikeshandelsminister Alexander Stubb har framfört att det för Finlands del vore praktiskt med en granskning av finska lagförslags effekter på detta nordiska samarbete. Ett genomförande av detta förslag skulle ha potentiellt positiva effekter också för den svenska delen av det nordiska samarbetet, eftersom man då kan granska om eventuella nya gränshinder kan uppstå.

Vi anser därför att det vore önskvärt om man i Sverige som ett naturligt inslag i lagstiftningsprocessen kunde ta med ett moment där effekterna för det nordiska samarbetet om avskaffande av gränshinder beaktas. Vi anser att detta skulle underlätta det nordiska samarbetet betydligt.

Herr talman! Vi i Sverigedemokraterna ser det nordiska samarbetet som viktigt för vår gemensamma framtid. Det är därför vår mening att Sverige aktivt ska sträva efter ett fördjupat nordiskt samarbete på många fler områden. Vi avser att fortsätta att driva på för att detta ska bli verklighet.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 4 och 6.

Anf. 29 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Samarbetet inom Norden uppskattas av många av oss. Det är ett viktigt arbete sedan många år tillbaka, och förhoppningsvis ska samarbetet också fortsätta in i framtiden.

Grundpelarna är demokrati, rättvisa, jämställdhet och jämlikhet. Det är något vi gemensamt bär och som vi till varje pris måste värna och

arbeta vidare med för att nå upp till de olika mål vi har satt upp. Det är nämligen bara att konstatera att dessa värdegrunder har satts ur spel och kommit i skymundan i många länder i Europa. Därför är det så viktigt att vi gemensamt i Norden verkligen står upp för dessa grunder – står upp för mänskliga rättigheter.

Vi har på många plan i det nordiska arbetet jobbat väldigt framgångsrikt. Naturligtvis har vi dock utmaningar som knackar på dörren, både inom Norden och i förhållande till övriga världen, och visst anser jag att Nordiska rådet kanske behöver bli lite vassare och lite mer effektivt.

Herr talman! Under det nuvarande svenska ordförandeskapet har fokus bland annat lagts på arbetslösheten. Det ser jag verkligen som positivt, och jag hoppas på ett jättebra resultat. Det handlar om att vi inte ska tappa en hel generation, speciellt med tanke på att Sverige toppar listan gällande ungdomsarbetslösheten – var fjärde ungdom upp till 25 år är i dag utan arbete eller utbildningsplats. Det är illa och skrämmande, och jag hoppas i detta arbete på en explosion av jobb, utbildningsplatser och lärlingsplatser så att vi ser att antalet arbetslösa ungdomar minskar och att vi får en positiv framtidstro. Som jag sade tidigare har vi nämligen inte råd att tappa en hel generation.

Herr talman! Jag vill lägga fokus på Arktis, för det är ett viktigt område. Under vårt ordförandeskap fram till maj i år gjordes det inte särskilt mycket för att skydda miljön i Arktis eller skapa skydd mot oljeborring där. Kanske berodde det på att vår utrikesminister Carl Bildt var ordförande i Arktiska rådet. Med tanke på hans förflutna inom olje- och gasutvinningsområdet kanske det inte precis är förvånande, men däremot väldigt sorgligt och bedrövligt, att Sveriges agerande var så lamt. Det är bedrövligt och sorgligt att regeringen inte gjorde sitt yttersta för att driva på för en värld som utvecklar energiförsörjning på ett säkert och miljövänligt sätt.

Under vårt ordförandeskap handlade det många gånger om att förhandla om hur mycket ansvar oljebolagen ska ta om en oljekatastrof skulle inträffa. Men tänk efter: Om en oljekatastrof skulle inträffa, mina vänner, är det troligtvis för sent att agera och kunna rädda området och dess omnejd.

Lena Ek, centerpartist och Sveriges miljöminister, har varit tydlig i frågan och sagt: Oljeutvinning i ett så känsligt område som Arktis är inte acceptabelt med tanke på den stora olycksrisken och den näst intill omöjliga uppgiften att sanera oljeutsläpp.

Vad vi och övriga världen måste göra är att minska och definitivt inte öka vårt beroende av fossila bränslen. Vi i Norden och vi i Sverige måste sätta stopp. Vi kan inte lämna över miljö- och klimatfrågorna till våra barn generation efter generation. Vi måste agera, och vi måste agera nu.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att Antarktis ska omfattas av ett miljöskyddsprotokoll som förbjuder utvinning av naturtillgångar under minst 50 år. Vi vill se en liknande reglering för Arktis. Sverige bör verka för en konvention för Arktis som förbjuder exploatering av regionens olje- och gastillgångar under de kommande 100 åren. I väntan på att den konventionen är plats anser Vänsterpartiet att Sverige ska agera för ett moratorium för olje- och gasutvinning i Arktis.

Under Arktis beräknas så mycket som 25 procent av världens oupptäckta olje- och gasreserver finnas. Detta genererar pengar, pengar, pengar. Miljarder och åter miljarder kommer att sättas i rullning.

I dag gör fem länder anspråk på delar av Arktis: Ryssland, USA, Kanada, Norge och Danmark. Allt fler länders blickar riktas dock mot Arktis, men det betyder inte en ökad risk för konflikter. Det finns goda exempel i regionen på hur säkerhetspolitiska spänningar kan omsättas i positivt samarbete.

Men det ser ändå problematiskt och lite skrämmande ut. Rysslands och Norges anspråk backas också upp militärt. Båda länderna är på väg att skapa arktiska bataljoner som ska vara redo att skydda nationella intressen. Det är skrämmande. Vid utvinning där penningar flödar kan detta vara något som kan få bägaren att rinna över och konflikten att bli ett faktum. Det är inte osannolikt att det kan leda till militära konflikter.

Är det detta vi vill ha? Nej, naturligtvis inte. Vi måste ha i minnet att flera av de stater som i dag visar allt större intresse för Arktis har kärnvapen. Det är skrämmande. Sverige måste kunna ta initiativ till att Arktis blir en zon fri från massförstörelsevapen.

Herr talman! Norden har ett positivt samarbete med både Ryssland och de baltiska staterna. Jag tycker att det är bra, men jag anser att vi glömmar att trycka på och verkligen betona de mänskliga rättigheterna i mötena med ländernas representanter. Vi måste ställa tydligare krav på jämställdhet och jämlikhet.

Vi måste också vara tydliga när det gäller hbt-personers rättigheter. I vissa länder trakasseras de så gott som dagligen. Våld och hot är vanligt förekommande. De utestängs från arbete, blir avskedade och så vidare. Jag skulle önska att dessa frågor oftare stod på dagordningen vid möten med dessa länders representanter. Alla människors lika värde, oavsett klass, kön, etnicitet eller sexuell läggning, måste tydligare upp på den nordiska dagordningen.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 7 i detta betänkande.

Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkande 2012/13:UU3 som handlar om motioner om nordiska frågor. I samma betänkande behandlas också regeringens skrivelse om det nordiska samarbetet från 2012 med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

”Ja, jag vill leva, jag vill dö i Norden”. Så lyder de sista två raderna i Sveriges nationalsång. Jag tror att det var Richard Dybecks avsikt att få våra hjärtan att banka särskilt hårt när vi hör dessa ord. Nationalsången väcker den stolthet vi känner över att få leva och bo i Norden, och vi har så många områden som knyter oss samman.

Herr talman! Det nordiska samarbetet har en stark, folklig förankring. Samarbetet utgår ifrån ett gemensamt kulturarv och vilar på gemensamma värderingar i fråga om demokrati, rättvisa och rättsstat. Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är viktigt i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa. Vi är ca 26 miljoner människor som bor i Norden. Det motsvarar ungefär en tredjedel av Tysklands befolkning.

Herr talman! Sverige är sedan årsskiftet ordförandeland i Nordiska ministerrådet. Utgångspunkten för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2013 är den nordiska samhällsmodellen. I Sveriges ordförandeprogram för Nordiska ministerrådet 2013, Den nordiska modellen i en ny tid, slås fast att det nordiska samarbetet ska stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld.

Sverige ska särskilt prioritera frågor om hur vi bekämpar utanförskap, inte minst arbetslöshet bland unga, och hur vi ökar konkurrenskraften samtidigt som vi skapar ett hållbart samhälle med höga välfärdsambitioner. Frågor om avskaffande av gränshinder och om de demografiska utmaningarna framöver tas upp i Sveriges ordförandeskapsprogram och är även de av stor betydelse.

Nordiska rådets roll är att ta initiativ där man ser problem som kan lösas på nordisk nivå eller där nya möjligheter kan tas till vara genom nordiskt samarbete. Det är kort och gott frågor som gör nordisk nytta.

Herr talman! Norden har sedan lång tid tillbaka en gemensam arbetsmarknad. Genom utbytet av arbetskraft har de nordiska länderna sedan 1950-talet kunnat utjämna obalansen mellan länder som har hög arbetslöshet respektive stort behov av arbetskraft.

Genom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har de nordiska länderna kunnat hantera konjunktursvängningarna bättre och har därmed utvecklats bättre än vad som annars skulle ha varit fallet. Också i dag går betydande arbetskraftsströmmar mellan de nordiska länderna. Även det nordiska näringslivet har blivit alltmer integrerat, inte minst under det senaste decenniet.

Det formella nordiska samarbetet inleddes utifrån tanken att medborgare ska kunna röra sig fritt mellan de nordiska länderna, välja var de vill bo och arbeta samt driva företag eller annan verksamhet utan att hindras av nationsgränserna. Den nordiska passunionen, den gemensamma arbetsmarknaden och den nordiska socialkonventionen visar tydligt på betydelsen av detta. Det innebär med andra ord nordisk nytta.

Herr talman! För att motverka och avskaffa gränshinder har flera olika funktioner skapats. Mer än tio gränshinder mellan de nordiska länderna avskaffades under förra året, och det har fattats beslut om att inrätta en ombudsmannainstans för gränshinder. Avskaffandet av gränshinder har gjort att rörligheten för den som vill studera, arbeta eller leva i ett annat nordiskt land underlättas. Ombudsmannasystemet, som ska göra det lättare för en enskild nordisk medborgare att framföra klagomål relaterade till gränshinder, byggs upp under detta år – allt för att göra nordisk nytta.

Herr talman! Norden är en viktig exportmarknad för Sverige. Uppskattningsvis drygt 10 procent av allt som produceras i Sverige exporteras till övriga nordiska länder. I fråga om landsbygdspolitik och regionalpolitisk utveckling finns det i Norden en lång tradition av regionalpolitiskt samarbete som bland annat har sin grund i vår gemensamma historia och kultur och även de likheter vi har i de sociala välfärdssystemen och de demokratiska styrformerna. Inte minst har gränsregionalt samarbete ägt rum sedan lång tid tillbaka, och det har spelat en viktig roll för att skapa fungerande och integrerade samhällen i regioner längs nationella gränser.

En positiv händelse under förra året var att vår samarbetsminister Ewa Björling kunde inviga Nordkalottens gränstjänst i Haparanda-Tornio. Det innebär att det nu finns regionala informationstjänster längs gränserna till Sveriges tre grannstater. Det här leder till nordisk nytta.

Herr talman! Arktis genomgår omfattande förändringar som kommer att ha stor påverkan på hela den norra regionen och även på stora delar av den övriga världen. Förändringarna påskyndas genom en samverkan mellan klimatförändringar och ökad mänsklig aktivitet. Potentialen blir större för sjötransporter, för utvinning av naturresurser och för fiske och turism. Förändringarna i klimatet påverkar även urfolkens kulturer och deras traditionella näringar. Samtidigt kan det ökade näringslivsintresset för de arktiska områdena skapa möjligheter till ekonomiskt mer fördelaktiga levnadsförhållanden.

Frågor som rör Arktis blir alltmer sammansatta och dynamiska. Frågor som rör affärsverksamhet, miljö, urfolkens villkor, säkerhet och politik måste vägas mot varandra och integreras.

En svensk strategi för den arktiska regionen beslutades av regeringen i maj 2011. Strategin lyfter fram Sveriges prioriteringar och hur Sveriges politik för det arktiska området bör utvecklas. Under Sveriges ordförandeskap i Arktiska rådet var huvudprioriteringarna miljö och klimat, befolkningen, haven och ett starkare arktiskt råd. I programmet underströks att de arbetsgrupper som rådet har bör koppla sina vetenskapligt grundade rapporter till konkret beslutsfattande och policy.

Herr talman! Jag avslutar med att yrka avslag på alla motioner och yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande UU3 samt till att vi lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

(Applåder)

Anf. 31 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag har, under de tre fyra år som jag har varit ordförande för Nordiska rådets svenska delegation och då jag lyssnat till många debatter i hela Norden och även här i kammaren, kommit att fundera över begreppet ”nordisk nytta” som ofta används. Det tycker jag är ett starkt begrepp att använda i de här sammanhangen. Jag har hört ledamoten, inte minst under föregående års debatt, prata mycket om nordisk nytta. Du pratar om nordisk nytta, och vi har ett ordförandeprogram som beskriver att vi ska bekämpa utanförskapet och bekämpa och minska ungdomsarbetslösheten. Man talar om den nordiska nyttan och samtidigt om att vi ska bekämpa utanförskapet på en mängd områden och särskilt få ned ungdomsarbetslösheten. Det har jag hört i några års tid nu.

Vad är nordisk nytta för dig och för mig? Jag tror att vi ser lite olika på vad nordisk nytta är, i vart fall på hur vi ska lösa problemen. Jag skulle vilja ha en förklaring från riksdagsledamoten av hur lösningarna ska se ut. Hur ska man få ned det här utanförskapet som trots allt har vuxit under en mängd år? Hur ska man få ned ungdomsarbetslösheten i Norden? Den har vuxit, och Sverige toppar statistiken.

Hur ser det här ut för dig?

Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att nordisk nytta är precis vad Nordiska rådet står för. Karin Åström får gärna ha uppfattningen att det är ett starkt

begrepp, för det är precis vad det handlar om. Allt vi gör inom Nordiska rådet gör vi för att vi ska kunna uppnå nordisk nytta. Det tycker jag att vi har bevisat tydligt, framför allt genom att det avskaffas minst tio gränshinder per år för att det ska bli enklare att ha en gemensam struktur och gemensamma möjligheter att leva, bo och arbeta i Norden.

Jag tycker dessutom att det exempel som jag tog upp om att vår samlingsminister Ewa Björling förra året invigde ett nytt gränshinderkontor, i dina hemtrakter, Karin Åström, i Haparanda-Tornio för att underlätta för ett nordiskt samarbete i de trakterna visar på att vi gör nordisk nytta.

Vi kan gå vidare med ett antal exempel när det gäller att Nordiska rådet lyfter fram behovet och betydelsen av att göra nordisk nytta. Vi har en gemensam nordisk arbetsmarknad för att skapa nordisk nytta och göra det lättare, framför allt för våra ungdomar, att arbeta i hela Norden.

Anf. 33 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Utanförskapet har vuxit rekordartat. I fjol togs en rapport om ungdomar fram av Nordiska rådet. Där visade man att i framtiden kommer över 300 000 ungdomar under 25 år att leva i utanförskap. Rapporten togs fram i Nordiska rådet med utgångspunkt i att vi såg att detta sedan några år tillbaka växte.

Nordisk nytta tycker jag, efter att ha hört begreppet under ett antal år, inte att man åstadkommer genom att starta gränshinderkontor. Det är naturligtvis bra att vi har dem, för gränsproblematiken kommer ständigt att pågå, beroende på att en del länder är kopplade till EU-direktiv och en del länder inte har direktiv som påverkar lagstiftning över gränser. Det är alltså oerhört bra att vi har gränshinderkontoren. Men fortfarande har den nordiska nyttan inte, tycker jag mig se, gett de konkreta resultat som Elisabeth Björnsdotter Rahm pratar om.

Antalet ungdomar i utanförskap och antalet unga arbetslösa har faktiskt ökat. Där är det Sverige som toppar. De andra nordiska länderna ligger betydligt bättre till när det gäller den frågan. De andra nordiska länderna, bland annat Finland, Danmark och Norge som ligger oss närmast, har för länge sedan gått in och gjort kraftfulla satsningar då det gäller att få unga i arbete och i utbildning.

Vi socialdemokrater och ni moderater har helt olika syn på vad nordisk nytta är, framför allt när det gäller vilka insatser vi väljer att göra.

Anf. 34 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Ja, det är säkert så att vi moderater och ni socialdemokrater har olika syn på vad nordisk nytta är. Det kan jag kanske förstå också, eftersom den socialdemokratiska delen inte ser alla de åtgärder som vidtas för att lyfta fram den nordiska nyttan inom Nordiska rådet.

Vi har vidtagit en rad olika förbättringsåtgärder inom Norden för att förstärka möjligheterna till en bredare arbetsmarknad, för att lyfta upp alla de sociala konventioner vi har i Norden, för att göra det enklare för ungdomar och andra att arbeta och studera i Norden. Tillsammans ska vi bilda ett starkt Norden, för det behövs. Jag tror på ett starkt Norden så att vi ska kunna göra nordisk nytta.

Anf. 35 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! ”Det nordiska samarbetet är av stor vikt för Sverige. Att samverka, knyta kontakter och utbyta information är en god nordisk tradition. Tillsammans bildar de nordiska länderna en stark kraft för att möta utmaningar och skapa nya möjligheter.”

Dessa meningar är hämtade från en regeringsskrivelse avseende Norden och sammanfattar på ett mycket bra sätt värdet av nordiskt samarbete, en modell som i en internationell jämförelse är unik. Som vi redan hört i debatten är Sverige under detta år ordförandeland för Nordiska ministerrådet och har särskilt pekat ut ett gemensamt arbete för att bekämpa utanförskap och ungdomsarbetslöshet samt främja ett samhälle som är hållbart och kan skapa ökad konkurrenskraft.

Det nordiska samarbetet handlar om möten och beslut på många plan men också om möjligheter att underlätta för resor, boende, studier och arbete. Färre gränshinder är en förutsättning för att ytterligare kunna möjliggöra detta, och då är det nödvändigt att vi inte skapar gränshinder eller problem i ett annat land – detta om vi lyckas satsa på en ny lag i vårt land. Nu har vi medverkat till att tio gränshinder årligen försvinner. Samtidigt måste vi ha ansvar och tillse att inga nya gränshinder uppstår.

Vi har Gränshinderforum, ombudsmannasystem och Hallå Norden som har till uppgift att informera om och finna lösningar på konkreta gränshinder. Vi har också en fantastisk möjlighet genom Nefco, Nordic Environment Finance Corporation, som är ett miljöfinansieringsinstitut. De nordiska länderna har bidragit till en positiv utveckling av miljösituationen i våra östliga grannländer, särskilt Ryssland och Ukraina. Här finns en hel rad investeringsåtaganden och projekt när det till exempel gäller energihushållning, bibränslen, avloppsrening och miljövänlig produktion. Det är positivt och en nordisk nytta, skulle jag vilja säga med tanke på den tidigare debatten.

Herr talman! Nordiska ministerrådet har ganska nyligen antagit ett miljöhandlingsprogram för 2013–2018. Jag tycker att det är ett alldeles utmärkt program. Det är framåtsyftande. Det är en ambitiös fortsättning på ett framgångsrikt och långvarigt nordiskt samarbete kring miljöpolitiken. Här tar man bland annat upp den gröna samhällsutvecklingen, klimatförändringarna, den biologiska mångfalden och knyter även hälsoperspektivet till samarbetet.

Jag skulle vilja säga att det starka samarbetet är ytterligare en nordisk nytta. Det starka samarbetet i Norden innebär en stark röst också i Europasamarbetet, vilket är nödvändigt inför framtiden. Vi vet att nordiskt arbete inom exempelvis kemikalieområdet, Östersjöområdet och återvinningsområdet har gett genomslag i EU-arbetet. Ett hållbart brukande av våra jordar, skogar och havs- och fiskeresurser har samordnats inom Nordiska rådets arbete bland annat genom att vi tagit del av och haft synpunkter på EU:s grönböcker.

Herr talman! Kombinationen av klimatförändringar och nya teknologier har gjort att det arktiska området väcker ett allt större intresse, inte enbart i de arktiska staterna utan globalt. Det finns stora naturresurser i form av olja, gas och mineraler både på land och under havsbotten i det arktiska området.

Samtidigt vet vi att uppvärmningen av Arktis har ökat dubbelt så snabbt som det globala genomsnittet sedan 1980-talet, vilket innebär

enorma utmaningar för att kunna hejda dess påverkan på det sköra ekosystemet och hindra accelererande klimatförändringar – en påverkan som direkt berör många av de fyra miljonerna människor, varav 10 procent tillhör urfolken och vilkas livsexistens är hotad. Urfolkens rätt att bevara sina traditionella näringar samt utveckla sin identitet, kultur och kunskapsöverföring behöver vidmakthållas.

Herr talman! Sverige har, som vi hört, varit ordförandeland i Arktiska rådet under två år. Arktiska rådet är ett mellanstatligt organ och består av de åtta arktiska länderna samt sex organisationer, som bland annat representerar urfolken. Dessutom ingår 26 observatörer bland vilka kan nämnas Kina och EU. Även Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet finns med i det sammanhanget. Arktiska rådet behandlar bland annat frågor om hållbar utveckling och miljöskydd i Arktis.

År 2011 antog Sverige sin första arktiska strategi någonsin. Det tycker jag är betydelsefullt och stort. Vi har lyckats få igenom två bindande avtal och dessutom arbetat med utsläppsminskningar av sot. En ytterligare positiv sak är upprättandet av det ständiga sekretariatet i Tromsø, vilket stärker Arktiska rådets möjligheter att arbeta.

Herr talman! Trots dessa framgångar, som jag verkligen tycker är viktiga att lyfta fram, har vi stora utmaningar framför oss, och därför krävs ännu kraftfullare insatser också från vårt håll. Det är förvisso sant att länder har rätt att använda sina naturresurser, och det är givetvis positivt med ekonomisk utveckling och företagande. Det är något som alliansregeringen verkligen hyllar. Men det måste ske på ett hållbart sätt. Miljön känner inte några nationsgränser. Därför måste vi ha rätt att agera för att stoppa miljöförstöring, även om det sker inom en annan nations gränser. Det är inte acceptabelt att andra länders företag utnyttjar naturresurser utan motkrav i form av återställargaranti, intäkter och avfallsåtervinning, för att nämna några exempel.

I en nyligen presenterad rapport från Riksrevisionen framkommer kritik mot regeringens förda Arktispolitik, framför allt mot Arktiska rådets arbete. Kritiken gäller bland annat brist på transparens, brist på information till riksdagen, brist på svensk implementering av Arktiska rådets rekommendationer samt ett otydligt myndighetsansvar. Det är kritik som vi måste ta på största allvar. Jag vet att det arbetet samt redovisningen och debatten kommer att ske efter sommaruppehållet.

Det är därför, herr talman, välkommet att utrikesutskottet i betänkandet som behandlar Norden har en skrivning som tydligt, och tydligare än tidigare, markerar följande: ”Det finns områden som är extra känsliga och bör skyddas mot oljeutvinning och annan aktivitet som kan störa. Det är därför Sveriges uppgift att verka för att eventuell utvinning av naturresurser sker med högsta möjliga säkerhetskrav och att känsliga områden skyddas. Sverige är och kommer att fortsätta att vara aktivt i det internationella samarbetet för att skydda den unika miljön i Arktis ... Sverige anser att starka hänsynskrav och hårda begränsningar vad gäller oljehantering är nödvändiga i de arktiska havsområdena och Sverige verkar för att särskilt känsliga områden ska skyddas från exploatering.”

Jag välkomnar denna vilja och ansats och förväntar mig att Sverige även efter att ha överlämnat ordförandeklubban till Kanada kommer att vara ytterst pådrivande.

Herr talman! Jag vill avsluta med en helt annan sak. De skandinaviska språken har varit en viktig brygga för åtskilliga möten, varför vi i Sverige värdesatt den tvåspråkiga kulturen i Finland, där svenskan haft en viktig plats. De populistiska strömningar som vi inte minst i det senaste valet noterade kring krav att minska studiemöjligheter i svenska kan säkerligen böttna i en historia där den svenskspråkiga minoriteten utgjorde en maktelit. Om det är så bör vi ta det på stort allvar och arbeta i alla nordiska samarbetsforum på ett ännu djupare sätt.

Herr talman! Svenska Folkpartiets vice ordförande i Finland Päivi Storgård utsattes för en tid sedan för allvarliga hot. Hon tolkade de mordhot hon utsatts för som en språkfråga där finlandssvenskarna blivit en måltavla.

Detta ger oss här i dag en anledning att på ett ännu bättre sätt arbeta för att involvera det finskspråkiga Finland på folklig nivå i det nordiska samarbetet, att på ett positivt sätt främja tvåspråkigheten och att gemensamt bekämpa hot riktade mot beslutsfattare.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga yrkanden.

Anf. 36 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag vet att Folkpartiet har en lång historia av ett starkt miljöengagemang. Jag vet också att Anita Brodén personligen är mycket engagerad i att värna och skydda vår natur och miljö.

Jag tog fasta på den delen i Anita Brodéns anförande som handlade om olje- och gasutvinning och utvinning av mineraler i Arktis. Vi har också rest i området tillsammans. Vi har inom ramen för miljö- och naturresursutskottet i Nordiska rådet fått väldigt mycket information.

Jag är helt övertygad om att vi på detta område har väldigt likartade ambitioner när det gäller att skydda. Jag skulle därför vilja få lite utbroderat kring de formuleringar som Anita Brodén hade i anförandet. Det handlade om att stoppa miljöförstöring. Det var en formulering. Det skulle även ske i även andra länder där det var skyddat. Det nämndes att särskilt sårbara områden ska skyddas från exploatering.

Det vore intressant att få höra om man från Folkpartiets sida har funderat på vad särskilt sårbara områden är. Vi har ett skydd för Antarktis som är geografiskt. Är det någonting åt det hållet man tänker sig här, eller är det specifikt utpekade områden där man kan visa på speciella arters fortplantningsområden i havet eller någonting sådant som skulle kunna ligga till grund för att peka ut särskilt sårbara områden?

Anf. 37 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Tack för frågorna! Jag ska försöka att ta dem undan för undan.

Särskilt sårbara områden i det här fallet vad gäller olje- och gasutvinning anser jag och vi är de marina områdena. Därför är det viktigt att man fokuserar mycket på marina områden.

Vi vet svårigheterna i detta isfyllda hav. Skulle det hända en oljeolycka i arktiska marina vatten skulle det få dramatiska konsekvenser. Det finns inte möjlighet att absorbera oljan. Det finns inte möjlighet att på något sätt ta hand om oljespill, som det finns möjligheter till i andra vatten. Den bedömning som görs är att det definitivt är det allvarligaste.

Det går inte att jämföra Antarktis och Arktis så lätt som jag ibland kanske upplever att företrädare för Miljöpartiet eller miljörelsen gör. Den stora skillnaden är att det bor människor i Arktis. Vi har hört att det här bor över 4 miljoner människor. Av befolkningen i den delen tillhör 10 procent urbefolkningen som lever av naturresurserna.

Det är viktigt att man i dialog med människorna kan komma fram till: Hur kan vi nyttja naturresurserna på ett hållbart sätt? Vilka delar är det nödvändigt att vi skyddar från exploatering över huvud taget?

Att säga att man ska upprätta ett reservat över hela Arktis så som man har gjort i Antarktis är givetvis inte möjligt. Vi vet dessutom att om vi räknar polcirkeln eller andra delar – det finns olika beräkningsmodeller – inkluderar det också många landområden.

Anf. 38 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det beror helt och hållet på hur man definierar det. Det är därför jag frågar om särskilt sårbara områden. Om man till exempel skulle sätta en exploateringsgräns norr om 80:e breddgraden har vi möjligen två fasta bosättningar. Man skulle naturligtvis kunna tänka sig en annan breddgrad. Det skulle vara intressant att diskutera.

Särskilt sårbara områden handlar nästan till 100 procent om vatten och is på vatten. Där är vi överens om att problematiken är att ta hand om oljespill vid ett eventuellt läckage. Vi är också överens om att det handlar om att ta hand om de människor som ska arbeta i sådana områden där det inte finns någon större möjlighet att hjälpa människor om de skulle råka ut för en större olycka. Det finns inga räddningssystem. Det är långt från civilisationen.

Det skulle vara intressant om vi kunde ha en diskussion i Sveriges riksdag om var vi ska sätta ambitionen. Vi talar från vårt partis sida om att vi vill ha ett generellt exploateringsförbud. Vi är beredda att arbeta för att man ska ha en global kostnadsersättning för att de ursprungsfolk som finns i området, som Anita Brodén nämner, skulle få en kompensation för att inte utnyttja resurserna. Vi ser att det utgör en risk för hela världen. Därför borde hela världen vara med och betala det.

Jag ser fram emot att vi kan ha en diskussion om just begreppet särskilt sårbara områden. Om vi kan komma överens om det vore det väldigt bra.

Anf. 39 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Tack för frågorna! Jag vill börja med att återigen lyfta fram de positiva saker som Sverige drev igenom under sitt ordförandeskap. Många gånger glöms det bort.

Det är första gången man har kommit fram till bindande avtal. Det är två bindande avtal. Det har aldrig skett tidigare under tidigare ordförandeskap. Vi skrev också en arktisk strategi. Det finns bland annat med öppningar för ett antal marina reservat. Det är också viktigt. Det gäller flera områden.

När det gäller kortlivade gaser har bland andra miljöministern initierat ett globalt initiativ tillsammans med Hillary Clinton och fått en mängd länder att ansluta sig till det. Det har en direkt påverkan på det arktiska området.

Det är viktigt att nu fortsätta i respektfull dialog med urbefolkningen. Vi ska hela tiden möjliggöra en hållbar mineralbrytning till lands. Men vi ska också jobba intensivt med att skydda områden mot exploatering. Det gäller speciellt de sköraste marina områdena, där det behövs omedelbart skydd så att de inte hinner exploateras.

Jan Lindholm lyfte också upp en annan fråga, och det är vårt ansvar inför andra områden att vi kan agera. Det är att agera genom initiativ om miljövården går förlorade, att få länder att träffa olika bilaterala överenskommelser för att gemensamt skydda områden. Här har vi möjlighet att indirekt och direkt påverka varandra i en positiv riktning.

Anf. 40 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Det är trevligt att få delta i utrikesutskottets debatt om Norden även om jag inte sitter i utrikesutskottet och numera bara är ersättare i Nordiska rådets svenska delegation.

Norden, denna del av vår värld som vi håller så kär – så kär att vi, precis som vi tidigare hörde, i vår nationalsång till och med sjunger om Norden, att vi vill leva och dö i Norden, inte i Sverige.

Men är det verkligen så svenska folket känner i dag? Är det nordiska samarbetet så viktigt?

Mitt svar är ja och nej, eller kanske ja, men vi förstår det inte riktigt själva och tänker inte speciellt mycket på det. Jag ska försöka förklara.

Nordiska rådet är drygt 60 år gammalt, men det nordiska samarbetet är långt mycket äldre än så. De nordiska länderna har funnits i cirka tusen år, men människor som levde här tidigare än så hade förmodligen utbyte med varandra. Visserligen har vi också krigat och försökt ha ihjäl varandra under århundradena, men det är ändå vänskap och samarbete som har präglat oss.

Människor har rört sig och rör sig mellan de nordiska länderna och tar det för självklart. Nästa år är det 60 år sedan den gemensamma nordiska arbetsmarknaden trädde i kraft. Under 50-talet fick vi även passfriheten, och i dag kan nästan ingen tänka sig att vi skulle behöva pass bara för att vi åker till ett annat nordiskt land.

Men det finns ett parti, Sverigedemokraterna, som nu har försvunnit ur salen, som driver på ett återinförande av passkontroller, något som skulle vara katastrofalt för det nordiska samarbetet, inte minst för Öresundsregionen, som jag kommer ifrån.

För de allra flesta är det självklart att man ska kunna studera i Köpenhamn, jobba i Oslo eller åka till Torneå och handla. Vi tar det nordiska samarbetet för självklart.

Förtroendet för det nordiska samarbetet är också mycket högt, liksom viljan att använda den nordiska gemenskapen och öppenheten. I en undersökning som Föreningen Norden gjorde förra året svarade nästan 80 procent att de kunde tänka sig att jobba i ett annat nordiskt land. Nästan 60 procent svarade att de kunde tänka sig att bo i ett annat nordiskt land. Det visar hur nära vi är varandra i Norden.

Herr talman! Frågan måste då vara hur vi bevarar och utvecklar denna starka nordiska samhörighet.

Som vi har hört finns det fortfarande hot, inte minst det som Anita Brodén var inne på om Finland och hoten mot de svensktalande där. Vi har tidigare i debatten också hört att det finns gränshinder kvar, även om

arbetet går åt rätt håll. Den nordiska målsättningen, som jag ser det, måste vara att det ska vara lika enkelt att bo i ett land och jobba eller studera i ett annat nordiskt land som det är att bo och jobba eller studera inom ett land. Först då kan vi säga att det inte finns några gränshinder kvar.

Detta är inte enkelt. Det krävs stor kompromissvilja mellan de nordiska länderna, för trots allt finns det skillnader mellan våra nationella lagstiftningar. Det ska man vara medveten om. I de fall där det inte går att komma överens, där det inte går att kompromissa ihop våra lagstiftningar, kanske det krävs särlösningar eller särregleringar för de gränsgångare som varje dag åker över gränsen. Det är en lösning som vi inte ska vara främmande för även om det såklart inte är okomplicerat att genomföra.

Det finns ett politiskt område där vi sannolikt har den största utvecklingspotentialen och där utvecklingen just nu går ganska snabbt. Jag vet att det ska vara en sådan debatt senare, men jag tänkte ändå säga något lite om försvarssamarbetet.

I dag är försvarssamarbetet inte en del av det officiella nordiska samarbetet, även om Nordiska rådet flitigt har diskuterat just dessa frågor under senare år. Det som finns är Nordefco, som bildades 2009, och för närvarande är Finland ordförandeland, även om Nordefco inte har några permanenta politiska strukturer.

Från Centerpartiets sida vill vi ha en debatt om vilka målsättningar det nordiska försvarssamarbetet ska ha och hur öppenhet och demokrati garanteras i det beslutsfattandet. Vi menar att det krävs en tydlig parlamentarisk förankring även när det gäller det nordiska försvarssamarbetet.

När vi i Sverige börjar prata om försvarssamarbete blir det ofta en ganska het diskussion, men de senaste årens diskussion om ett nordiskt försvarssamarbete har inte alls blivit så het. Jag är övertygad om att det är det starka förtroendet mellan de nordiska medborgarna som gör att det inte är speciellt kontroversiellt att diskutera ett nordiskt försvarssamarbete, även om det är kontroversiellt att diskutera andra sorters försvarssamarbete.

I det sammanhanget måste vi också komma ihåg att de mest sannolika säkerhetshoten mot de nordiska länderna är icke-militära. Därför menar vi i Centerpartiet att de nordiska regeringarna måste lyfta upp civilsäkerhet och katastrofberedskap också, utifrån ett brett säkerhetsperspektiv. Det kan handla om angrepp mot it-system, terror som slår ut elförsörjning eller katastrofer som innebär allvarliga hot mot den nordiska miljön.

Herr talman! När jag funderade över vad jag skulle säga i den här debatten läste jag en del nordisk historia, bland annat hur Nordiska rådet bildades en gång i tiden.

Initiativet kom från den danske statsministern Hans Hedtoft, som på Nordiska interparlamentariska förbundets 28:e delegatmöte den 13 augusti 1951 föreslog att man skulle skapa ett organ där nordiska parlamentariker regelbundet skulle kunna mötas för samråd, med varandra och med de nordiska regeringarna. Och det är faktiskt precis så vi har det.

Sedan började jag fundera på hur det nordiska samarbetet kommer att se ut i framtiden. Hur ser det ut om 50 år? Det är klart att Gunnar Wetterbergs idéer om Förbundsstaten Norden har präglat den nordiska fram-

tidsdebatten, men även när jag försöker tänka bort vad han har sagt kommer jag nog fram till att det om 50 år sannolikt kommer att finnas en nordisk union.

Vi kommer att ha en gemensam nordisk valuta, såklart den nordiska kronan. Vi är fortfarande olika länder med åtta olika parlament och åtta olika regeringar. Men vi har också ett direktvalt nordiskt parlament som beslutar i de frågor som är av övergripande nordisk karaktär.

Vi drygt 30 miljoner invånare och därmed en stormakt i Europa. Vi är en av världens tio största ekonomier och är medlemmar i den mäktiga G12-gruppen, och utländska investerare ser den nordiska marknaden som en av de viktigaste i Europa.

För dem som bor i Norden år 2063 finns det självklart inga gränser. Man märker inte om man lämnar ett land och kommer in i ett annat, förutom en skylt där det står Välkommen till Sverige.

I skolan lär sig alla elever mycket om de nordiska språken, även om det såklart är mycket större fokus i gränstrakterna. Alla utbildningar ger behörighet i hela Norden, så läkaren som utbildar sig i Finland kan självklart också jobba som läkare i Sverige. Grävmaskinisten kan få grävjobb i hela Norden, och taxichauffören kan köra mellan länderna på exakt samma sätt som inom ett land.

Genom den gemensamma arbetsmarknaden och stor öppenhet mot omvärlden som har attraherat många goda krafter att komma till Norden har vi en mycket positiv ekonomisk utveckling. Men miljöfrågorna är fortfarande en av våra, och världens, största utmaningar även om världens ledare har skrivit på bindande avtal för att rädda klimatet.

Norden har en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, inklusive ett gemensamt försvar. Hela Norden är en kärnvapenfri zon, och Arktis har utvecklats i den takt som den känsliga miljön klarar av.

Herr talman! Jag hoppas att jag blir minst 89 år gammal så jag får uppleva när den första nordiska presidenten inviger unionsparlamentets session i januari 2063.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 41 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Johan, du sade att miljöfrågorna är det viktigaste. På allianssidan är det ju ni som är det gröna partiet. Det finns en reservation i det här betänkandet som gäller ett moratorium för olje- och gasutvinning i Arktis.

Din partikamrat miljöminister Lena Ek har varit väldigt tydlig i förhållande till Moderaterna och Carl Bildt i denna fråga. Hon har sagt att hon till varje pris vill skydda Arktis från oljeborrning och att oljeutvinning i ett så pass känsligt område inte är acceptabel med tanke på den stora olycksrisken och den näst intill omöjliga uppgiften att sanera ett oljeutsläpp. Det uttalandet gjorde hon för drygt två år sedan.

Därefter har jag inte hört särskilt mycket. Därför undrar jag: Står Centerpartiet fortfarande bakom Lena Eks kloka tankar när det gäller att inte ha någon oljeborrning i Arktis?

Norden

Anf. 42 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Marianne Berg har korrekt uppfattat var Centerpartiet står i frågan, men det man kommer fram till att man ska driva i Arktiska rådet är kanske inte alltid samma sak som man själv egentligen tycker. Marianne Berg ser lite förvånad ut, men jag ska förklara.

Det är en skillnad mellan vad man vill och vad som är praktiskt genomförbart. Man kan välja att i ett internationellt samarbete driva precis det man önskar få igenom även om man vet att det inte är genomförbart. Då slår man huvudet hårt i väggen tre gånger, och sedan lutar man sig tillbaka och säger: Vi gjorde vad vi kunde, men ingenting har förändrats.

Men man kan välja att driva politik på ett smartare sätt. Man funderar över vad som är möjligt att få igenom. Sedan lägger man till lite extra ovanpå det och driver detta så hårt som möjligt och ser hur långt man kan komma. På det sättet förflyttar man positionen framåt. Det är så som Sverige har jobbat som ordförandeland i Arktiska rådet.

Vi väljer hellre att nå små framgångar och att arbetet för att rädda Arktis känsliga miljö går framåt än att driva plakatpolitik och sedan behöva konstatera att de andra inte vill samma sak som vi.

Anf. 43 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Johan Linander talar om att vilja något men inte arbeta för att få igenom det. Då var det väldigt stora ord från Centerpartiet när det gällde Arktis, om man inte driver den frågan hårdare.

Ett smartare sätt att driva en fråga är att få igenom det minsta tänkbara, verkar Johan Linander mena. För mig är det verkligen ett väldigt konstigt tänk.

Centerpartiet slår sig för bröstet och säger att man står för de gröna frågorna, och man har en minister som är centerpartist och klart och tydligt säger att oljeutvinning i ett så känsligt område som Arktis inte är acceptabel. Ändå nöjer man sig med en liten överenskommelse som är det minsta man kan få ut av det. Det har jag svårt att förstå.

Man kunde kanske i stället ställa sig bakom Vänsterpartiets modell av ett moratorium för olje- och gasutvinning i Arktis och börja titta på den antarktiska modellen, som förbjuder utvinning av gas och naturresurser i 50 år. Varför har man inte kunnat ställa sig bakom det om det nu är så angeläget att få stopp på oljeborrning i Arktis och förhindra miljökatastrofer?

Anf. 44 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Det smarta är att få igenom mesta tänkbara, inte minsta tänkbara. Jag antar att Marianne Berg bara sade fel där.

En överenskommelse, även om den inte går så långt som man skulle önska, är ändå bättre än ingen överenskommelse alls. Det är klart att man kan välja att vara stenhård med vad man vill. Det vet jag att Vänsterpartiet ofta gör och säkert blir uppskattade för. Då slår man huvudet hårt i väggen och förändrar ingenting till det bättre. Då blir det bara motstånd från övriga parter, och förhandlingarna kommer inte någonsans alls.

Annars väljer man som sagt att vara lite smartare, driva det i steg, komma framåt och faktiskt göra skillnad. Det är skillnad mellan att vara pragmatiker och att vara plakatpolitiker eller populist – man får se det som man vill. Vi väljer att vara pragmatiker, för vi tycker att Arktis och

miljöfrågorna är så viktiga att det är nödvändigt att få med USA, Kanada, Ryssland och de andra nordiska länderna på steg framåt hela tiden. Det tycker vi är mycket bättre än att sätta oss ned och säga att vi gjorde vårt bästa men ingenting hände.

Prot. 2012/13:117
5 juni

Norden

Anf. 45 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! När vi i dag behandlar vad vi kan kalla Nordenbetänkandet, om samarbetet och den verksamhet som bedrivits under 2012, är det läge att uppmärksamma att Nordiska rådet förra året firade sin 60-årsdag.

60 år av samarbete har lett fram till att de flesta i Norden ser det som självklart att fortsätta och att utveckla det viktiga samarbetet, som bygger på värdegemenskap mellan fem länder och tre självstyrande områden. Vi har många gemensamma tankar i Norden om utveckling och förnyelse av det moderna samhället, vi delar många gemensamma problem, vi tänker ofta lika, och i internationella sammanhang röstar vi oftast lika. Utbyte av erfarenheter och kunskaper rustar oss att möta gemensamma utmaningar i framtiden.

Om man ser längre än 60 år tillbaka i tiden – Johan Linander valde att titta framåt, vilket är mycket spännande, vill jag säga – kan vi se att våra länder i olika perioder och i olika konstellationer under århundradena har varit länkade samman som ett resultat av krig. Men efter 1814 växte samarbetet fram. För att underlätta handeln infördes kronan som gemensam valuta i Danmark, Norge och Sverige år 1873. Mynten var giltiga till samma värde i dessa länder utan att behöva växlas. Valutaunionen bestod fram till första världskrigets utbrott 1914. Det är en erfarenhet som vi kan reflektera över.

Passfriheten infördes under 1950-talet, långt före motsvarande reformer inom EU och utan att överstatlighet behövde användas. Hoten mot miljön är en utmaning som rådet i det nordiska samarbetet behandlade redan på 1970-talet och som är minst lika aktuellt i dag när det arktiska områdets olje- och gasfyndigheter står inför en enorm exploatering.

Avskaffandet av gränshinder är den viktigaste uppgiften för att internt stärka Norden som en fungerande region för sina invånare. Det ska vara enkelt för nordbor att bosätta sig i och röra sig mellan de olika nordiska länderna oberoende av om man är pensionär, studerande, arbetssökande eller föräldraledig.

Det nordiska näringslivet ska stärkas genom färre gränshinder och harmoniserade regler. Detta bidrar till ökad tillväxt och ger också ökad välfärd i Norden. Mer än tio gränshinder avskaffades 2012, och ett ombudsmannasystem ska byggas upp i år. Gränshinderforum är ett viktigt organ för detta arbete, och Hallå Norden är ett viktigt informationsorgan. Dock måste vi tillstå att gränshindren inte avvecklas i förväntad takt. Delvis kan det bero på att vi aldrig kommer att ha avskaffat alla gränshinder. Nya hinder uppstår som ett resultat av utvecklingen i världen, i EU och i våra länder som en effekt av att gamla hinder avvecklas. Det är således ett arbete som ständigt måste fortgå med hög prioritet.

Att två länder står utanför EU förstärker behovet av samarbete, såväl inom som utom EU. Det är angeläget att hävda en nordisk identitet inom EU och att skapa förståelse för våra särskilda förutsättningar, vårt klimat och våra glest befolkade länder i Europas nordvästra hörn.

Det utrikespolitiska samarbetet är också mycket viktigt. År 2009 presenterades den så kallade Stoltenbergrapporten med 13 rekommendationer för utveckling av det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet. Steg för steg har Stoltenbergrekommendationerna antagits och blivit förverkligade. Nyligen har Sverige och Finland fattat beslut om att genom övningsverksamhet delta i övervakning av Islands luftrum tillsammans med Norge.

Herr talman! Ungdomsarbetslösheten är ett gemensamt problem i alla våra nordiska länder. I början av 60-talet var arbetslösheten i Norden tämligen låg jämfört med till exempel 2010. Den låg då på mellan 1,4 och 4,3 procent. År 2010 låg den på mellan 3,7 och 8,5 procent. I dag vet vi att läget är ett annat. Omkring 300 000 unga, under 25 år, i Norden riskerar permanent utanförskap. Detta slog en rapport från Nordiska ministerrådet fast sommaren 2012. Det motsvarar ungefär 10 procent av ungdomarna mellan 15 och 24 år. De har varken utbildning eller jobb och riskerar att stå utanför samhället större delen av sitt vuxna liv.

De nordiska länderna har valt olika sätt att ta itu med ungdomsarbetslösheten. Därför är det viktigt att vi tar till vara varandras erfarenheter och samarbetar över landsgränserna. Det är ett avgörande steg för att nå resultat och förbättringar. Jag vill därmed peka på att i Nordiska rådets välfärdsutskott är huvudtemat för 2013 sociala investeringar i Norden som kan hjälpa ungdomar bort från arbetslöshet. Det är fokus på nytänkande och goda exempel från den offentliga, den frivilliga och den privata sektorn.

Den nordiska välfärdsmodellen måste vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar. Insatserna för att förbättra miljötillståndet i hav och vattendrag, inklusive Östersjön, Nordsjön och Arktis, måste intensifieras. Intresset för de arktiska områdena har ökat markant under de senaste åren. De rika mineralfyndigheter som finns på exempelvis Grönland lockar företag från många längre ifrån liggande nationer.

Fru talman! Arktiska rådet samlar alla arktiska stater samt urbefolkningen för ställningstaganden i gemensamma frågor som rör regionen. Det är varje kuststat som suveränt beslutar om att utforska och utvinna naturtillgångar i sina territorier. Men det är angeläget att Nordiska rådet tar på sig en samordningsroll för att värna de växande hoten mot Arktis när det gäller miljö, utvinning av naturresurser, transporter och säkerhet.

Särskilt gäller det att värna ursprungsbefolkningens intressen i Arktis, att utvinning och nyttjande av naturresurser, särskilt olja och mineraler, inte får ske på bekostnad av miljön och att säkra att den ökade fartygstrafiken i Nordost- och Nordvästpassagen sker kontrollerat och miljösäkert. Sverige bör också verka för att särskilt känsliga områden skyddas från exploatering, vilket framgår av betänkandet.

Fru talman! Jag vill i denna debatt om Norden peka på det förslag som behandlades i Nordiska rådets session i november 2012 och som kom från välfärdsutskottet. Jag är glad över den breda politiska enighet som sessionen uppvisade om välfärdsutskottets förslag när vi behandlade utskottsförslaget om alkohol- och tobakspolitik i ett folkhälsoperspektiv.

Som framgår av Nordiska rådets handlingar var det ett omfattande förslag som rådet hade att ta ställning till. Det var på 30 sidor, där man redovisade argument och synpunkter som är angelägna för oss beslutsfattare i våra nordiska länder. Vad det handlar om är stora samhälleliga,

sociala, medicinska och hälsomässiga problem. Alkohol och tobak är utan tvekan samhällsproblem som vi måste hitta lösningar på för att begränsa skadorna och behålla en god hälsa hos befolkningen i våra nordiska länder. Det handlar om att minska våld, sjukdom och otrygghet och samtidigt öka hälsa och välbefinnande.

När vi som ingått i välfärdsutskottet, vilket jag har haft förmånen att göra, har arbetat i både arbetsgruppen och utskottet har vi valt att lyssna på alkoholforskningen. Det är alkoholforskare i våra nordiska länder som har varit med. Det är forskare vi har träffat i Europasamarbetet. Vi har också varit i Genève och träffat företrädare för WHO som har jobbat med forskningsfrågorna.

Fru talman! I det dokument som resulterade i sessionsförslaget, som behandlades i november, har välfärdsutskottet presenterat ett förslag när det gäller de alkoholpolitiska åtgärder som alkoholforskningen har pekat på som effektivast för att reducera alkoholskador och alkoholrelaterade problem.

I förslaget, som vi kom fram till och som sessionen antog, kan man sammanfatta detta i sju punkter. Det handlar om alkoholskatterna, detaljhandelsmonopolet, åldersgränser, begränsning av öppettider, förbud mot marknadsföring, tydlig promillegräns för körning av olika fordon samt rådgivning inom primärsjukvården i våra nordiska länder.

Det är sju områden som egentligen är ganska välbekanta. Men det är intressant att rapporten lyfter fram att förslaget bygger på en bedömning där forskarna är ganska entydiga. Om vi använder dessa medel har vi förutsättningar att få en bättre hälsa och en ökad välfärd i Norden. Det är en del av den nordiska nyttan.

Fru talman! Till sist vill jag säga att redogörelsen från den svenska delegationen och betänkandet från utrikesutskottet visar att vi har haft ett aktivt samarbetsår 2012. Det nordiska samarbetet och våra samverkansformer har varit användbara och kommer ytterligare att kunna fördjupas och utvecklas till gagn för invånare och företag i Norden.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utskottsbetänkandet UU3.

Anf. 46 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Det nordiska samarbetet är av stor vikt för Sverige. Under 2012 har det nordiska arbetet för Sveriges del framför allt präglats av förberedelserna inför årets ordförandeskap i Nordiska ministerrådet.

Under planeringsprocessen har det förtydligats att det nordiska regeringssamarbetet fortfarande, drygt 40 år efter grundandet, väcker både intresse och engagemang.

Det svenska ordförandeskapsprogrammet utgår från att Sverige ska bidra till att det nordiska samarbetet fortsätter att utvecklas. Det har att göra med att vi tror att utveckling är nödvändigt för att samarbetet ska kunna möta samtidens utmaningar.

Under föregående år resulterade vårt samarbete inom Norden i två viktiga förändringar inför detta år, 2013: Dels fattades det beslut om att införa en prioriteringsbudget med syftet att skapa större dynamik och ge utrymme för strategiska och innovativa satsningar, dels bestämdes det att det skulle hållas ett antal tematiska visionsdiskussioner i samband med våra samarbetsministermöten för att på så sätt utveckla de politiska visionerna för det nordiska samarbetet.

För Sveriges del, som ordförandeland 2013, har prioriteringsbudgeten inneburit att vi har kunnat initiera fyra angelägna projekt som rör ungdomsarbetslöshet, gruvnäringens konkurrenskraft, arbetsförlagt lärande och klimatförening. De här projekten ingår i Sveriges ordförandeskapsprogram, *Den nordiska modellen i en ny tid*, som presenterades av statsminister Fredrik Reinfeldt i samband med Nordiska rådets höstsession i Helsingfors.

I programmet framgår det att Sverige som ordförande i Nordiska ministerrådet tar avstamp i den nordiska samhällsmodellen. Det är en modell som framgångsrikt bidragit till att utveckla våra länders tillväxt, välfärd och sammanhållning. Vi tror att vi med den i ryggen nu står redo att vidareutveckla det nordiska samarbetet och tillsammans möta de utmaningar som finns.

Dessa gemensamma utmaningar handlar om att bryta utanförskapet, framför allt bland grupper med svag anknytning till arbetsmarknaden, och om att stärka konkurrenskraften i en alltmer globaliserad värld. Det handlar också om att skapa en långsiktigt hållbar utveckling och om att hantera våra demografiska utmaningar när allt färre ska försörja allt fler.

Fru talman! Under 2012 har gränshinderarbetet fortsatt varit högprioriterat inom det nordiska samarbetet. I mars deltog jag tillsammans med min finske ministerkollega, Alexander Stubb, vid invigningen av Nordkalottens gränstjänst i Haparanda-Tornio. Det här innebär att vi nu slutligen har regionala informationskontor vid samtliga landsgränser.

Den 11 april arrangerades en gränshinderdebatt här i riksdagen. Liknande debatter hölls i samtliga nordiska parlament under samma månad.

Gränshinderarbetet 2012 resulterade i att ett antal konkreta gränshinder fick en lösning. Samtidigt fortgår även arbetet med att finna former för att förebygga att nya gränshinder uppstår.

Bland de lösta hindren finns en ändring i den svenska trafikförordningen som möjliggjort att tunga lastbilar nu kan passera Sverige på väg till de andra nordiska länderna. Den nordiska konventionen om social trygghet undertecknades i juni i Bergen, vilket bland annat innebär den viktiga förändringen att människor inte längre kommer att behöva resa från sitt boplatansland till sysselsättningslandet för att få sin arbetsrelaterade rehabilitering.

Under föregående år har vi också på svenskt initiativ tagit ytterligare steg för att harmonisera byggregelverken i Norden och för att vi vid genomförande av nya EU-direktiv ska bli bättre på att samarbeta i de nordiska länderna. Därutöver träder de nya EU-reglerna i kraft som möjliggör för arbetspendlare att ha upp till 25 procent bisyssla i boplatanslandet.

Fru talman! Nordiska ministerrådet ska bedriva en effektiv och ändamålsinriktad verksamhet, och under 2012 har en översyn inletts av formerna för både gränshinderarbetet och samarbetet med närområdet.

Att riva gränshinder och sänka trösklarna för människor som vill bo, arbeta, studera och leva gränslöst i Norden är enligt min mening en av de viktigaste uppgifterna för Nordiska ministerrådet. Den genomlysning som nu ser över om organisationen är optimal för att identifiera och lösa gränshinder kommer att lägga grunden till en ny struktur för det framtida nordiska gränshinderarbetet. Det är min övertygelse att detta kommer att innebära en mer handlingskraftig och resultatutriktad verksamhet.

Fru talman! De nordiska ländernas välfärd kommer i hög grad att påverkas av den hänsyn vi tar till miljö och klimat, naturresursanvändning, samhällssäkerhet och hälsa. En hållbar utveckling ställer krav på samverkan mellan samhällssektorer och kunskapsområden även över nationsgränser. De utmaningar vi står inför kan samtidigt vara drivkrafter för framåtsträvande lösningar som kan stärka Nordens internationella konkurrenskraft.

Under 2012 antogs den reviderade nordiska strategin för hållbar utveckling som ger långsiktiga riktlinjer för verksamheten och som syftar till att främja tvärsektorielt samarbete mellan fackministerråden. Framöver ligger nu arbetet med att omsätta dessa strategiska målsättningar till konkreta åtgärder med mätbara mål.

Även inom samarbetet med vårt närområde fokuserar vi på att bidra till en positiv utveckling på miljöområdet. Genom det nordiska miljöfinansieringsbolaget Nefco har flera satsningar gjorts vad gäller exempelvis biobränsle, avloppsrening och miljövänlig produktion i våra östliga grannländer.

Fru talman! Det nordiska samarbetet bygger i hög grad på en kulturell värdegemenskap där kultur och utbildningssamarbete utgör hörnstenar. Det nordiska kultursamarbetet skapar en plattform för att öka kännedomen om och intresset för de nordiska länderna.

Under 2012 enades de nordiska kulturministrarna om en särskild satsning på nordisk barn- och ungdomslitteratur som bland annat innefattar Nordiska rådets nyinstiftade litteraturpris, författarskola för unga och översättningsstöd.

På utbildningssidan beslutade de fem nordiska ministrarna för forskning och utbildning att förlänga avtalet om tillträde till högre utbildning. Avtalet innebär att nordiska studenter kan utbilda sig i ett annat nordiskt land på likvärdiga villkor.

Det nordiska samarbetet grundar sig på goda och välutvecklade bilaterala relationer. Under det gångna året har utbytet mellan de nordiska länderna precis som vanligt varit omfattande. Det gäller även dialogen och samverkan med Nordiska rådet och då inte minst med den svenska delegationen. Jag vill passa på att understryka att jag vet att det är mycket uppskattat inte bara av mig utan av alla oss som jobbar med det nordiska samarbetet inom Regeringskansliet.

Fru talman! Det här var en samlad redogörelse för det nordiska samarbetet under 2012. Just nu är vi mitt uppe i det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Hittills tycker jag att det har varit en intensiv och rolig uppgift att leda det nordiska samarbetet. Sverige har tagit på sig ledartröjan med höga ambitioner, och det är min målsättning att jag när vi ses här nästa år igen ska kunna återrapportera viktiga förändringar som har lagt grunden till ett än mer vitalt nordiskt samarbete.

(Applåder)

Anf. 47 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Ministern lade fram sitt ordförandeprogram för ett tag sedan där en av frågorna är att prioritera att bekämpa utanförskapet, inte minst när det gäller de arbetslösa ungdomarna. Jag kommer att hålla mig till den frågan, eftersom jag tycker att det är den avgjort viktigaste frågan som vi har att hantera i Norden.

Jag är samtidigt bekymrad över hur läget ser ut i Norden. Framför allt för Sveriges del har vi sedan ett antal år tillbaka sett hur ungdomsarbetslösheten har ökat dramatiskt. Den har nu ett antal år legat på 24–25 procent, vilket är helt oacceptabelt. En rapport som nämndes här tidigare, *Unge på kanten*, presenterades av Nordiska rådet i fjol somras, där man rapporterar att 300 000 ungdomar under 25 år riskerar att hamna i permanent utanförskap.

Där ligger Sverige sämst till. Vi är sämst i klassen. De andra länderna är betydligt aktivare med snabbare insatser just när det gäller att få unga ut i arbete.

Jag tycker att det känns lite bekymmersamt. Arbetsförmedlingen här i Sverige kom för ett tag sedan med siffran 77 000 unga i verkligt utanförskap i Sverige, varav 20 000 inte ens går till Arbetsförmedlingen. De finns inte heller hos kommunerna. De finns ingenstans.

Det här är en tickande bomb, så jag är naturligtvis glad att ministern har lyft upp frågan om ungdomsarbetslöshet i sitt program. Men samtidigt är jag djupt bekymrad, eftersom det här enligt mitt sätt att se det inte är nordisk nytta.

Anf. 48 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Karin Åström tar upp en oerhört viktig fråga, och jag delar uppfattningen att det här är ett stort problem som vi brottas med. Det gör hela Norden, och det var också därför som det blev så tydligt att detta skulle vara en av våra huvudfrågor att titta på: Hur bekämpar vi arbetslöshet, inte minst bland ungdomar och också hos de grupper som befinner sig längst bort från arbetsmarknaden?

Däremot måste jag säga att jag ifrågasätter när Karin Åström tidigare i debatten säger hur vi ska fixa jobben, det vill säga hur Socialdemokraterna fixar jobben. Enligt vårt synsätt handlar det om att se till att det finns förutsättningar för fler arbeten, och det anser jag i hög grad handlar om fler företag som också kan anställa fler människor. Jag ser inte en utbyggnad av den offentliga sektorn som första prioritet, vilket jag tolkar det som när man säger "fixa jobben".

Jag måste också få fråga hur man fixar jobben genom att föreslå att ta bort en halverad arbetsgivaravgift för ungdomar, att ta bort den billigare moms på restaurang och att inte vilja vara med på att sänka skatten för företagare, som gör att det faktiskt blir möjligt att anställa fler. Det finns fler sådana förslag som har kommit från vänstersidan, och det är för mig en gåta hur man på den sidan fixar jobben.

Det som är viktigt är däremot att vi också ser över hur vi kan hjälpa fler ungdomar med till exempel lärlingsjobb. Vi vet att vår finansminister ganska nyligen uttalade sig just om att titta på andra länders lärlingsystem och se hur vi ytterligare kan prioritera arbetsplatsförlagt lärande.

Anf. 49 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det är faktiskt så att Sverige toppar statistiken när det gäller ungdomsarbetslösheten. Där har våra nordiska grannar verkligen gjort insatser sedan ett tag tillbaka där man försöker få ned ungdomsarbetslösheten, där man satsar på ungdomsgaranti, där man säger ungefär som vi har lagt fast i vår budget, det vill säga att en ung inom 90 dagar ska kunna ha en lärlingsplats, en utbildning eller ett jobb att gå till. Man

ska kunna koppla ihop det. Man ska också hålla fokus på att så mycket som möjligt se till att ungdomar inte lämnar skolan för tidigt. Det är oerhört viktigt. Det här har de andra nordiska länderna gjort på liknande sätt, men här i Sverige har vi ännu inte den lösningen i land.

Jag tycker faktiskt att det hade varit betydligt vettigare om man hade lagt resurserna på ungdomssatsningar, på utbildning, i stället för att lägga 16 miljarder på bolagsskattesänkningar. De insatserna har ju knappast gett ett jobb ytterligare.

Det är den här kritiken som undan för undan har kommit i de nordiska sammanhangen, att den svenska regeringen väljer att satsa på helt andra håll, bolagsskattesänkningar exempelvis, som visar sig inte ge några fler jobb till unga. Det tycker jag är allvarligt.

Vi har däremot föreslagit ett ganska brett, starkt program då det gäller att satsa på unga i arbete, som vi gjorde redan i höstas. Det ligger fast, och det kommer vi att fortsätta utveckla. Vi måste få till stånd en bättre tingens ordning i Norden, och Sverige måste upp på de här områdena.

Anf. 50 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Jag är absolut den första att vara ödmjuk och säga att ungdomsarbetslöshet är ett enormt problem, och den är hög i Sverige. Den är hög i alla de nordiska länderna. Så långt är vi överens.

Men jag kan inte hålla med om att det inte skulle vara effektivt med en bolagsskattesatsning. Jag är helt övertygad om att vi behöver både och. Vi behöver satsa resurser både på utbildning och på forskning. Vi behöver göra det på företagssidan. Vi behöver titta på bättre arbetsplatsförlagt lärande, på lärlingssystem. Ett av våra viktiga prioriteringsprojekt inom Nordiska ministerrådet är Nordmin, där vi faktiskt sätter till stora resurser vid Luleå universitet för att alla de nordiska länderna också ska vara med och titta på utbildning och forskning för geologer inom just gruvindustrin. Man skriker efter arbetskraft uppe i Norrbotten så som gruvindustrin ser ut i dag.

Jag håller inte med Karin Åström om att vi inte satsar på detta område. Tvärtom, vi vänder på alla stenar vi kan hitta för att se möjligheter till nya lösningar för att också se till att arbetslösheten minskar. Det är viktigt.

Anf. 51 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M):

Fru talman! Jag skulle kunna använda min talartid till att ta upp gränshinder, informera om behovet av en nordisk äldrepeng och av att öka trafiksäkerheten i Öresund, tala om behovet av att nordiska gemensamma kraftansträngningar ska göras för att hindra dvärgbandmaskens utbredning eller behovet av ett smalare, vassare nordiskt råd. Men, fru talman, jag tänker använda min talartid till att fokusera på ett område, nämligen Helsingforsavtalet. Det var ett avtal mellan de nordiska ländernas regeringar som skulle stärka och fördjupa vårt samarbete, ett avtal som skulle leda oss i våra politiska och ekonomiska beslut då, men också nu och i framtiden, ett avtal som de nordiska länderna genom att skriva under förpliktade sig att följa.

Fru talman! Avtalet undertecknades i samband med Nordiska rådets tionde session 1962. Det avtalet lockar inte många läsare i dag. Tar man sig ändå tid att läsa avtalet och fundera kring vad vi verkligen har åstad-

kommit blir man lite bekymrad. Resultat uppnås visserligen, men arbetet tar tid och energi. Det kan många vittna om.

Avtalet från 1962 har förändrats sju gånger fram till i dag. Det handlar om att vi fick EU-medlemskap som skulle skrivas in. De självstyrande områdenas ställning stärktes och miljöpolitiken skulle också tillföras.

Den längsta perioden utan någon direkt förändring i avtalet sträcker sig från 1995 till i dag. 18 år har gått utan någon förändring i Helsingforsavtalet. Men tiden har inte stått stilla. Det borde vara dags att utvärdera avtalet, kanske till och med tillföra och omformulera vissa delar för att säkerställa Norden som en vinnarregion i en globaliserad värld och med ett tydligt medborgarfokus.

Det finns ändå delar i avtalet som är intressanta. Jag har tagit mig friheten att teckna ned några av punkterna, som jag ska be att få läsa upp. Sedan får var och en reflektera över hur situationen ser ut nu jämfört med när avtalet skrevs 1962.

- Vi ska eftersträva samordning av lagstiftning.
- Vi ska samordna utbildning för behörighet till viss yrkesutövning.
- Vi ska samordna forskningsanslag och resurser på ett bra sätt.
- Vi ska samordna arbetsförmedling och yrkesvägledning.
- Vi ska undanröja hinder för handel – det påminner mig om Norges ostar och blommor.
- Vi ska bygga vägar och järnvägar i samråd.
- Vi ska samordna statistik.

Det var några av alla de punkter som man skrev in i avtalet för 51 år sedan.

Under tiden trycker Nordiska rådet på med rekommendationer till de nordiska ländernas regeringar som oftast tas emot med intresse och ibland till och med välvilja, men är till intet förpliktande.

De senaste rekommendationerna från Nordiska rådet till Nordiska ministerrådet handlar om infrastruktur, erkännande av yrkesutbildningar, gränshinder, innovationspolitik och forskningssamarbete. Känns punkterna igen från avtalet 1962?

Jag vet vilket stort arbete som pågår för att hjälpa, stödja och underlätta för alla som vill leva, bo och studera i annat nordiskt land. Informationskontoren finns, Hallå Norden och myndigheter bland annat. Jag vet också att man på politisk nivå försöker lösa upp de hinder som finns och motverka att nya hinder uppstår.

Vi kommer aldrig att komma till vägs ände, men att se över Helsingforsavtalet och lägga fast en nordisk gemensam och än tydligare politisk viljeinriktning kan vara en väg att gå.

Fru talman! Norden har inte råd att inte samarbeta mer.

Anf. 52 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att blicka tillbaka historiskt på avtal. Det är också intressant att notera att världen runt omkring har förändrats, men

fortfarande går det nordiska samarbetet framåt. Jag tycker att det finns en styrka just i att vi har haft den här breda grunden och Helsingforsavtalet i botten som faktiskt har gjort att vi har så hög välfärdsnivå i Norden jämfört med många andra av världens regioner. Det tror jag är bra. Men det är klart att allting behöver utvärderas, och vi behöver se närmare på vad vi behöver göra.

Jag hade tänkt ställa en annan fråga eftersom Husmark Pehrsson också är vår talesperson i gränshinderfrågor i Nordiska rådets presidium. Jag känner sedan tidigare till att Husmark Pehrsson värnar väldigt mycket om gränshinderfrågorna.

En fråga som jag ofta har fått gäller finansieringen av gränshinderkontoren. Frågan ställer till bekymmer bland dem som jobbar på kontoren. De beskriver att de inte kan ha någon framförhållning. De jobbar i projektform, och finansieringen är kopplad till projekttid. Nu vet jag att en översyn pågår. Husmark Pehrsson sitter med i budgetgruppen som för Nordiska rådets del ska hantera frågan.

Vilken inställning har Husmark Pehrsson till att långsiktigt hitta en finansiering för gränshinderkontoren så att de som arbetar där kan känna sig starka i arbetet?

Anf. 53 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte vilken insyn som Karin Åström har i budgetarbetet nu och inte minst tidigare. Informationskontoren har fått förstärkning. Jag diskuterade frågan senast i förra veckan när jag i Oslo träffade representanter för Grensetjänsten. Kontoren är viktiga. Det har framkommit med all tydlighet när samarbetsminister Ewa Björling nu har invigt kontoret i Haparanda-Tornio.

Finansieringen ligger på Nordiska ministerrådet. Vi i Nordiska rådet, som jag representerar i budgeten, tycker också att informationskontoren är av yttersta vikt. Det är många som söker hjälp och information på kontoren. Statistik visar att de är viktiga. Vi ska inte heller glömma webbportalerna, till exempel en skatteportal, där det går att söka information.

När man tar jobb i ett annat land har man också en viss skyldighet att ta reda på vad som gäller i fråga om stöd och ersättningssystem. Informationskontoren ska finnas för att reda ut problem som man inte själv kan hitta lösningar för.

Jag kan bara instämma i att informationskontor är viktiga. Finansieringsfrågan är, som Karin Åström säger, en budgetfråga.

Anf. 54 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Vad jag har förstått pågår ett arbete med att ta fram en handlingsplan för det fortsatta gränshinderarbetet med start 2014. I den handlingsplanen förmodar jag att det läggs in bra saker som gör att vi verkligen kan bli mer aktiva i att lösa gränshinderproblem för människor i vardagen.

Jag får ofta frågan om hur det går att få till stånd en långsiktig finansiering. Här och nu och bakåt har gränshinderkontoren fått finansiering endast för ett visst antal år, treårsprojekt, och sedan har de inte vetat om de kan fortsätta eller inte. Det gör att kontoren inte kan jobba fullt ut

långsiktigt med planer för hur det fruktsamma samarbetet över gränserna ska drivas på.

Kan Cristina Husmark Pehrsson ställa upp bakom ett förslag om att driva frågan att gränshinderkontoren ska ha en långsiktig finansiering så att de kan jobba på ett helt annat sätt med de projekt de driver inom kontorsverksamheten?

Anf. 55 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M) replik:

Fru talman! Både Karin Åström och jag är överens om att informationskontoren är av yttersta vikt. Sedan är det lite märkligt att mitt under en pågående budgetdiskussion kräva ett svar på vad som ska säkerställas för en eller annan post.

Vi är överens om att informationskontoren är viktiga. Jag har tagit med dessa frågor i budgetarbetet där Nordiska rådet kan lämna synpunkter till Nordiska ministerrådet. Men avkräv mig inte något löfte om någon av punkterna i en budget. Det är lite märkligt. Däremot framhåller jag hur viktiga informationskontoren är för företagare, studenter och för dem som vill leva och bo. Det har jag med mig in i mitt arbete, men avkräv mig inte ett löfte om framtida finansiering i detta läge.

Anf. 56 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Det är jätteroligt att debattera nordiska frågor, nordiskt samarbete och nordisk politik. Alla vi som debatterar har olika ingångar till varför vi är så engagerade i nordisk politik och nordiskt samarbete. Kanske beror engagemanget på att man har fått mejl från norska pensionister som är upprörda över ett skatteavtal. Det kan bero på att man har mött en byggnadsarbetare som har blivit anvisad ett arbete i Norge men som bor i Sverige. Eller så är man kanske bekymrad över att mårhundarna håller på att invadera Sverige ifrån Finland. Det finns många orsaker till att vi är engagerade i det nordiska samarbetet, och jag tycker att det är ganska intressant.

Det nordiska samarbetet innehåller också andra samarbeten. Just nu tänker jag prata om samarbeten som sker runt Östersjön i det som heter BSPC, Östersjökonferensen. Det är ett samarbete mellan de nordiska länderna, de baltiska staterna och en del av regionerna i Tyskland. Vi samlas till konferens ungefär en gång per år och debatterar frågor som berör Östersjön och kommer också fram till ett antal resolutioner.

När man hör ordet Östersjösamarbetet tänker man att det handlar om Östersjön som är vårt gemensamma innanhav. Men samarbetet handlar om mycket mer. Det handlar om energifrågor, social välfärd, människohandel, energieffektivitet och så vidare.

I år innehar Estland värdskapet för konferensen, och under det här året har jag haft förmånen att arbeta i den permanenta kommitté som har till uppdrag att ta fram underlag till konferensen.

I år har vi i den permanenta kommittén tänkt att om det är någonting som är lite inne i politiska samtal så är det innovationer. Bara själva ordet innovation gör att det blir lite spännande. Därför kommer konferensen i mångt och mycket att handla om olika infallsvinklar på temat innovationer. Jag tror att det finns många spännande uppslag från konferensen som man sedan kan arbeta vidare med.

Vi har också tillsatt ett antal arbetsgrupper som ska titta på olika frågor. Till just den här konferensen finns det en arbetsgrupp som arbetar med grön tillväxt, inklusive energieffektivitet. Det är faktiskt två svenska parlamentariker som är med i denna arbetsgrupp, och det ska bli spännande att se vilka slutsatser de kommer att presentera.

När det gäller energieffektivitet runt Östersjön måste jag dock i rimlighetens namn säga att vi har en hel del att lära av Tyskland. De har satt ett modigt mål om att fasa ut kärnkraften. Det kanske är läge för oss i samarbetet runt Östersjön att titta djupare på hur vi arbetar med energifrågor och vad vi kan göra för att arbeta med energieffektivitet runt Östersjön. Jag tycker, som sagt, att det ska bli intressant att se vad konferensen kommer fram till.

Jag tror att alla vi som sitter här i riksdagen och i de nordiska parlamenten har en viktig fråga. Det är nämligen en sak att arbeta fram resolutioner och förslag som vi sedan bär vidare till olika konferenser och som mynnar ut i gemensamma resolutioner. Det svåra är att sköta uppföljningen. Vad händer till exempel med resolutionerna på Arktiska rådets konferens, på Östersjökonferensen, på IPU-konferensen och så vidare? Hur arbetar vi med de gemensamma resolutioner som vi lägger fast? Där finns en stor utmaning.

Självklart finns det både utmaningar och svårigheter och ibland även ifrågasättanden när olika parlament ska samarbeta över nationsgränserna. Nordiska rådet är inget undantag. Det är klart att det har funnits diskussioner om samarbetet i stort och i smått.

Vi ska komma ihåg att det nordiska samarbetet har tjänat de nordiska medborgarna väl under lång tid, och jag är fullständigt övertygad om att detta samarbete kommer att fortsätta.

I det nordiska samarbetet har vi öppnat arbetsmarknaden. Det innebär att människor kan arbeta och bo i alla nordiska länder. Man bor kanske i Malmö och jobbar i Köpenhamn eller tvärtom. Jag kommer från Norrboten, och där är det nästan ingen skillnad mellan Haparanda och Torneå i dag.

Det nordiska samarbetet har alltså inneburit mycket för de nordiska medborgarna och den nordiska välfärdsmodellen. Denna modell sticker ut i nästan alla jämförelser, vilket innebär att det är en modell som håller över tid.

Johan Linander hade ett spännande inlägg om hur det nordiska samarbetet skulle kunna leva i 50 år till. Det vore roligt att få veta hur det ser ut om 50–60 år.

Fru talman! Jag tror att utmaningen inom alla samarbetsformer är att klara av att hålla sig konkret utan att tappa form och fart i arbetet. Detta tror jag att man funderar över i alla samarbeten.

I det nordiska samarbetet är gränshinder det mest konkreta. Ibland tänker jag att gränshinder är som spelet på Gröna Lund där det hoppar upp gubbar som man ska försöka slå ned. Plötsligt kommer det fler.

I betänkandet står det att vi har lyckats ta bort tio gränshinder under 2012. Jag undrar dock hur många fler som har kommit till.

Riksdagen och alla andra nordiska parlament och de nordiska regeringarna har en stor utmaning i för det första: Hur arbetar vi med de resolutioner som kommer från de konferenser och samarbeten vi har i Norden och runt Östersjön?

För det andra: Hur arbetar riksdag och regering med gränshinder? Min känsla är att det som sagt är lite som spelet på Gröna Lund. Vi lyckas slå ned en gubbe och upp hoppar tre till. Det gagnar inte det nordiska samarbetet eller den öppna nordiska modellen som vi så gärna vill ha.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

9 § Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap

Föredrogs
sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2012/13:UFöU3
Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap (skr. 2012/13:112).

Anf. 57 MIKAEL JANSSON (SD):

Fru talman! Till att börja med yrkar jag bifall till reservation 2 under punkt 1 och reservation 6 under punkt 2.

Nordisk säkerhetspolitik måste grunda sig på en klok utblick på förhållandena i vår omvärld. I första hand gäller det naturligtvis vårt närområde. Det kan finnas aktuella hot som vi omedelbart måste reagera på. Det kan finnas potentiella hot genom uppbyggandet av omfattande militära förmågor i ett annat land.

Vi ser i dag inga aktuella hot som snabbt tvingar oss att se över vår militära förmåga. Det finns dock ett potentiellt hot, vilket är Rysslands kraftiga upprustning.

Eftersom vi inte vet hur världen ser ut om 10, 15 eller 20 år måste vi reagera på detta. Vi vet inte heller hur maktbalansen ser ut i framtiden. De europeiska länderna har nedrustat kraftigt, och USA kommer att tvingas minska på sina militära utgifter – detta samtidigt som alltså Ryssland och Kina upprustar.

Det finns krafter i Kina och Ryssland som verkar för en militär allians mellan länderna. Oavsett om detta är sannolikt eller inte måste vi räkna med risken och ta höjd för en utveckling där Kina och Ryssland garanterar sin gemensamma gräns och förstärker i övriga militärdistrikt.

USA kommer att flytta sitt säkerhets- och försvarsfokus från Europa till Asien. Så mycket vet vi säkerhetspolitiskt om framtiden.

Det tar långt tid från investering i militär förmåga till faktisk höjd förmåga. Vi kan därför inte vänta med att stärka vår militära förmåga. Vi måste upprusta försvaret så att det når en nivå varifrån vi kan återta tillräcklig förmåga för att möta ett aktuellt hot som tornat upp sig.

Samarbete är ett bra sätt att uppnå säkerhet. Samarbeten kan gälla operativa förband, alltså militära allianser, eller försvarsmaterielsamarbeten. Samarbetena kan vara mellanstatliga eller överstatliga.

Nato är ett mellanstatligt samarbete. Som medlem är man dock, enligt artikel 5, bunden att bistå andra medlemmar.

EU är för närvarande också ett mellanstatligt samarbete på försvarsidan. Men den som känner EU vet att utvecklingen går mot mer och mer

överstatlighet, och det går snabbt. Den kloke betraktar allt försvarssamarbete inom EU som något som snart kommer att vara överstatligt.

Om det inte blir så får vi tacka de länder som vågar stå upp mot EU-byråkratin, främst Storbritannien. Sverige räknas inte till den modiga skaran utan är EU:s mest lydiga medlem.

Om det utvecklas ett EU-försvar eller inte bestäms av de stora europeiska Natomedlemmarna.

Prot. 2012/13:117

5 juni

Fru talman! Detta är de yttre villkoren för Sveriges säkerhet som jag ser det. I den svenska säkerhetspolitiska debatten låter det ofta som att utvecklingen är oundviklig och att det inte finns plats för en svensk säkerhetspolitisk linje längre.

Jag håller inte med. Vi kan uppstå politisk vilja tillräcklig för att kunna se och välja olika säkerhetspolitiska alternativ.

Det förutsätter att vi höjer försvarsanslaget, som nu närmar sig 1,1 procent av bnp, väsentligt. Annars kommer försvarsmakten att fortsätta att urholkas. Då tvingas vi att söka den hjälp vi kan få.

Om vi höjer anslaget kan vi söka aktiva vägar till ett stärkt försvar. Vi kan välja mellan olika alternativ.

Linje 1 är att följa Danmarks exempel och bli medlem i Nato och satsa på att upprusta enstaka förmågor som kan tillställas Nato vid behov och ge stora bidrag till internationella Natoledda insatser så som Danmark gjorde i Afghanistan. Danmark räknar då med Nato:s fulla och omedelbara support i händelse av krig.

Linje 2 är att satsa på EU-alternativet, att ställa upp på systemet med stridsgrupper och att helt förlita sig på EU:s militärbyrå Eda när det gäller materielsamverkan. Det EU-land som verkar så förlitar sig på EU som säkerhetsgarant.

Linje 3 är att satsa på regional samverkan och ett fortsatt partnerskap med Nato. Regionalt för oss är Norden i första hand och Baltikum i andra hand.

Det finns redan en nordisk samverkan inom Nordefco. Vi övar fredsfrämjande insatser tillsammans och även krishanteringsinsatser. Nästa steg är att vi ändrar lagstiftningen så att vi kan öva krigsinsatser tillsammans.

För att det nordiska samarbetet ska få full väsentlighet måste vi naturligtvis kunna samverka direkt i händelse av krig. Det ligger stor svårighet i detta eftersom Norge och Danmark leds av Nato i händelse av krig och Sverige och Finland har egna nationella krigsledningar.

Min mening är att en gemensam nordisk försvarsplanering kan uppriktas men att den måste vara konkret och förhandlas tillsammans med Nato.

När Försvarsberedningen besökte Washington ställdes frågan till en hög representant för försvarsdepartementet. Denne verifierade att frågan är svår men att en gemensam nordisk försvarsplanering är möjlig.

Det är alltså den sista linjen, linje 3, som är bäst. Våra ansträngningar bör inrikta sig på att vi först ändrar lagarna så att vi kan ha samnordiska övningar för territoriellt försvar. Därefter bör vi inleda diskussioner med grannländerna om en gemensam försvarsplanering.

Anf. 58 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Fru talman! I det betänkande vi nu behandlar tar vi upp nordiskt samarbete. Vi i Vänsterpartiet har skrivit en motivreservation, reservation 4, som jag yrkar bifall till.

Vi menar att det finns rätt många positiva saker med nordiskt samarbete. Även i den utveckling av samarbetet som föreslås kan det finnas positiva saker. Vi vill dock påpeka att det finns begränsningar, och i mitt anförande ska jag ta upp några saker vi tycker är besvärliga.

För att börja med det positiva är kris- och katastrofhantering ett område där det går att utöka samarbetet utan att det är speciellt kontroversiellt. Vi har en geografisk närhet och likartad organisation, och vi kan redan nu utöka samarbetet på ett bra sätt. Detta är bra. Naturkatastrofer och sådant som handlar om miljö- och klimathot, det som har direkt påverkan på oss, är något som troligtvis påverkar hela Norden. Det är inte så att en storm stannar vid norska gränsen.

När det däremot handlar om försvarssamarbetet och det säkerhetspolitiska samarbetet har vi i Vänsterpartiet rätt klart deklarerat att vi har vissa förbehåll för hur det ska gå till. Det finns i dag ett samarbete som till viss del fungerar men som vi kan vara kritiska mot utifrån att det i dag, tycker vi, inte utgår från det vi vill att det ska utgå från, nämligen Sveriges alliansfrihet. Det är en oerhört viktig markering. Vi är faktiskt alliansfria. Det innebär att när vi ska samarbeta med Natoländer – vi har tre Natoländer i Norden och två som står utanför – gäller speciella förutsättningar för att det ska fungera.

Det vi sätter i första rummet är att ett samarbete med de andra länderna i Norden inte på något sätt får urholka Sveriges alliansfrihet. Detta går inte att villkora. Det tror jag att många i svenska folket håller med oss om. Vi vet att skepticismen mot Nato, om vår alliansfrihet äventyras, är rätt stor. Det innebär att man har samövningar där strukturen utgår från det rent nordiska samarbetet och där Natos struktur egentligen inte ska påverka det som görs.

Samma sak gäller samarbetet inom EU. Vi i Vänsterpartiet har sagt nej till EU:s stridsgrupper. Som vi har sagt förut är orsaken att det finns en tendens till att utöka, bredda och organisera om det europeiska försvarssamarbetet så att det kanske utvecklas till ett gemensamt försvar. Det är vi skeptiska till. Vi tror att det finns många nackdelar med det, dels eftersom EU i dag är i kris, dels eftersom det är så stor skillnad mellan de olika länderna i EU. Det mellanstatliga samarbetet måste hela tiden vara utgångspunkten.

I dag har vi en utveckling där vi har fler och fler Natoövningar på svensk mark. Det är vi också skeptiska till. Vi vet inte om det är någonting som är bra. Vi vet att det finns Natoländer med exempelvis kärnvapen, och vi vet att vi kan dras in i en verksamhet och organisation som inte är speciellt bra om Sverige ska vara trovärdigt som alliansfritt land och förespråkare för fred och frihet i världen. Det gäller även kärnvapendelen.

Fru talman! På materielsidan har vi historiskt sett haft rätt bra erfarenheter, men i takt med att EU har utvecklat olika samarbeten har det framförts viss kritik. Man dras alltså in i något som handlar om mycket mer än EU-samarbete. Vi ser framför oss ett samarbete på materielsidan där de nordiska förhållandena bestämmer vilket försvarsmateriel vi tar fram och hur vi utvecklar det tillsammans. Det här är en viktig del eftersom vi även talar om hur vapenindustrin och vapenexporten ska fungera i Sverige. Det är ett hett ämne. Det här är någonting som vi bör ta ställning till på ett annat sätt än i dag.

Sedan finns det naturligtvis hos oss alla en önskan om att samarbetet när det gäller internationella insatser alltid ska ledas av FN. FN är på något sätt det organ som måste hålla i de här sakerna och som måste stärkas och utvecklas så att vi i Sverige kan samarbeta med alla länder,

framför allt nordiska länder men även andra länder i Europa. Vi tror alltså att en viktig förutsättning för att det nordiska samarbetet ska utvecklas internationellt är att FN alltid är en garant för att det sker på rätt sätt. Det här handlar mycket om att göra det vi är bra på i Sverige. Det handlar mycket om fredsbevarande och fredsforebyggande uppdrag, om medling och liknande, kanske även kopplat till bistånd. Det är ett område där vi i Norden tillsammans kan bli ännu starkare om vi samarbetar.

Så länge vi har ett FN som inte har kapacitet att leda insatserna måste vi naturligtvis i vissa lägen under vissa förutsättningar acceptera att vissa internationella insatser leds av Nato. Det går inte att komma undan det i dagsläget, men vi hoppas verkligen att det går att vända utvecklingen och att FN blir starkare.

Det är några saker som alltid villkoras när det gäller FN-ledda insatser, typ resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, men det är rätt naturligt att det kommer in i det samarbete som vi har i Norden i dag. Där finns det egentligen ingen skillnad mellan de olika länderna. Det finns alltså förutsättningar, men utifrån de saker som jag har redovisat här vi vissa förbehåll för det samarbetet.

Anf. 59 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! I dag behandlar riksdagen alliansregeringens skrivelse om det nordiska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet inklusive krisberedskapen. I alliansregeringens skrivelse beskrivs hur samarbetet har utformats, från att ha varit på en ganska lågintensiv nivå till att i dag både vara fördjupat och förstärkas. Det finns en bred samsyn i Sveriges riksdag om att ytterligare utveckla ambitionerna inför morgondagen. Det bygger på att vi har gemensamma värderingar, gemensam syn och en demokratisk grundton i vad vi vill att vår del av världen ska utvecklas till.

Den breda samsynen i riksdagen är det viktigt att bejaka inför morgondagen och ha med sig när vi möter kolleger i våra nordiska grannländer inom ramen för det nordiska samarbetet. Genom att fortsätta utveckla det nordiska samarbetet får vi ett ökat mervärde och en ökad gemensam både civil och militär förmåga. Det är grundläggande och basen till att vi i dag inte bara talar nordiskt samarbete; vi vill också genomföra det i praktiken. Vi får på det sättet ett större genomslag för våra gemensamma intressen i internationella sammanhang än vad länderna vart och ett för sig skulle få.

Det nordiska samarbetet kommer även multilateralt att bidra till utvecklingen på andra områden, som miljöarbete och krishantering.

Fru talman! Den skrivelse som ligger på riksdagens bord i dag är mycket omfattande. För den som är mer intresserad är den därför en ganska bra läsning. Man ser hur samarbetet har utvecklats under resans gång och vad förväntningarna är inför morgondagen.

Ett utvecklat nordiskt samarbete ger ökad säkerhet och mer robusta samhällen nationellt och internationellt. I skrivelsen redogörs för det nyttobaserade samarbetet. Det är inte längre bara prat utan faktisk handling. Vi samverkar i allt från sjöräddning och sjukvård till internationella insatser och försvarsövningar. I dag är det ett brett och allomfattande samarbete.

Fru talman! Vi i Sverige har i dag ett mycket väl fungerande samarbete med våra nordiska grannar. Det bygger på en stark värdegemenskap och en i många stycken gemensam historisk och kulturell erfarenhet. Samarbetet mellan våra länder är bland de äldsta och mest omfattande av de regionala samarbetena globalt. Det gör att vi har ögonen på oss. Det finns ett stort intresse att följa det, inte minst på det försvars- och säkerhetspolitiska området. När andra samarbetsorganisationer som Nato och EU diskuterar pooling and sharing och smart defence tittar de på det nordiska samarbetet som en miniatyr av hur ett samarbete kan utvecklas och bli fruktbart där alla ingående parter blir vinnare. Vi ser det nordiska mervärdet, och vi bidrar med vår erfarenhet till andras.

Säkerhetspolitiskt har det nordiska samarbetet utvecklats betydligt de senaste åren. Fördjupningen sedan 2009 är mycket tydlig. Viktiga milstolpar i detta är den svenska och den nordiska solidaritetsförklaringen och Hagasamarbetet på krisberedskapsområdet men också samordningen av det försvarspolitiska samarbetet inom Nordefco.

Försvarspolitiskt koordineras det nordiska samarbetet i Nordefco. Det är i dag en strukturell ram för det nordiska försvarssamarbetet. Där samarbetar vi kring internationella insatser men också kring försvarsmaterielsamverkan och övningssamverkan. Syftet är att genom att samordna våra förmågor förbättra kvaliteten i verksamheten och få större genomslag, större effekt. Det är ett mervärde för skattebetalarnas pengar som också självklart ytterst handlar om att vi får ökad säkerhet.

Fru talman! Exempel på detta är att vi nu, i det FN-mandaterade uppdrag som Sverige tillsammans med ett femtiotal andra länder gör i Afghanistan, i dag har fördjupat samarbetet på plats med Finland, Norge och Lettland för att stödja de afghanska säkerhetsstyrkorna, för att bygga säkerhet för afghanerna.

Ett annat exempel är att Norge tillsammans med Sverige har utvecklat ett artillerisystem, där samutvecklingen har beräknats medföra besparingar på 400 miljoner, som kommer skattebetalarna till del. Ytterligare ett exempel är den nordiska övningsverksamheten till lands, till sjöss och i luften. Den fortsätter ständigt att utvecklas, för att vi ska kunna öva i större formationer och andra, mer komplexa scenarier och få viktiga erfarenheter av att möta andra system som vi själva inte har men kan lära oss om på plats.

Fru talman! Kring krisberedskapsområdet och Hagasamarbetet, som etablerades 2009, har vi stärkt samarbetet vad gäller räddningstjänst, övning och utbildning, kriskommunikation, forskning och utveckling, för att nämna några områden. Det nordiska samarbetet på området bidrar till förmågan att möta gränsöverskridande hot, utbyta kunskaper och erfarenheter samt i solidaritet ge och ta emot resurser vid allvarliga kriser och händelser.

I går, fru talman, avslutades det nordiska försvarsministermötet i Vaxholm genom en presentation av en ny deklARATION, ett fördjupat samarbete på krisberedskapsområdet, en HagadeklARATION 2 eller den andra HagadeklARATION, för att förstärka att vi kan göra mer tillsammans, få ett ökat mervärde och få mer gemensamma förmågor.

Det nordiska samarbetet är inte ett alternativ till existerande säkerhetsstrukturer och samarbeten inom EU eller, för de grannländer som är med, i Nato. I stället är det ett viktigt komplement där de nordiska länderna var och en för sig väljer sina säkerhetsarrangemang. Ytterst handlar det om att vi stärker oss internationellt när vi påbörjar vårt eget säkerhetssamarbete i vår del av världen.

Fru talman! I fredags presenterade Försvarsberedningen sin efterlängtnade nya säkerhetspolitiska bedömning. Det skedde i bred samsyn mellan riksdagens partier om vikten av att ta ansvar för och förbereda morgondagens utmaningar.

En tydlig del i Försvarsberedningens rapport är ett fortsatt, fördjupat och utvecklat nordiskt samarbete civilt och militärt. Vi gav exempel om att bland annat utveckla den nordiska flygövningsverksamheten till att i framtiden kunna omfatta en gemensam incidentberedskap, förbättra samordningen mellan civila och militära resurser för att stärka krisberedskapen och samhällets robusthet samt fortsätta att utveckla den gemensamma utbildnings- och övningsverksamheten.

Fru talman! Slutligen är det viktigt att understryka att samverkan i vårt närområde inte bara omfattar Norden, utan våra säkerhetsarrangemang kring Östersjön bidrar självklart till att öka säkerheten för fler länder runt Östersjön. Jag tänker speciellt på Estland, Lettland och Litauen. Det nordiska samarbetet blir också i många delar ett nordisk-baltiskt samarbete. Jag tror inte minst att den här församlingen, Sveriges riksdag, är mycket mån om att det sker en utveckling i den delen.

Fru talman! Sverige står inte längre ensamt. Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra. Vi bygger det utifrån den gemensamma, solidariska säkerhetspolitiken, vi gör det därför att det skapar mervärde, och vi gör det gärna med våra grannar.

Jag yrkar bifall till det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 60 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Jag instämmer i det som Cecilia Widegren gav uttryck för vad gäller det växande försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet i Norden. Det är bra att vi har en bred samstämmighet i riksdagen om vikten av att öka det nordiska samarbetet på olika plan.

Det nordiska samarbetet har urgamla anor och är enligt regeringen ”bland de äldsta och mest omfattande regionala samarbetena i världen”. De nordiska ländernas historia är nära sammanflätad.

Visst är det så, även om det inte bara har handlat om samarbete, vilket våra kungar hade kunnat omvittna, om de varit här, till exempel Gustav Vasa, Karl X Gustav och Karl XII.

I dag är dock harmonin sedan länge långt gånge – läget har förbättrats – och det finns en strävan i Norden, inte minst i Sverige, att utveckla samarbetet ytterligare inom utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiken inklusive krisberedskapen, som är nog så viktig också på det civila området.

Detta är utmärkt och har fullt stöd av Centerpartiet, och vi tycker att det formuleras väl i betänkandet. Till exempel är det utmärkt att de nordiska länderna samarbetar alltmer genom nordiskt ambassadsamarbete i olika former.

Samtidigt är det ett faktum att de nordiska länderna skiljer sig åt beträffande medlemskap i EU eller ej respektive medlemskap i Nato eller ej, vilket naturligtvis sätter gränser för samarbetet.

Här förstår jag inte riktigt Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna, som i en identisk mening i sina reservationer menar att de nordiska ländernas olika säkerhetspolitiska lösningar ”i dag utgör ... inget hinder för ... samarbete i utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska frågor”. Hur har ni kommit fram till detta? Finns det alltså inga gränser för det nordiska försvars- och säkerhetssamarbetet?

Socialdemokraterna har skrivit några reservationer, trots att det är rätt svårt att se vad som i dessa skiljer ut sig från utskottsmajoritetens åsikter. Men så kan det ju vara i riksdagen när man vill markera mer politisk vilja.

Jag gläder mig i stället åt att den konstruktiva dialogen mellan fem av riksdagens partier i den omvärldsanalys som Försvarsberedningen presenterade för några dagar sedan ledde till en samsyn. Även Folkpartiet var med på det allra mesta, även om man i vanlig ordning valde att skilja ut sig på några punkter.

Mot bakgrund av Försvarsberedningens rapport, som bland annat slår fast betydelsen för vår säkerhet av Sveriges samarbete med Nato i dess Partnerskap för fred, blir jag lite fundersam över en mening i Socialdemokraternas reservation 1.

Först slår man mycket tydligt fast att Sverige är militärt alliansfritt och att Socialdemokraterna säger nej till medlemskap i Nato. Därefter beskriver man grundvalen i en modern svensk säkerhetspolitik: ”ett ökat nordiskt samarbete, en aktiv Östersjöpolitik, ett fördjupat samarbete i EU och ett starkare stöd till Förenta nationerna”.

Men hallå, varför nämner ni inte Sveriges samarbete med Nato i dess Partnerskap för fred? Försvarsberedningens rapport, som ju partierna gemensamt står bakom, säger till exempel att samarbete med Nato är fortsatt avgörande för att utveckla en relevant, modern, flexibel och användbar svensk försvarsmakt. Det nämner ni alltså inte bland grundbultarna för svensk säkerhetspolitik, och det tycker jag är en miss.

Försvarsberedningen visar också på att en utveckling av det nordiska samarbetet i de här frågorna behöver grundas på en analys. Jag citerar från Försvarsberedningens färskna rapport:

”Som ett led i att klargöra vilka prioriteringar Sverige bör göra gällande i det nordiska samarbetet är det viktigt att utvärdera hur Sveriges försvarspolitiska samarbete i Norden, inom EU, med Nato och andra berörda fora kan utvecklas. Hur dessa samarbeten ska kunna förbättras ytterligare, bör analyseras och utvecklas i särskild ordning.”

Detta slog också den förra försvarsberedningen fast 2008, och det är mycket bra att även denna försvarsberedning gör ungefär samma konstaterande. Det är en framgång för Centerpartiet som jag gläds åt. Kanske kan vi redan börja analysera detta i den kommande försvarsberedningen. Det får vi se.

*Nordiskt utrikes-,
säkerhets- och
försvarspolitiskt
samarbete inklusive
krisberedskap*

Utskottet lyfter fram flera goda militära samarbeten mellan de nordiska länderna, till exempel flygvapnets Cross Border Training North mellan Sverige, Norge och Finland samt den utveckling av luftövervakningssamarbetet som sker i regionen.

Utskottet ser också positivt på Sveriges och Finlands kommande deltagande i Natos luftövervakning över Island men konstaterar att luftpatrullering, Air Policing, är aktuell enbart för medlemmar av Nato.

Här överraskar Sverigedemokraterna, som har en nationalistisk inriktning på det mesta, inklusive försvaret, och vill att EU ska upplösas och att Sverige inte ska samarbeta för nära Nato. Men här vill de att Sverige ska agera som Natomedlem och utföra luftpatrullering.

Fru talman! Det nordiska samarbetet på dessa områden, och även på andra områden, är mycket viktigt, och det utvecklas i rätt riktning. Med detta konstaterande yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 61 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! När Försvarsberedningens första delbetänkande presenterades nyligen betonades våra grannländers ömsesidiga beroende av varandra. Vi behöver förstärka vår förmåga och öka samarbetet med våra grannländer. Jag tänker då inte bara direkt på försvarsförmågan utan på säkerhetspolitiken i stort. Detta stämmer mycket väl med det betänkande som vi debatterar här i dag.

Vi vet också att Sverige inte längre är ett neutralt land. Vi tillhör den västliga civilisationen och är i dag en tydlig del av Europa och EU. Vi har utifrån vår historia särskilt nära band till övriga Norden, och på sätt och vis också till Baltikum sedan det blev självständigt.

Vi har genom vår ensidiga solidaritetsförklaring uttryckt vår vilja att ge stöd – även militärt – till dessa våra grannländer vid en kris. Vi har också förhoppningar om motsvarande insatser om vi skulle behöva hjälp, även om vi där inte har några garantier.

Därför är det glädjande att vi i dag lyfter fram det nordiska samarbetet som rör utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samt krisberedskap. Vi vet alla att vi blir mer och mer beroende av vår omgivning inom samtliga dessa områden. Sverige är inte sig självt nog. Vi behöver Norden, och vi behöver Europa.

Vi har en stark värdegemenskap inom Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige som andas mycket av kristdemokrati: människans höga värde, demokratispridning, mänskliga rättigheter – alla människors lika värde – utveckling och samförstånd.

Sverige har allt att vinna på fördjupande och utvecklande samarbete i Norden. Det ger oss en starkare röst internationellt och kompletterar EU som vår röst. Också inom FN finns ett stort värde i att vi som nordiska länder samarbetar bredare och djupare.

Effektivitet, nytta och mervärde – som många gånger sammanfaller – är drivkraften för detta nordiska samarbete. Här finns såväl förmågevinst som ekonomiska vinster att hämta. Kanske är det just därför som det också är så väl sett.

Det är också viktigt, som utskottet uttrycker, att vi verkligen tar vara på möjligheterna att liksom i dag ha ett starkt nordiskt samarbete och att vi blickar över Östersjön till Baltikum. Tänk om vi kunde få ett lika starkt svensk-baltiskt samarbete, eller kanske snarare ett nordisk-baltiskt, som det samarbete som Norden har präglats av hittills.

Sverige stärks av ett fördjupat samarbete i vårt närområde. Ett närmare samarbete i Norden och med de baltiska staterna samt med andra viktiga aktörer i vårt närområde bidrar dessutom till att stärka säkerheten i hela regionen. Det ökar också förmågan att hantera civila kriser i regionen.

På sikt måste vi också närma oss Ryssland och ha samarbete där så är möjligt, med respekt för vår egen starka värdegemenskap.

Slutligen några ord om vår förmåga att ta emot hjälp. Det nordiska samarbetet utgör ett viktigt komplement till såväl EU som Nato och våra samarbetsorgan Europarådet och OSSE.

Försvarsberedningen säger följande: Utvidgningen av Nato har gynnat säkerheten i Europa inklusive Sverige och vårt närområde. Nato är ett viktigt politiskt forum för dialog mellan medlemsländer samt mellan medlemsländer och partnerländer. Nato är också den enda organisation som har en utvecklad förmåga för ledning och genomförande av krävande militära insatser i Europa och globalt. Vi är i dag inte medlemmar, men samarbetet vi har är avgörande för att vi ska kunna utveckla en relevant, modern, flexibel och användbar svensk försvarsmakt för eget försvaret och internationella insatser.

Försvarsberedningens ställningstagande är alltså att vi i dag inte klarar oss utan Nato.

Även i de Nordengemensamma övningarna blir Nato en självklar part eftersom tre av de fem länderna är medlemmar i Nato. Detsamma gäller i den nordiska stridsgruppen.

Nordefco är nu den formaliserade strukturen för försvarssamarbete i Norden och bidrar till att vinsterna bara kan bli större: effektivare resursanvändning, större bredd i den militära förmågan och fortsatt samverkan i internationella insatser. Sverige behöver detta.

Men det blir också mer och mer tydligt att solidaritetsförklaringarna i dagsläget riskerar att inte kunna verkställas då vi saknar förmåga att ge och ta emot hjälp i tillräcklig omfattning. Det är därför särskilt glädjande att utskottet nu tydligt uttrycker att regeringen förutsätts vidta nödvändiga åtgärder för att kunna göra just detta.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 62 ÅSA LINDESTAM (S):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till våra två reservationer 1 och 5.

När vi i dag ska behandla detta betänkande från det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet har jag också lyssnat på den tidigare debatten som också handlade om Norden. Det känns faktiskt som om vi har haft en nordisk debatt under många timmar den här dagen. Det känns också mycket bra att vi är nästan överens i de flesta frågor.

Jag ska försöka förklara varför vi ändå har skrivit ett antal reservationer. Vissa partier har lite svårt att förstå varför vi har gjort det.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska vara militärt alliansfritt. Vi vill försvara Sverige. Vi vill börja inifrån och gå utåt. Det syns också i Försvarsberedningens betänkande att det är det vi anser. Vi är mycket eniga om detta.

Detta ärende handlar om Norden och om samarbetet inom Norden. Det handlar också om den mjuka säkerheten. Det kan vara turism, företagsutveckling, diplomati eller handel.

Jag hörde ett inlägg i dag om energin och vikten av att den kommer till oss.

Östersjön är ett fredens hav. Detta fredens hav ska vi vara rädda om och använda på bästa sätt. Men trots det måste utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken fördjupas. Vi vill ha en högre prioritet än enligt dagens förslag. Vi vet att detta handlar om stabilitet och säkerhet. Vi vet att övning, utbildning, underrättelse och förmågeutveckling gör att säkerheten ökar i vårt närområde. Detta är också kostnadseffektivt.

Vi har lika värderingar som våra grannar, och vi måste bygga vidare på dem. Vi vill också att det nordiska samarbetet i FN ska öka, och vi vill stödja alla de FN-insatser som pågår. Det är ett historiskt lågt deltagande i FN-missioner just nu från Sveriges sida. Vi anser att vi ska öka detta deltagande. Vi vill också tillsammans med våra nordiska vänner kunna ge ett gemensamt nordiskt styrkebidrag.

Vi skulle också önska att man tog ett större grepp om Arktis. Vår vinterförmåga i norr skulle kunna användas på ett bra sätt.

Vi tittar på våra stridsgrupper i EU, och vi kan se att de fortfarande inte är använda. När någon ber om stöd får vi ta ut vårt bidrag, be att få kliva av från stridsgrupperna och sedan skicka ett enskilt svenskt bidrag. Det måste utredas varför bidraget inte går att använda som det är.

Men vi har den hårda säkerheten. Vi har Stoltenberg rapporten som grund, vi har Nordefco, som vi har hört om, vi har Nato och partnerskapet för fred, och vi har resolution 1325 från FN, som vi stöder fullt ut. Vi har nu också lyckats få gendercentret, som hela världen kommer att rikta sina blickar mot. Det tycker vi är väldigt bra. Vi är glada över allt det samarbete som vi har här i Norden, för vi tror att det kan leda fram till säkerhet och stabilitet hos oss.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

10 § Indelning i utgiftsområden

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU25
Indelning i utgiftsområden (prop. 2012/13:100 delvis).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU12
Konvention om social trygghet mellan Sverige och Indien (prop.
2012/13:117).

*Konvention om
social trygghet
mellan Sverige
och Indien*

Anf. 63 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Socialförsäkringsutskottet har behandlat en proposition från regeringen som innehåller ett godkännande av konventionen om social trygghet mellan Sverige och Indien. Av utskottets betänkande framgår att majoriteten ställer sig bakom propositionen. Vi sverigedemokrater säger nej.

Propositionen innehåller bestämmelser som samordnar Sveriges och Indiens lagstiftningar om ålderspension, efterlevandepension och invaliditetspension samt sjuk- och aktivitetsersättning. Det framgår även att regeringens bedömning är att konventionen underlättar rörligheten mellan Sverige och Indien.

Sverigedemokraterna förespråkar en reglerad, behovsanpassad arbetskraftsinvandring som är grundad på svenska förhållanden och svenska förutsättningar. Vår inställning till socialförsäkringsfrågor är att de bör hanteras nationellt, helt utan förpliktelser gentemot tredje land. Regeringen hävdar å sin sida att denna konvention för Sveriges del inte skulle innebära några nya åtaganden för Sveriges vidkommande, men vi ser den som ett steg – förvisso ett litet steg men dock ett steg – i fel riktning.

Våra politiska motståndare brukar ofta hävda att Sverigedemokraterna vill isolera Sverige och svensk arbetsmarknad. Det är inte sant, och det vill jag gärna betona, fru talman: Det är *inte* sant. Vi har inga synpunkter på fri rörlighet mellan de europeiska länder som är jämförbara med Sverige i ekonomiskt, socialt och kulturellt hänseende. Nyligen klubbades också här i kammaren ett beslut om ett förslag om en nordisk konvention som alla partier, inklusive Sverigedemokraterna, ställde sig positiva till.

Jag kan inte låta bli, fru talman, att rycka ett citat ur den debatt som föregick vår nuvarande, ur det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande. Där sades det: ”Det nordiska samarbetet är bland de äldsta och mest omfattande regionala samarbetena i världen. Det bygger på gemensamma värden och en vilja att bidra till en dynamisk utveckling samt att öka Nordens kompetens och konkurrenskraft. De nordiska ländernas historia är nära sammanflätad.”

Det finns dock en stor skillnad mellan ett samarbete med Indien å ena sidan och ett samarbete inom Norden å den andra. De skandinaviska länderna har en snarlik demografi, liknande kulturer och ett redan omfattande utbyte av arbetskraft. Det är ett grannskap som har vuxit fram under mycket lång tid. Svenskar arbetar i våra nordiska grannländer i ganska hygglig omfattning, och arbetare från de nordiska grannländerna kommer till Sverige och jobbar. Det ser vi bara positivt på.

Indien är ett stort land med en folkmängd på omkring en miljard människor. Sverige är ett litet land med en folkmängd på 9 1/2 miljon.

Vi har redan nu ett stort inflöde av arbetskraft från Indien. Enligt Migrationsverket beviljades förra året ca 2 700 personer från Indien arbetstillstånd. Genom den konvention om social trygghet som vi debatterar nu är det vår mening att det blir alltmer attraktivt för indiska medborgare generellt att söka arbetstillstånd i Sverige. Det kommer sannolikt att resultera i en ökad införsel av arbetskraft. Det är just detta syfte som regeringen också uttrycker i sin proposition. Den största arbetskraftskategorin som i dag kommer från Indien är dataspecialister, men med ett utökat skyddsnät generellt kommer även lågkvalificerad arbetskraft att komma hit. Det kommer att ske eftersom lågavlönade arbetare känner en större tilltro till den sociala tryggheten.

Sverigedemokraternas syn på arbetskraftsinvandring tar sin grund i rådets direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning, det så kallade blåkortsdirektivet. Regeringens proposition om genomförande av blåkortsdirektivet kommer att debatteras här i kammaren någon gång under de kommande veckorna. Sverigedemokraterna har förvisso starka synpunkter på vissa detaljer i regeringens proposition om genomförande av detta blåkortsdirektiv, men i grunden är det ganska positivt. Det är vår mening att det är individerna själva som ska ansvara för den sociala tryggheten vid ansökan om arbetstillstånd. En tredjelandsmedborgare måste kunna visa upp ett giltigt anställningsavtal med angiven lön och arbetstid och, i tillämpliga fall, andra relevanta arbets- och anställningsvillkor. Det behövs även en resehandling, en sjukförsäkring och ett bevis på att man har ordnat en bostad.

Den ökade införsel av okvalificerad arbetskraft som mycket väl kan bli följderna av denna konvention är knappast att betrakta som önskvärd. Den arbetskraftsinvandring som vi hittills har sett är till största delen av just det slaget, och vi saknar inte sådan arbetskraft i dagsläget. Vi har en arbetslöshet på ca 8,7 procent. De arbetslösa som i dag finns i Sverige är de som vi främst bör prioritera. Grunden till all arbetskraftsinvandring måste vara en arbetsmarknadsprövning.

Vi har en enorm kompetens i Sverige, men vi måste bli bättre på att matcha utbildning med efterfrågan. Både nuvarande och tidigare regeringar har misslyckats exempelvis genom att alltför få läkare har utbildats. Resultatet har blivit att vi har varit tvungna att ta in en massa utländska läkare. Sedan använder man detta som argument i debatten och säger: Vi måste ta hit så många invandrare eftersom vi annars inte skulle ha tillräckligt många läkare. Faktum är att vi skulle ha haft tillräckligt många läkare om vi bara hade utbildat tillräckligt många inom Sverige. Detsamma gäller naturligtvis på de flesta andra områden. Jag anser att detta är ett mycket destruktivt sätt att agera från regeringens håll.

Regeringen presenterade förvisso i sin vårbudget ganska stora satsningar på fler utbildningsplatser. Även vi sverigedemokrater vill satsa på forskning och utbildning, men med incitament för utbildningsväsendet så att rätt utbildningar erbjuds under rätt tider av efterfrågan.

Konventionen mellan Sverige och Indien handlar om social trygghet. Den handlar inte uttryckligen om arbetskraftsinvandring. Jag tycker ändå att det är viktigt att lyfta denna fråga eftersom regeringens uttryckliga

mål med konventionen är att ”underlätta rörligheten mellan Sverige och Indien”.

Sverigedemokraterna menar att det är rimligt att en högkvalificerad arbetskraftsinvandrare kan uppvisa ett giltigt anställningsavtal om en tjänst med en lön som motsvarar minst 1,5 gånger genomsnittslönen i Sverige – alltså helt i linje med blåkortsdirektivet, som jag nämnde tidigare. Men om den invandrade har med sig en make eller maka som inte arbetar måste blåkortsinnehavaren enligt vårt förslag kunna uppvisa 2,5 gånger genomsnittslönen. Detta anser vi vara rimligt eftersom det annars finns risk för att en större familj med flera barn lever på en nivå som egentligen är under existensminimum. Ett alternativ skulle kunna vara att båda makarna kommer hit som högkvalificerad arbetskraft.

Fru talman! Blåkortsdirektivet är, med de förslag till justeringar som Sverigedemokraterna har presenterat, fullt tillräckligt för att möjliggöra den högkvalificerade arbetskraftsinvandring som Sverige kan tänkas vara i behov av.

Därför yrkar jag avslag på propositionen och bifall till reservationen.

Anf. 64 EVA LOHMAN (M):

Fru talman! I dag har vi en kort debatt om konventionen om social trygghet mellan Sverige och Indien. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande.

EU och Sverige står inför stora och betydande utmaningar inför framtiden. Det gäller att öka tillväxten för att vi ska kunna säkra och behålla vår välfärd. Vilka åtgärder kan vi då vidta för att migration och rörlighet mer effektivt ska kunna leda till ekonomisk tillväxt? Hur ska vi göra för att locka talangerna till Sverige?

Ett sätt är att göra det lättare och mer attraktivt att komma till Sverige och arbeta. Reformen om arbetskraftsinvandring har gjort det lättare, och den konvention om social trygghet mellan Sverige och Indien vi nu debatterar gör det än mer attraktivt att söka sig hit för att arbeta. Vad kan en sådan konvention dock innebära i praktiken? Jag ska ta två fingerade exempel.

Det första är en 25-årig indisk kvinna som arbetar som konsult på ett it-företag i Sverige. Hon är utsänd och ska enligt avtalet jobba i Sverige i ett år. Hon omfattas därmed av den indiska lagstiftningen. Efter ett år förlängs anställningsavtalet med ytterligare tre år, så hon räknas inte längre som utsänd utan tillhör nu svensk lagstiftning.

Efter att hon arbetat i Sverige i tre år råkar hon ut för en bilolycka och får sin arbetsförmåga nedsatt för minst ett år. Hon kan därmed beviljas inkomstrelaterad aktivitetsersättning och kan nu tillgodoräkna sig de inkomster hon har haft under de två år hon har tillhört svensk lagstiftning.

Det andra exemplet är en svensk 52-årig dataingenjör som är utsänd av ett svenskt företag för att jobba på ett av deras kontor i Indien. Han ska arbeta i 18 månader och omfattas därför under tiden av svensk lagstiftning. Efter 18 månader flyttar han tillbaka till Sverige och återgår till sitt gamla jobb.

Efter tre år drabbas han av en kronisk sjukdom som innebär att arbetsförmågan bedöms bli varaktigt nedsatt till hälften. Han beviljas sjukersättning. När antagandeinkomsten ska beräknas går Försäkringskassan

sex år tillbaka i tiden, och tack vare konventionen får han även tillgodoräkna sig de inkomster han hade under den tid han arbetade i Indien.

Högkvalificerade migranter söker sig i dag gärna till Australien och USA. För oss i Sverige gäller det att på så många sätt som möjligt göra Sverige till ett land som är attraktivt att komma och arbeta och leva i. Det är i denna konkurrenssituation vi befinner oss. Det är också allmänt känt att efterfrågan på såväl it- och telekomspecialister som ingenjörer är större än vad tillgången i dag är.

Fru talman! De svenska relationerna med Indien har blivit mer intensiva, och även rörligheten mellan länderna har ökat de senaste åren. Personer som får arbetstillstånd i Sverige som arbetskraftsinvandrare från Indien ökar, och denna konvention underlättar rörligheten ytterligare. Den gör Sverige till ett mer attraktivt land för indiska medborgare att arbeta i, och den gör det naturligtvis också mer attraktivt för svenskar att arbeta i Indien.

Sedan reformen om arbetskraftsinvandring genomfördes 2008 har 9 988 arbetstillstånd för indiska specialister och ingenjörer beviljats i Sverige, och förhoppningsvis kommer den konvention vi nu debatterar att göra Sverige än mer attraktivt som arbetsland. Konventionen innebär inte några nya åtaganden för svenskt vidkommande, utan den innehåller bestämmelser som samordnar våra länders lagstiftning om ålders-, efterlevande- och invaliditetspension. Jag gav alldeles nyss exempel på vad konventionen rent praktiskt kan innebära – att det blir tryggare för en indier att komma till Sverige för att arbeta och att det blir tryggare för en svensk att åka till Indien för att arbeta.

En mängd av våra stora internationella företag är sedan länge etablerade i Indien, och vid ett besök hos Sandvik i Pune utanför Mumbai jag gjorde tidigare i år uttryckte ledningen stor uppskattning över konventionen. Den är mycket bra, som en av de indiska cheferna sa. Den främjar relationerna mellan våra länder och gör det enklare att jobba i Sverige för en indier och vice versa för en svensk.

Jag träffade också ett indiskt företag som verkar i hela världen. Jag kan i sammanhanget nämna att de varje år nyanställer ungefär 10 000 högkvalificerade it-specialister direkt från universiteten. Det här företaget har även etablerat sig i Sverige och har ett kontor i Stockholm. Det var samma reaktion här om konventionen: En framåtsyftande och uppskattad utveckling mellan våra länder, som en av dem jag talade med uttryckte det.

Så sent som förra veckan fick jag uppgift om att man i EU räknar med att det kommer att vara en brist på 900 000 it-specialister, telekomspecialister och ingenjörer redan 2015. Sverige är en del av EU, så bristen kommer vi också att ha här i Sverige – kanske inte 900 000, men dock. Arbetskraftsinvandring är en viktig framtidsfråga för att möta kommande behov, och vi måste på flera sätt underlätta för personer med särskilda kunskaper att söka sig till Sverige. Den här konventionen är ett sätt att göra det.

Invandring från tredjeländ är dessutom en källa till högkvalificerad arbetskraft. Sverige, likaväl som hela Europeiska unionen, finns på en hårt konkurrenssatt marknad vad gäller högkvalificerad arbetskraft – eller snarare bristen på högkvalificerad arbetskraft. Om vi inte får arbets-

kraftsinvandring kommer bland annat it- och telekombranschen att få problem och stanna av, och det har vi i Sverige inte råd med.

Prot. 2012/13:117
5 juni

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 65 DAVID LÅNG (SD) replik:

Fru talman! Eva Lohman talade varmt om regeringens proposition. Vi är någorlunda överens om att det ska finnas möjligheter för högkvalificerad arbetskraft att komma till Sverige och jobba – under förutsättning att en viss kompetens saknas inom Sveriges gränser. Det är i alla fall Sverigedemokraternas syn på den saken. Sverigedemokraterna har också länge förespråkade någon form av gästarbetarsystem just för denna kategori av arbetskraftsinvandrare.

Gällande den konvention om social trygghet mellan Sverige och Indien som propositionen handlar om har jag dock en fråga. Ser inte Eva Lohman och hennes kolleger någon som helst risk för att det snarare leder till en ökad rörlighet för lågkvalificerad arbetskraft, alltså sådan som vi i dag knappast kan sägas lida någon brist på?

Anf. 66 EVA LOHMAN (M) replik:

Fru talman! Nej, jag gör inte det. Vi har nämligen en väl fungerande lag om arbetskraftsinvandring, och den innebär att det är företagen i Sverige som anställer. Det är de som har behov av arbetskraft, och alla som kommer till Sverige från tredjeland behöver ett arbetstillstånd. Jag ser alltså ingen fara med det.

Anf. 67 DAVID LÅNG (SD) replik:

Fru talman! Om det nu inte blir så, varför behöver vi då en konvention? Vi behöver uppenbarligen inte någon konvention för att locka hit högkvalificerad arbetskraft från Indien i dag; det kommer 2 700 per år. Då måste alltså syftet med konventionen och det nya lagförslaget vara att öka rörligheten även för lågkvalificerade, när vi har 8,7 procents arbetslöshet totalt och en mycket högre arbetslöshet för ungdomar. Det saknas inte resurser att ta av.

Hur förklarar Eva Lohman att vi som sagt i dag redan har ganska lätt att rekrytera arbetskraft från Indien? Vad behöver vi konventionen till?

Anf. 68 EVA LOHMAN (M) replik:

Fru talman! Jag håller inte med David Lång. Vi har inte lätt att rekrytera högkvalificerad arbetskraft. Det finns undersökningar som visar att specialisterna kanske väljer andra länder, som Australien och USA, i första hand. Vi konkurrerar även med hela EU. Sverige är ett litet land långt uppe i Europa, och vi kanske inte alltid är ett förstahandsval.

Därför måste vi göra Sverige attraktivt på så många sätt vi kan. Det ska vara ett bra land att komma och jobba i, och då är konventionen en alldeles utmärkt del i det. Vi kommer säkert att ha också andra saker för att locka högkvalificerad arbetskraft.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

*Konvention om
social trygghet
mellan Sverige
och Indien*

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU15
Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m. (prop. 2012/13:136).

Anf. 69 CECILIA DALMAN EEK (S):

Fru talman! I dag ska utbildningsutskottet debattera betänkandet om karriärvägar för lärare i skolväsendet. Vi socialdemokrater står förstås bakom våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bara bifall till vår reservation nr 6.

I dag när vi debatterar lärarnas karriärvägar är det många elever i landets skolor som slutar skolan och går på sommarlov. På många skoltrappor sjungs det och kastas studentmössor. Eleverna tar farväl av sina lärare för att starta vuxenlivet utanför grund- och gymnasieskolan. Det hurras och sjungs, och det fälls säkert en och annan tår när lärare och kamrater skiljs åt.

Många tar med sig minnen av lärare som har varit fantastiska. Det handlar om duktiga pedagoger som byggt relationer med sina elever och som fört över passionen för lärandet till eleverna. Jag drar mig till minnes en historielärare som inledde avsnittet om franska revolutionen med att vifta med en flagga och med sin djupa stämma sjunga Marseljäsen för oss Kortedalaungar. Framåt, ni barn av fosterlandet, sjöng han, fast på franska. Det var kanske tur att vi inte kunde så mycket franska, för det vi förstod var hans passion för sitt yrke, hans glädje i att lära ut. Passionen var det inget fel på. Den imponerade, och han blev en av mina favoritlärare.

Fru talman! I dag vet vi att det enskilt viktigaste för elevernas resultat i skolan är mötet med en skicklig lärare. För att vara en bra lärare måste man förstås ha en passion för yrket, men för att förbli en skicklig lärare är det en absolut förutsättning att man får möjlighet att ta till sig och använda ny kunskap i yrket. Kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling med nära koppling till akademien ska vara naturliga inslag i lärarrollen. Genom att skapa strukturer för lärande också för lärarna kan nya forskningsrön snabbare få genomslag i landets alla klassrum.

Vill vi ha högre kunskapsresultat i den svenska skolan måste vi också skapa förutsättningar för fler begåvade och ambitiösa studenter att vilja utbilda sig och arbeta som lärare. Ett sätt att göra läraryrket mer attraktivt är att visa att det finns utvecklingsmöjligheter i yrket, att man kan göra karriär som lärare. Det kan stimulera till utveckling, och det ger möjligheter för skolan att dra extra nytta av skickliga lärare som vill fördjupa sig genom till exempel akademiska studier.

Därför vill vi socialdemokrater se flera karriärvägar för lärare och forskollärare. Det förslag som regeringen nu lägger fram och som vi debatterar i dag har en del brister. Vi vill se en del förändringar i förslaget.

Fru talman! Den allvarligaste kritiken mot förslaget är att det inte gäller lärare som forskar på områden som rör skolans absoluta kärna, det vill säga lärande om lärandet. Lärare som har en licentiatexamen eller har disputerat inom utbildningsvetenskap, pedagogik, pedagogiskt arbete eller allmäändidaktik kommer inte i fråga för en lektorstjänst enligt det förslag regeringen nu har lagt fram.

Det betyder att de lärare som skaffat sig akademiska kunskaper på ett område som är mycket nära skolans absoluta kärnområde ställs åt sidan när det gäller karriärvägarna. Det betyder att hundratals lärare som i dag är antagna och redan går på forskarskolor eller de så kallade kommun-doktoranderna inte har möjlighet att söka en lektorstjänst efter disputationen. Särskilt gäller det lärare för de yngre åldrarna. Där är det vanligt att man har tagit licentiatexamen eller avlagt doktorsexamen med en sådan inriktning.

Lärarna själva har alltså identifierat ett behov av att forska inom pedagogik, didaktik och utbildningsvetenskap, de forskningsfält som inrymmer frågor om lärande, om kunskapsbildning och kunskapsprocesser. De har identifierat det som ett område med särskilt stort behov av att utvecklas i skolan. Därför är det inte rimligt att just det utvecklingsbehovet inte erkänns av regeringen i samband med karriärtjänsterna.

Fru talman! Vid Göteborgs universitet bedrivs forskning av lärare inom Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning. Där är man mycket förvånad över att karriärtjänsterna inte omfattar de forskare som ägnar sig åt skolans vetenskapliga kärna. Det betyder att en lärare som har forskat och tillägnat sig särskilda kunskaper inte kan komma tillbaka till skolan på en karriärtjänst för att arbeta med skolutveckling inom lärande om lärandet.

En risk med regeringens snäva ämnesfokusering är att de lärare som forskat just inom det här området går vidare och inte kommer tillbaka till skolan. Att utsluta ämnen som har sitt vetenskapliga forskningsfokus här undergräver skolforskningens ställning såväl i akademien som i praktiken i skolan. Den svenska skolan behöver alla lärare som beforskar sitt arbetsfält, och karriärtjänsterna borde vara självklara möjligheter för att få tillbaka också de lärarna till aktiv tjänst som skolutvecklare.

Fru talman! Karriärtjänsterna skulle kunna vara viktiga resurser också inom ämnen där det i dag finns stora utvecklingsbehov men som inte är adresserade av regeringens förslag. Ett sådant exempel är lärares ledarskap. Det har visat sig att utbildning och handledningsinsatser i ledarskap, framför allt på gymnasieskolan, har varit mycket eftersökta. Det finns ett stort behov av långsiktig utveckling på området. Detta är ett av de områden där karriärtjänsterna skulle kunna vara ett sätt att få disputerade lärare att vara en drivkraft. Detta säger skolhuvudmän som har identifierat ledarskapsrollen som en viktig utvecklingsfaktor, men regeringens förslag till karriärtjänster täcker inte heller det här området.

Fru talman! En del av oss läser Göteborgs-Posten. Jag gör det. I dag finns det en artikel om Mats Widigson som nu på fredag ska försvara sin avhandling *Från miljonprogram till högskoleprogram*. Det är en fyndig titel på en avhandling. Han har forskat om lärandeprocesser och vad som ligger till grund när elever bestämmer sig för om de ska gå vidare i sina studier eller inte. Mats vet vad olika skolor skulle behöva göra för att fler elever ska vilja ta vara på sina begåvningar och gå vidare till högre studier. Hans kompetens skulle vara utmärkt att använda för skolor i de områden där den här situationen är aktuell. Men Mats kan inte komma ifråga för karriärtjänster inom skolväsendet så som regeringen har definierat dem. Det är förvånande, särskilt mot bakgrund av att den bristande likvärdigheten är ett av den svenska skolans största problem och att rege-

ringen hittills inte har vidtagit åtgärder som har minskat de ökande kunskapsklyftorna.

Fru talman! I dag råder det en viss förvirring om vad de föreslagna tjänsterna ska innebära. Bland lärare och skolutvecklare diskuteras många varianter, och en del uttrycker oro för att detta inte blir forskningsförankrat och utvecklingsinriktat utan enbart en variant på individuell lönesättning. Det är absolut inget fel att premiera särskilt skickliga lärare, men syftet måste vara att använda deras kompetens till att utveckla också andra lärares kompetens. Det finns helt enkelt en oro för godtycke och stagnation.

För att säkra att karriärtjänsterna blir den utvecklande resurs som är avsikten menar vi socialdemokrater att de måste vara knutna till lärosätena för att utvecklas vidare. I regeringens förslag finns det inget som reglerar hur en sådan anknytning till forskning vid lärosätena ska se ut eller att det ens ska finnas. Det behövs en tydligare, tätare koppling mellan lärosätena och skolutvecklarna. Regeringen bör lämna förslag till hur samverkan ska se ut mellan skolan, lärosätena och de lärare som har fått karriärtjänsterna. Det gäller såväl från akademins som från skolans och lärarens utgångspunkt.

Fru talman! I dag vet vi att det bästa för en elev som vill ha bra betyg i högre utbildningar är att börja tidigt i förskolan. Det är här lusten att lära grundläggs. De tidiga förskolebarnen drar nytta av sin förskoleutbildning genom goda resultat i skolan ända upp i den högre utbildningen. På detta område är den internationella forskningen rent öronbedövande tydlig.

Det finns många disputerade förskollärare inom utbildningsvetenskapen, och den svenska förskolans utveckling skulle stärkas ytterligare med inrättandet av forskningsanknutna karriärtjänster i förskolan.

Vi socialdemokrater ser förskolan som den naturliga startpunkten för dagens och framtidens elever, och vi menar att reformen med karriärtjänster för lärare också ska omfatta förskolan. Jag har talat med lärarutbildare, och de är bekymrade över att regeringens förslag stänger ute förskollärarna från karriärtjänsterna. Det finns gott om förskollärare som har disputerat, främst inom utbildningsvetenskapen. Regeringen har inte angivit några motiv till varför just förskolan inte ska finnas med och ha samma regler som de andra när det gäller just karriärtjänsterna. Det lämnar en otrevlig känsla av att förskolan nedklassas och förnekas den inre drivkraft för pedagogisk utveckling som till exempel förskollärare i karriärtjänster skulle kunna utgöra.

Fru talman! Socialdemokraterna anser att karriärtjänster inom skolväsendet kan vara ett bra sätt att stimulera skolutveckling och höja lärarkets status. Men det krävs en del förbättringar av det förslag som regeringen har lagt fram, framför allt när det gäller den snäva ämnesinriktningen, den bristande anknytningen till lärosätena och att förskolan inte räknas in.

Med detta yrkar jag bifall till Socialdemokraternas reservation nr 6.
(Applåder)

Anf. 70 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 6.

Det är mycket bra att lärare som vill utveckla undervisning, följa med i forskning och delge och använda forskning i klassrummet får möjlighet att göra det i sin tjänst och få betalt för det. 93 procent av kommunerna har ansökt om att få statliga bidrag för att inrätta de här karriärtjänsterna. Det kommer att innebära bortåt 4 000 tjänster. Det låter kanske mycket, men det är enligt Miljöpartiets mening för få lärare som har möjlighet att söka karriärtjänster. Därför har Miljöpartiet dubblat resurserna för karriärtjänster i sin budget.

Möjligheten till utveckling och till att följa ny forskning inom ramen för karriärtjänster för olika verksamheter inom det livslånga lärandet varierar beroende på barnets ålder. Förskollärare är en grupp som inte får förtroende av regeringen att söka karriärtjänster. Betraktas inte förskollärare som lärare? Är barnen för unga för att det ska vara viktigt med utvecklande och forskande pedagogik? Är barnläkare inte riktiga läkare? Jag undrar om de ser det på det viset. Varför ges inte samma möjlighet till en verksamhet som riktar sig till de tidigaste och viktigaste åldrarna? Det är inte så sällan som det uttrycks hur viktiga de tidiga åldrarna är, men när det kommer till handling och är upp till bevis innebär övertygelsen uppenbarligen inte handling.

Och så till styvbarnet fritidspedagoger, som inte ens har rätt att söka lärarlegitimation. Varför? Eleverna i de tidiga åldrarna är lika länge eller ofta ännu längre på fritis än i klassrummet. Fritidshemmet är också sedan många år inlemmat i grundskolans verksamhet. Det är den del av skolan som är minst beforskad och dokumenterad. Det är också en verksamhet som gör skillnad för eleverna som vistas där. Ett bra och utvecklande fritidshem har stor betydelse för den enskilda eleven.

Miljöpartiet anser att både förskollärare och fritidspedagoger ska ha möjlighet till karriärtjänster, fritidspedagogerna för att utveckla sitt huvudämne fritidspedagogik och förskollärarna för att bland annat utveckla området lek och lär.

Fru talman! Så till namnet förstelärare. Det är en titel som inte ger någon direkt vägledning om vad uppdraget egentligen innebär. Är det en lärare som står först, över alla andra lärare? Miljöpartiet har föreslagit titeln utvecklingslärare, och både SKL och Lärarförbundet föredrar den benämningen.

Redan nu finns farhågor att kommunerna kommer att använda utvecklingslärare på ett sätt som det inte var tänkt. Ett exempel är att vissa kommuner anser att dessa lärare inte ska vara i klassrummet, vilket naturligtvis är helt befängt. Utbildningsutskottets ordförande kommenterade detta vid ett möte med Lärarnas Riksförbund den 14 maj i år. Han uttryckte sin oro och sade att det kanske är dags att signalera något om intentionerna för reformen.

Min farhåga är att vi kommer att se en uppsjö av tolkningar som inte från början var avsedda med karriärtjänsterna. Frågan är när i processen de ska rättas till – nu innan tjänsterna tillsätts eller efteråt när det blivit fel? Det är nämligen upp till huvudmannen att bestämma tjänstens utformning, och där kan det som sagt bli många olika tolkningar.

*Karriärvägar för
lärare i skolväsendet
m.m.*

Det skulle behövas någon form av arbetsbeskrivning så att huvudmännen och inte minst de som söker tjänsterna har ramar för vad som förväntas ingå i uppdraget. Miljöpartiet anser också att för att stärka lektors forskningsanknytning bör en fjärdedel av tjänsten ägnas åt forskning. Forskningsarbetet kommer då de andra lärarna till del, eftersom lektorsuppdraget innebär att handleda andra lärare inom ämnesområdet. Lektorerna kan på så sätt bli en naturlig brygga mellan lärosäte och skola. Det är något som kostar pengar, och Miljöpartiet har därför avsatt 125 miljoner kronor varje år från och med det andra året. Det är nog på sin plats att nämna att Miljöpartiet verkligen vill att både utvecklingslärare och lektor ska behålla sin huvudsakliga arbetsuppgift, nämligen att undervisa i klassrummet.

Fru talman! Det är beklagligt att regeringen ser så snävt på ämnesdidaktiken. Att behärska sitt ämne är naturligtvis synnerligen viktigt, men konsten att lära ut är om möjligt ännu viktigare. Att vara lärare innebär så mycket mer. Vad som händer i skolan kan inte alltid relateras till ett visst ämne. Vilka faktorer påverkar undervisningen och barns och ungas lärande? Didaktik handlar om analysen och förståelsen av de faktorerna. Man brukar prata om den didaktiska triangeln med innehåll, syfte och metod.

En känd didaktiker var Comenius, och trots att han verkade under den första delen av 1600-talet är många av hans tankar högst aktuella i dag. Det var han som skrev *Didactica magna* som handlar om konsten att undervisa. Han uttalar i sin skrift kravet på en skola för alla där innehållet i undervisningen är anpassat till elevens behov och intresse, och han talar om vikten av elevens motivation. Det håller fortfarande, flera hundra år senare.

Miljöpartiet anser i likhet med Socialdemokraterna att allmäntdidaktik, pedagogik, utbildningsvetenskap eller andra angränsande områden, till exempel specialpedagogik, bör vara behörighetsgivande för att söka en lektorstjänst. Det är synd att inte ta vara på den kompetens som faktiskt redan finns inom akademier och på skolor.

Det finns också många lärare som inte har möjlighet att få karriärtjänsterna. Allmänna kompetensinsatser behövs för att lyfta samtliga lärare. Till detta har Miljöpartiet avsatt 500 miljoner kronor under de kommande tre åren.

Både Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet har i sina remissvar kritiserat otydligheterna när det gäller vilka som får karriärtjänsterna, hur de ska utses och hur de ska rekryteras. Miljöpartiet anser att detta behöver tydliggöras. Regeringen och SKL bör ta initiativ till kollektivavtal för att reglera formerna.

Till slut vill jag återge några kloka ord från en annan pedagog, något senare men lika känd, nämligen Piaget: Att förstå är att upptäcka eller att återuppbygga genom återupptäckt.

Anf. 71 CARINA HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Jag ska hålla mig ganska kort och huvudsakligen koncentrera mig på den reservation som vi har i betänkandet.

Sverigedemokraterna välkomnar förslaget om karriärvägar för lärare inom skolväsendet och tycker att det i grunden är ett mycket bra förslag. Lärarkårens löneutveckling har sedan skolan kommunaliserades släpat

efter, och det är inte någon hemlighet att lärarkårens status har sänkts. Det är ett allvarligt problem som återspeglar sig i kvaliteten inom hela vårt utbildningsväsen.

Att införa framkomliga karriärvägar som ger lärare möjligheter till högre löner är ett steg i rätt riktning för att åtgärda en del av problemen. Det löser inte alla problem men är åtminstone ett steg på vägen. Sverigedemokraterna anser till skillnad från regeringen att utnämmandet av lektorer även fortsättningsvis ska ligga på Skolverket. Därför yrkar jag bifall till reservation 5 som tar upp detta.

Regeringen säger i sin proposition att hela reformen är till för att höja lärarkårens status. Det är naturligtvis en bra intention, men det är just för att bevara värdet av lektorstiteln som vi anser att utnämningssrätten ska ligga kvar hos Skolverket. Jag menar att det annars finns en risk att titlarna och karriärvägarna eroderas, precis som vi sett hända med hela lärarkårens status i och med skolans kommunalisering.

Fru talman! Ett av argumenten för att det är huvudmännen som ska äga utnämningssrätten är att det är huvudmännen som betalar ut lönerna till lärarna och att lönehöjningarna är förknippade med huvudmännens budget. Utnämningarna till lektorer blir därmed en belastning för huvudmännens budget, och därför ska de äga utnämningssrätten.

Samtidigt säger regeringen i sin proposition att utnämningarna ska bygga på kompetens och pedagogisk skicklighet. Jag håller naturligtvis med om båda argumenten, men det blir lite motsägelsefullt att å ena sidan ha ekonomin som argument och å andra sidan hävda att det är kompetens och skicklighet som ska vara avgörande.

Det kan inte vara ekonomiska begränsningar som ska sätta gränserna för utnämningarna. I så fall lär inte lärarkåren bli nöjd, och vi får heller inte någon större nytta av reformen. Jag skulle vilja påstå att det finns en stor risk att det blir ekonomin som styr antalet utnämningar om huvudmännen själva ska äga utnämningssrätten. Jag är fullt medveten om att det har tillskjutits medel, men jag skulle vilja hävda att det ändå blir så.

Fru talman! För att uppnå intentionerna med regeringens förslag att kompetens och skicklighet ska styra vill vi att utnämningssrätten fortsätter att ligga på Skolverket, detta för att försäkra oss om att de nya karriärvägarna verkligen fyller sin funktion om höjd status och höjda löner för lärarkåren. Vi har i dag ett utbildningssystem som till stora delar vilar på enskilda huvudmän, och vi har sett en rad nackdelar med det. En sådan nackdel är likvärdigheten i vår skola över hela landet. Jag menar att likvärdigheten över hela landet vad gäller olika titlar och tjänster måste säkerställas för de föreslagna karriärvägarna. Därför yrkar jag åter bifall till reservation 5.

Anf. 72 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Vi är över lag positiva till regeringens proposition om karriärvägar för lärare i skolväsendet. De föreslagna karriärstegen skapar möjligheter för lärare att utveckla sin professionalism och gå vidare i karriären utan att lämna läraryrket. Det kan bidra till att göra läraryrket mer attraktivt, vilket några redan har nämnt.

Det finns dock en del förändringar som vi vill se. Vi anser att reformen även bör omfatta förskolan, vilket också Lärarförbundet uttryckt i sitt remissvar, samt fritidshemmen. Det finns ingenting som motiverar att

*Karriärvägar för
lärare i skolväsendet
m.m.*

legitimerade förskollärare inte skulle ha samma slags möjligheter till karriärutveckling som grund- och gymnasieskolans lärare nu föreslås få. Vi vill gärna se att även fritidspedagogerna får legitimation och förlängd utbildning. Alla utbildningar till lärare inom skolans olika inriktningar ska ske på avancerad nivå. Därför tycker vi att förslaget också ska omfatta fritidspedagogerna.

Vi menar att det fordras en betydligt starkare statlig styrning för att nå de eftersträvade effekterna. Det finns stor risk att många huvudmän inte tar tillräckligt ansvar för att uppfylla intentionerna i lagstiftningen mot bakgrund av en strävansformulering. Det kan göra det svårt för Skolinpektionen att utkräva ett sådant ansvar i samband med inspektion. För att säkerställa att skolhuvudmännen inrättar karriärsteg för särskilt yrkeskickliga lärare bör detta förtydligas i skollagen. Det krävs en starkare statlig styrning samt en tydligare och mer förpliktande reglering för att reformen ska ge effekt.

Vad gäller förslaget att skollagens nuvarande bestämmelser om lektorer ska upphävas delar Vänsterpartiet den kritik som framförts av flera remissinstanser, däribland Skolverket. För närvarande utser Skolverket lektorer. Regeringen föreslår att det i stället ska vara skolhuvudmännen som avgör vilka lärare som uppfyller kvalifikationerna i karriärstegen för lärare. Den ändringen kommer att riskera likvärdigheten i bedömningen av vilka som utses till lektorer. Bedömning av ansökan om lektorskap är dessutom en ganska omfattande uppgift som skolhuvudmännen inte bör belastas med. Vi anser därför att Skolverket även i fortsättningen ska ha till uppgift att utnämna lektorer.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation nr 10.

Anf. 73 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Jag är mycket glad över att vi verkar vara hyggligt överens om detta steg i skolans värld. Låt mig därför ägna några minuter åt att tala om världens viktigaste jobb – jag hoppas att talmannen ursäktar.

Ja, det är världens viktigaste jobb, men enligt många inte världens bästa jobb. Många jobb i vårt samhälle är viktiga, men jag tror nog att både nationalekonomer, framtidsforskare och inte minst föräldrar tycker att lärarjobbet är bland de viktigaste. Undersökningar från olika länder, liksom OECD och McKinsey, vittnar om att den enskilt viktigaste faktorn för en framgångsrik skola är bra lärare.

I en tidigare gymnasiedebatt i kammaren försökte jag visa på att de stora omvälvningarna i början av 90-talet var början på en lång utförbacke för svensk skola. Om vi till detta lägger nya lärarutbildningar och minskad tillit till lärarkåren kan vi finna en del av förklaringarna till dagens situation. Skollagen fungerar inte som andra lagar, till exempel lagar om nya hastighetsgränser och strängare straff, vilka gäller momentant, det vill säga från det att lagen träder i kraft. Gamla försyndelser från 90-talets klåfingrighet får vi tyvärr dras med länge.

Till detta ska vi naturligtvis foga bilden av dagens samhälle som ser helt annorlunda ut. Lärarrollen är en annan och mer krävande. Förr i tiden fanns, på gott och ont, en naturlig auktoritet hos den som stod i katedern. Så är det inte i dag. I dag måste läraren vara en tydligare ledare och förtjäna respekt på ett helt annat sätt. Samtidigt har många föräldrar av olika omständigheter tvingats ta ett kliv tillbaka.

Fru talman! Några saker förtjänar att slås fast. Svensk skola är inte så dålig som debatten ibland ger sken av, och lärarkåren är bättre än sitt rykte. Men tilliten till och autonomin inom professionen är låg. Vi måste få fler duktiga studenter att vilja bli lärare. Finland visar att de fortfarande har tio sökande per plats trots att lönen är nästan densamma som i Sverige. Därför måste vi söka andra förklaringar.

Tilliten har jag berört.

Den administrativa bördan är ytterligare en sak som tas upp. Nu läggs förslag efter förslag fram för att lyfta bort en del uppgifter.

Ny lärarutbildning är införd, den är mycket positivt mottagen. Vi börjar se ett något högre söktryck på vissa utbildningar, även om det är alarmerande lågt på andra.

Statusen på läraryrket ska höjas. Lärarlegitimationen kommer att på sikt bidra till det liksom de karriärtjänster som håller på att inrättas. Nu införs tjänsterna samt titlarna förstelärare och lektor.

Flera mål nås samtidigt med denna reform:

- Kvaliteten i utbildningsväsendet höjs.
- Lärarstatusen höjs, och det finns helt plötsligt karriärvägar för lärare.
- Lönebildningen påverkas.

Det sista är inte oväsentligt. Det är också unikt att staten lägger sig i lönebildningen på detta sätt, även om det nu är kopplat till speciella tjänster. Förhoppningen är att lönerna på sikt stiger mer än vad de annars skulle ha gjort.

Det är också viktigt att påpeka att mönsterlandet Finland – enligt många – i dag ligger på nästan samma lönenivåer som de svenska. Det finns alltså även annat som påverkar statusen, som jag har nämnt.

Vi måste också konstatera att många alliansstyrda kommuner toppar statistiken vad gäller högre lärarlöner. Där kommer man i vissa kommuner som redan har genomfört lönejusteringar att se till att en förstelärares lön kommer att ligga på ca 40 000 kr i månaden. Det är med ganska ord ganska hyggligt.

Enligt Skolverket har det nu sökts bidrag för ca 3 790 förstelärare men enbart för 100 lektorer. Dock tror jag att detta kommer öka när reformen satt sig och höstens ansökningar kommer in.

Det jag har svårt att förstå är de kommuner som inte sökt bidrag för inrättande av dessa tjänster. Jag har talat med några av dem. De har varit lite villrådig. De har sagt till mig att de avser att söka till hösten.

Sammantaget anser jag nu att regering och riksdag levererat ett antal reformer som ger nya ramar och regler för skolorna att arbeta inom. Självklart kommer detta inte att räcka. Det är i klassrummen det händer. Inte minst därför är det så viktigt med bra lärare.

Det är nu av yttersta vikt att kommuner och skolförvaltningar väl implementerar alla reformer och följer upp dem. Det handlar om att precis som Nossebroviskolan i Essunga kommun göra en så kallad synvända och få med alla på båten.

Nossebro visade att man kunde ta sig upp från cirka plats 209, 210 på listan till plats 9 med samma personal och samma budget. Med ett nytt synsätt och genom att följa den skolnära forskningen som verkligen

handlar om lärandet och vad som sker i klassrummet lyckades man. Kunde Nossebro borde även alla andra kunna.

Herr talman! Jag hoppas nu att kommuner och skolförvaltningar tar denna uppgift på allvar och att de kommuner som ännu inte sökt kommer att göra det till hösten. Jag vill också betona att vi anser att förstelärarna i första hand ska finnas i klassrummen.

Jag vill också gärna komplettera bilden med att vi moderater är positiva till att införa ytterligare karriärsteg, såsom lärarhandledare.

Nu börjar vi här inne i kammaren med den så kallade synvändan. Vi ska hjälpas åt att sprida bilden av en i många stycken bra svensk skola och många duktiga lärare som kämpar hårt. Det pågår också mycket arbete ute i kommunerna, vars resultat jag hoppas att vi kommer att se mycket snart.

Herr talman! Jag avslutar mitt inlägg med tre saker. Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets förslag i betänkandet och framför en önskan om en trevlig sommar!

(Applåder)

I detta anförande instämde Björn Samuelson och Camilla Waltersson Grönvall (båda M).

Anf. 74 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag har egentligen bara en fråga att ställa. Du talade om världens viktigaste jobb. Jag kan inte annat än hålla med. Men ibland undrar jag om barnen i allianspartierna föds någon gång vid sex sju års ålder. Det är först då det börjar bli viktigt.

Jag tänker på det livslånga lärandet. Är det inte viktigt? Det är i varje fall inte tillräckligt viktigt innan barnen är sex sju år och börjar den riktiga skolan. Varför det?

Anf. 75 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare är jag väldigt glad för att vi är överens om väldigt mycket.

Jag anser att om vi på lång sikt ska få en riktigt bra skola är det väldigt enkelt. Det gäller att satsa på bra lärare och en bra förskola. Sedan löser sig många andra problem av sig själva.

Sedan mina barn kom till världen vet jag hur viktigt det är att redan från starten ge barn en bra pedagogisk lek och så småningom lärande och att stimulera dem till kunskapsinhämtning. Det är oerhört viktigt.

Anf. 76 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Uppenbarligen tycker inte Alliansen att det är tillräckligt viktigt. Det är bra att Michael tycker att det är viktigt. Men det behövs fler i Alliansen som gör det.

Detta är någonting som Moderaterna inte har kunnat försvara eftersom man inte vill ge förskollärare möjligheten att söka karriärtjänster. Det är väldigt svårt att tolka det på något annat sätt än att den åldern och verksamheten inte är lika viktig.

Kan man se det på något annat sätt?

Anf. 77 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Ja, det kan man. Man kan inte dra den slutsatsen att vi bara därför att vi just nu inte har infört karriärtjänster i förskolan tycker att det är oviktigt på något sätt. Jag ska gärna be att få återkomma lite senare till denna fråga.

Anf. 78 CECILIA DALMAN EEK (S) replik:

Herr talman! Förskolan är till för att ta vara på de små barnens lust att lära. Det talade Agneta Luttröpp om här alldeles nyss. Jag skulle ändå vilja förtydliga den frågan lite. Jag tyckte inte att svaret var riktigt tillfredsställande.

Att ignorera förskolans behov av forskningsanknuten utveckling på det här sättet ger en bild av att man inte tar förskolan på riktigt allvar och att man inte tycker att den behöver en akademiskt förankrad utveckling.

Jag skulle vilja höra skälen till varför Moderaterna tycker att förskolan och förskollärarna inte ska komma i fråga för karriärtjänsterna.

Anf. 79 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Det finns lite olika skäl. Nu har vi börjat reformen på detta område med grundskollärare och gymnasielärare. Vi får fundera på vad vi kan komma fram till så småningom.

Det innebär inte att vi på något sätt tycker att förskolan är oviktig. Vi har genomfört förskolelyft, mattelyft och en massa andra lyft i skolan. Vi satsar ordentligt med resurser. Vi tycker att det är precis lika viktigt som Cecilia Dalman Eek. Det kan jag garantera.

Anf. 80 CECILIA DALMAN EEK (S) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att ni tycker att det är viktigt med förskolan. Men det är uppenbart inte viktigt med utveckling och akademisk utveckling för förskolan eller utveckling för förskollärarna på det sätt som det är för lärarna i övriga skolväsendet.

Hur ska vi annars tolka det när ett system för karriärtjänster med akademisk förankring och en intern inre drivkraft inom skolenheterna förnekas förskolan? Vi har OECD:s stora studier, och det finns i USA en oerhörd stor studie på detta. Vi vet att förskolan är första stadiet till bättre resultat rakt igenom hela skolan.

Det är lite klen som argument att säga: Vi tycker att det är viktigt, men vi gör det sedan. Tycker du inte det?

Anf. 81 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Nej, jag tycker inte alls det är oväsentligt eller klen. Bara för att vi nu inte inför förstelärare eller lektor är det inte så att det inte pågår någon utveckling i förskolan. Jag säger som jag gör till Agneta Luttröpp: Vi funderar vidare.

Anf. 82 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Nu tar vi nästa steg. Reformtempot i den svenska skolan har varit högt sedan maktskiftet 2006. Både förra mandatperioden och denna mandatperiod sker det en hel del för att förbättra den svenska skolan. Den är bra, men den behöver bli bättre.

Ska sanningen fram ter sig många av de reformer som nu har genomförts – vare sig det handlat om nytt betygssystem, fler nationella prov, ny skollag, ny gymnasieskola, mattelyft eller andra lyft – inte oviktiga men kanske inte lika viktiga som en lärarkår som är duktig, kompetent och trivs så bra som det bara går.

Det vi talar om i dag har bäring på skolans viktigaste komponent: lärarna. Det är en rejäl satsning. Det är rejält mycket pengar som satsas på området för att tillskapa dessa karriärtjänster. För i år, 2013, handlar det om 187 miljoner. Nästa år växlas det upp till 468 miljoner. Slutligen handlar det efter 2016 och framåt om 880 miljoner årligen som kommer att gå till rejäla löneyft för dem som får titlarna förstelärare och lektor.

Det handlar om lärare som jobbar i privata skolor och lärare som jobbar i kommunala skolor. För de lärare som jobbar i de riktigt små skolorna, med ett elevantal under 75 elever, finns det en speciell pott att söka. Detta är någonting som kommer alla till godo.

Nu är det viktigt att dels vi från regering och riksdag, dels kanske framför allt de som har huvudansvaret för den svenska skolan, kommunerna, förvaltar reformen på bästa sätt. Det är viktigt att vi ger reformen tid att sätta sig och ger den arbetsro. Ibland får jag en känsla av att vi knappt hinner genomföra någonting innan politiker från en massa olika partier som varit för ett förslag är ute och kommer med förslag på hur man ska förändra och göra ändringar fram och tillbaka. Detta är en i grunden väldigt bra reform som nu måste få arbetsro ute på skolorna. Den måste få tid att verka och tid att ge resultat.

Det är också viktigt att nämna att det är en reform som handlar om en del lärare, ungefär 10 procent av lärarkåren, men att jobbet inte slutar där. Det är viktigt att alla Sveriges lärare får en bättre arbetssituation. Det är viktigt att alla Sveriges lärare får en högre lönenivå. Även om det finns andra länder, till exempel Finland, som ligger på ungefär samma lönenivåer för lärare ska de svenska lärarlönerna upp, eftersom vi ligger dåligt till sett ur ett OECD-perspektiv, alltså jämfört med andra länder i västvärlden.

För att förbättra för alla lärare, inte bara för dem som omfattas av denna reform, måste fler saker till. Tidigare i veckan skrev utbildningsministern tillsammans med aktörer runt om i skolvärlden en artikel på DN Debatt med tio punkter för hur vi ska göra det ännu bättre för svenska lärare.

Det handlar om minskad administration. Här kan man utnyttja inte minst it som ett verktyg för att slippa fylla i blanketter gång på gång.

Här är vi i Centerpartiet också öppna för att ta nya steg. Det är en i grunden sund och bra reform, med fler nationella prov. Det har lagts en ganska stor press på lärare att de ska sitta och rätta, och det tar mycket tid från klassrummet. Där är vi öppna för att se över en central rättning, som skulle lyfta bort ett väldigt arbetskrävande moment från lärarna och ge dem mer tid till elever.

Detta är ett sätt att göra läraryrket mer attraktivt. Man ska som lärare kunna göra karriär både i uppdrag och i lön.

Det finns också fler saker som kan göra läraryrket till ett alternativ för fler duktiga studenter.

Vi har gjort om lärarutbildningen. Även om det har varit jobbiga rubriker i tidningarna på senaste tiden, om hur få som söker och att några

som kanske inte borde bli lärare kommer in på lärarutbildningen, går utvecklingen åt rätt håll. Med den omgjorda lärarutbildningen ökar söktrycket, om än från låga nivåer. Det är bara att hoppas att den utvecklingen håller i sig.

Jag tror också att det är viktigt med fler vägar in i läraryrket. Ett exempel är den grupp aktörer som nu jobbar med initiativ för att starta en helt ny lärarutbildning i Sverige för att locka riktigt duktiga studenter. Det är i själva verket två initiativ, ett som heter Teach for Sweden och ett som heter Johan Skyttes högskola. Det är bra att fler aktörer kliver in och tar ansvar för att förbättra den svenska lärarutbildningen.

Slutligen skulle jag vilja säga att detta är en glädjens dag för alla oss som vill stärka den svenska skolan och vill stärka den svenska lärarkåren. Nu är det ganska många lärare som kommer att få helt nya karriärvägar. Det kommer att vara finansierat från statligt håll, men det är också viktigt att kommunerna tar sitt ansvar och inte nöjer sig med att höja lönerna med det som staten går in med utan år efter år runt om i alla kommuner prioriterar detta för alla lärare, inte bara dem som omfattas av denna mycket viktiga reform.

(Applåder)

Anf. 83 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Ja, det är en glädjens dag när vi kommer fram med den här typen av förslag till kammaren efter att regeringen har kommit överens om att höja lärarnas status. Det har vi ju talat om, och detta är ett led i det. Jag vill säga redan inledningsvis att detta att arbeta för en karriärstege för lärarna är bara en liten del men en nog så viktig del.

Vad har regeringen egentligen kommit överens om med lärarfacken? Jo, det är de tio punkter som Emil berörde här, och jag vill läsa upp dem.

1. Höjda läraryrkeslöner och karriärtjänster.
2. Minskad administration utreds.
3. Legitimation och behörighet.
4. Högre antagningskrav.
5. Lämplighetsprov vid antagningen till lärarutbildningen prövas redan.
6. Didaktiken i lärarutbildningen förstärks.
7. Särskilda övningsskolor för lärarstudenter prövas nu i Stockholm.
8. Praktiken, VFU, skärps. Studenterna ska bedömas noggrannare.
9. Introduktionsåret utvecklas. Man får legitimation vid examen.
10. Ett skolforskningsinstitut inrättas.

Det är alltså tio väldigt tydliga punkter: Vi vill höja lärarnas status.

Propositionen om karriärvägar innebär att det inrättas en tjänst som förstelärare och en tjänst som lektor. För detta får huvudmännen statsbidrag. Jag vill då trycka på att det blir frivilligt för huvudmännen att inrätta detta. Vi låter ansvaret ligga kvar. Det har inte varit något som helst förbud mot att redan i dag göra särskiljande insatser för de lärare som har

*Karriärvägar för
lärare i skolväsendet
m.m.*

visat prov på extra god yrkesskicklighet, men här sätter vi nu också en ribba och anger medel.

När man ska höja statusen på en profession är det viktigt med olika karriärvägar. Det räcker med att titta på en rad yrken ute i samhället för att se att där det blir attraktivt att gå vidare vill man kunna ha yrkesvägar framåt.

Ändå är det så att man har den högsta statusen när eleverna upplever att de trivs med läraren, när föräldrar upplever att deras barn lär sig och så vidare. Här får vi dessutom in momenten av yrkesskicklighet beträffande utvecklingen på olika sätt men också beträffande att föra in forskningen i den praktiska verkligheten i skolan.

Vi har ett departement som gör allt vad det kan, skulle jag vilja säga, när det gäller att komma till oss med förslag om hur vi ska få en bättre syn på, en bättre värdering av och en bättre attityd till skolan och skolverksamheten. Detta är ett led, som sagt, och vi kommer att få många fler saker.

Under tiden kan det finnas anledning att lyfta upp några saker, som jag själv satt och funderade på precis innan jag skulle gå upp här.

En sak är: Hur talar vi själva om svensk skola, herr talman? Hur ofta går vi ut i svensk skola och ser vilket enormt stort arbete som görs i klassrummet av lärarna och hur många elever som är jättenöjda med sin lärare när vi talar med barn och elever ute i samhället? Låt oss lyfta upp och tala om det som fungerar! Vi måste lyfta upp problemen och finna förslag till åtgärder, och vi måste debattera det, men vi måste också se det som faktiskt fungerar, tala om det och låta det bli förebilder för alla som tycker att det ibland känns hopplöst.

Jag tycker att det är ett bra förslag vi kommer fram till här, och det är spännande att följa skolans utveckling framöver. Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Såvida jag inte finner anledning att tala i detta sammanhang någon mer gång före sommaren önskar jag talmannen och alla andra här en god sommar.

(Applåder)

Anf. 84 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag vill ställa samma fråga igen. Yvonne Andersson uttryckte det så fint att forskningen ska komma ända in i verkligheten i skolan. Jag tycker att det låter precis lika bra om man säger att forskningen ska komma ända in i verkligheten i förskolan. Varför är detta något som ni som allianspartier har nekat? Ni ger inte förskollärare den möjligheten. Det måste ändå finnas något skäl till det.

Anf. 85 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Nu nekas detta inte rakt av. Det står tydligt och klart att det inte finns något som hindrar skolhuvudmännen från att anställa lektorer också i förskolan framöver. Vi vet dock att när detta infördes var det väldigt få förskollärare – jag har i dag inget tydligt exempel – som man kunde lyfta in som lektorer. Det har varit få som har sökt.

Varje sådan här del kommer att följas. Bara för att det inte finns med här är det inget som säger att det inte kommer att finnas med framöver.

Det är dock intressant att se vad det kommer att finnas för intresse. Skolhuvudmännen kan fortfarande mycket väl anställa lektorer i förskolan, och det torde då vara de som har nischen förskola och har tagit sin fil. lic.

Prot. 2012/13:117
5 juni

*Karriärvägar för
lärare i skolväsendet
m.m.*

Anf. 86 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Den möjligheten finns och har alltid funnits. Det har inget med karriärvägar att göra. På min gamla arbetsplats var det en av förskollärarna som var professor. I Göteborg finns det gott om överutbildade förskollärare som har forskat inom det här området, och det är likadant på Mälardalens högskola. Var man än ser i landet finns det många med förskollärbakgrund som har kompetens som licentiat, lektor, docent eller professor. Det tror jag inte är något problem, utan problemet är snarare Alliansens syn på åldrar. Man tycker inte att det är lika viktigt med förskolan.

Anf. 87 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag uttryckte mig otydligt i så fall. Jag är fullt medveten om att det finns många förskollärare som är forskarutbildade och som har goda meriter. De kan också anställas. Skolhuvudmännen äger sin fulla rätt att anställa dem som lektorer på förskolan. Därför ser jag inte det problemet.

Här handlar det om att reformen med karriärstegar just nu inte kommer att vara en del av förskolan. Vi har sett betydelsen av att kunna genomföra den i den övriga skolan. Det innebär dock inte att det aldrig kommer att kunna genomföras. Det får vi naturligtvis återkomma till. I det här skedet är det detta steg vi tar, och det steget är jag väldigt nöjd med. Fortfarande har vi en förskola med en målsättning, och vi har en obligatorisk skola med tydliga mål. Så länge det är så kan det också finnas skillnader för dem som arbetar där. Det är egentligen inget märkvärdigt alls.

Anf. 88 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Vi har precis varit i Finland med utbildningsutskottet. Där är det bara 10–15 procent som antas till lärarutbildningen, och det är elva sökande per plats. I Sverige är det 1,2 sökande per plats. Det är klart att det finns skolpolitiska motivargument för att vi har haft den här utvecklingen i svensk skolpolitik de senaste 10–15–20 åren. För 10 år sedan fanns det riksdagskolleger som tyckte att vi skulle ta bort ordet lärare och ville att det skulle heta ”mentor”. Det har varit kraftig argumentation mot statlig reglering av behörighetskrav för läraryrket som nu sker genom lärarlegitimationen med mera.

Fram till nu har det varit tillåtet för arbetsgivare och kommuner att anställa en obehörig lärare. Exempelvis kan en idrottslärare gå in i en matematiklektion på högstadiet – det är väldigt vanligt – och undervisa eleverna i ämnet matematik. Det är inte en skolpolitik som på något sätt lyfter läraryrkets status, tvärtom.

Den här utredningen tillsattes 2011. Nu har vi från regeringen gått fram med ett förslag som är jättebra. Flera kolleger har varit inne på vikten av att locka fler till läraryrket och behovet av fler karriärvägar.

Tyvär har vi i många kommuner sett en tendens att om man har velat göra karriär har fokus inte legat på klassrummet och det elevnära arbetet, utan det har handlat om att delta i så många konferenser som möjligt, att vara studierektor med ansvar för schemaläggning och utveckling eller att vara projektledare av olika slag. Det har inte varit fokus på klassrumsundervisningen.

Hela statsbidragsförordningen som blir resultatet av den lagstiftning vi nu i eftermiddag beslutar om leder till att man fokuserar på klassrumsundervisningen, vilket vi tycker är jätteviktigt. Vi lägger om hela skolpolitiken just nu. Det har nämnts en ny lärarutbildning, en ny skollag med skärpta behörighetskrav, och vi inför nu det så kallade målsättningsstadgandet i skollagen för att stimulera kommunerna att faktiskt inrätta tjänster som förstelärare och tjänster för yrkesskickliga.

När man lyssnar på debatten kan man tänka: Vad snåla ni är! Varför avgränsar ni här, och varför anslår ni inte ännu mer pengar? Precis så låter det i varje skolpolitisk debatt – som om vi, alltså staten, representerad av regering och riksdag, har det fulla ansvaret för svensk skola!

På den nationella nivån kan vi göra mycket, men vi får inte glömma bort att vi fortfarande har en kommunaliserad skola. De kommunala arbetsgivarna – kommunerna, kommunalråden, skolnämndens ordförande – och de fristående aktörerna är de som anställer lärarna. Det är de som direkt och lokalt påverkar villkoren och löneutvecklingen för svenska lärare. Det har de misskött. Det är det som är bakgrunden till att Folkpartiet och alliansregeringen lägger fram detta förslag, som jag uppfattar i huvudsak har ett starkt stöd i Sveriges riksdag. Det kan man inte tro när man lyssnar på de andra inläggen i debatten, men detta är ett positivt förslag. Det är inga tillfälliga satsningar utan ett permanent anslag om 165 miljoner som når 4 400 lärare i år. Totalt, när det är fullt utbyggt, når det 10 000 lärare. Som det ser ut nu är taket 880 miljoner kronor i permanent satsning.

Vi kan diskutera mycket om läraryrkets status, att vi behöver återprofessionalisera det och så vidare, men vi pratar inte bara utan gör verkstad. Det är ett viktigt beslut som vi fattar i dag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

13 § Ägarstyrningen av SBAB

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU38
Ägarstyrningen av SBAB (skr. 2012/13:119).

Anf. 89 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Alla nyfikna åhörare! Vi ska nu behandla SBAB:s revisionsrapport. Jag tänkte inte kommentera det som vi i utskottet har en samsyn om, utan jag kommer att fokusera på SBAB:s samhällsuppdrag.

För oss socialdemokrater är SBAB ett viktigt bolag som vi anser ska vara kvar i statens ägo. Bolaget har haft stor betydelse, bland annat som

prispressare på bolånemarknaden. Vid en avyttring finns det en stor risk för att konkurrensen på bolånemarknaden minskar ännu mer, till stor nackdel för alla som har bolån. Det finns en tydlig samhällsnytta med att ha ett statligt ägt SBAB.

Regeringen anser att SBAB inte har ett samhällsuppdrag. Socialdemokraterna delar inte regeringens syn på SBAB:s uppdrag. SBAB har sedan bolaget bildades starkt bidragit till ökad konkurrens på framför allt bolånemarknaden. Bidraget till konkurrens och mångfald var ett av huvudskälen till att bolaget bildades.

Finansutskottet har också tidigare uttalat att SBAB har ett uppdrag att bidra till mångfald och konkurrens, vilket bekräftas av riksdagen. I finansutskottets betänkande 2008/09:FiU39 står: ”SBAB har bl.a. ett uppdrag från staten att med utgångspunkt i sedvanlig företagsekonomisk målsättning och en effektiv organisation bidra till mångfald och konkurrens.”

Sedan gäller det Riksrevisionens åsikt om mål för att SBAB ska bidra till mångfalden och konkurrensen på bolånemarknaden. Målet är inte närmare preciserat och heller inte utvärderat av ägaren. Ser man till utvecklingen på denna del av kreditmarknaden över det senaste decenniet verkar SBAB ha bidragit till vissa förändringar.

Under åren efter millennieskiftet bedrev SBAB en prispressarstrategi, vilket bidrog till att minska bankernas marginaler på bolån. SBAB var också först med att ta bort ränteskillnader i lån mellan bostadsrätter och villor. På senare år är det svårare att utröna SBAB:s betydelse för bolånemarknadens funktionssätt, utöver att bolaget faktiskt är en aktör bland ett begränsat antal aktörer som finns på bolånemarknaden.

Herr talman! Utskottets tidigare uttalande samt skälen för bolagets bildande är svåra att tolka på annat sätt än att SBAB har ett samhällsuppdrag, även om detta inte framgår av bolagets styrdokument.
(Applåder)

Anf. 90 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Staten är en av Sveriges största företagsägare med 58 bolag. 43 är helägda. Och staten är delägare i ytterligare 15. Tre av de här bolagen är börsnoterade.

Företagsportföljen värderades 2011 till över 580 miljarder kronor, och de helägda bolagen hade nästan 100 000 anställda. Det säger kanske sig självt att det här ägandet medför ett stort och viktigt ansvar. Det är regeringen som förvaltar de här företagen på riksdagens uppdrag, men företagen ägs gemensamt av hela svenska folket. Därför är det viktigt att staten är en aktiv och professionell ägare.

Vår syn på ägandet är pragmatisk. Vi prövar detta i varje enskilt fall. Det går inte att säga att det alltid är bra att staten äger företag. Det går inte heller att säga att det alltid är dåligt. Frågan om ägandet måste prövas löpande i varje enskilt fall.

Det argumenteras ibland från oppositionshåll som om det automatiskt alltid skulle vara en god affär att äga företag. I många fall kan ägandet vara väl motiverat. Men det är viktigt att komma ihåg att ägandet, särskilt av finansiella tillgångar, är förknippat med stora risker. Värdet kan förändras mycket snabbt. Det kan till exempel variera kraftigt beroende på

Ägarstyrningen
av SBAB

konjunkturen. Det såg vi inte minst under finanskrisen då statens Nordea-aktier på kort tid sjönk med ca 30 miljarder kronor i värde.

Herr talman! Vi menar att det är centralt att de bolag som staten äger bedriver sin verksamhet på ett sådant sätt att ett långsiktigt värdeskapande uppnås. Förvaltningen ska vara effektiv, professionell och transparent. I statens ägarpolicy slås det dessutom fast att statligt ägda bolag ska vara föredömen inom området hållbart företagande.

Herr talman! I dag behandlar vi den skrivelse som regeringen har lämnat till riksdagen med anledning av Riksrevisionens granskning av statens ägarstyrning av det helstatliga bolaget SBAB, som har en inriktning särskilt mot bolånemarknaden.

Riksrevisionen gör en rad iakttagelser och landar därefter i fyra rekommendationer. Från regeringens och Alliansens sida instämmer vi i många av de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort men inte i alla.

Riksrevisionen konstaterar att i delar av SBAB:s obligationsprogram finns en ägarklausul som har utgjort en försvårande faktor vid de tillfällena när staten har försökt att sälja bolaget, det vill säga 2001 och 2007–2008. Vi instämmer i detta konstaterande. Vi håller också med om Riksrevisionens rekommendation att regeringen bör utvärdera de risker som ägarklausulen medför och se hur de kan minimeras inför en eventuell försäljning, även om något försäljningsbemyndigande från riksdagen inte föreligger för närvarande. Den här utvärderingen ska slutföras under 2013.

När det gäller avkastningskravet och utdelningsprinciperna menar Riksrevisionen att det vid tidpunkten för deras granskning fanns behov av att göra en översyn. Den bedömningen delas till fullo av regeringen. En översyn har nu också gjorts.

Efter dialog med företrädare för ägaren beslutade SBAB:s styrelse den 18 december i fjol att ge bolagets vd i uppdrag att i samverkan med Finansdepartementet bereda ett förslag till nya ekonomiska mål för bolaget. Som resultat av detta arbete beslutade SBAB:s styrelse den 14 mars att föreslå bolagsstämman att besluta om nya ekonomiska mål för bolaget. De här målen fastställdes av bolagsstämman den 18 april i år. Målen omfattar lönsamhet, kapitalstruktur och utdelning.

Från Alliansens sida delar vi regeringens bedömning att SBAB inte har ett specifikt samhällsuppdrag. Finansutskottet har tidigare uttalat att SBAB har ett uppdrag från staten att med utgångspunkt i sedvanlig företagsekonomisk målsättning och en effektiv organisation bidra till mångfald och konkurrens. Vi menar att det ställningstagandet inte ska tolkas som att SBAB har ett specifikt samhällsuppdrag. Regeringen har inte heller tolkat uttalandet så utan anser att SBAB genom sin verksamhet, precis som andra aktörer, bidrar till ökad valfrihet och därmed också ökad konkurrens.

Därmed anser regeringen att det inte finns något behov av en särskild återrapportering om hur SBAB bidrar till mångfald och konkurrens på bolånemarknaden, vilket Riksrevisionen rekommenderade i granskningsrapporten.

Vi delar regeringens bedömning. Vi föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna. Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 91 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna och Miljöpartiet har lämnat in ett särskilt yttrande när det gäller SBAB:s samhällsansvar.

Vi ser det ungefär så här: Svenska bankers lönsamhet är ur ett internationellt perspektiv väldigt hög. De fyra svenska storbankerna hade år 2011 en sammanlagd vinst på 79,1 miljarder. Året efter, 2012, hade storbankerna 86 miljarder i vinst. Det är en ökning med 9 procent jämfört med 2011.

Det är en marknad med få aktörer där staten står mycket för risken, och vinsterna kammars hem på den privata marknaden.

Min fråga är: Ser inte Moderaterna att det finns ett utrymme för att SBAB ska ha ett samhällsuppdrag?

Anf. 92 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Det är bara att konstatera att vi har lite olika syn på åtminstone delar av de statliga bolagen, specifikt i detta fall. Vår uppfattning är att staten inte behöver eller bör äga SBAB. Vi hade gärna sett att staten hade kunnat sälja SBAB. Men den uppfattningen delas inte, som bekant, av oppositionen.

När det gäller bankernas lönsamhet är vi nog överens om att det behövs en förbättrad konkurrens på bankmarknaden. Vi tycker också att man kan och bör skruva upp kraven på bankerna, till exempel vad gäller kapitaltäckningskraven. Det menar vi inte är ett argument för att staten ska äga en bank.

Som jag sade tidigare finns det stora risker med att vara ägare av bolag. Det är inte bara så att pengarna tickar in. Det är också risker med detta.

Man kan väl säga att även Socialdemokraterna tenderar att ha lite olika uppfattningar i de här frågorna. Vissa bolag tycker ni att man ska sälja, andra inte. Ni har också en tendens att ändra uppfattning över tiden. Ni har ju själva varit för att man ska sälja SBAB en gång i tiden.

Vi kan titta på ett annat bolag, nämligen Nordea. Det är slående att ni för ganska exakt två år sedan var emot att staten skulle sälja det man ägde i Nordea. Förra hösten var ni fortfarande emot, men ni räknade ändå med intäkterna i er budget. När det gäller den nu gällande budgeten har ni bytt riktning helt och är inte längre emot att staten ska sälja det man äger i Nordea.

Man kan konstatera att synen på ägandet kan utvecklas över tid. Vår uppfattning är att SBAB inte behöver ägas av staten.

Anf. 93 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Finansmarknadsminister Peter Norman sade till TT att bankernas vinstnivåer bör komma konsumenterna till del. De förslagen har vi inte sett i riksdagen än. Vi har avvaktat ganska länge för att se de förslagen.

Vi kan se på SBAB:s avkastning. De ligger i linje med de internationella bolåneinstitut. Vi socialdemokrater ser att SBAB har ett samhällsuppdrag.

Bankmarknaden har utvecklats så här i Sverige: Det är det offentliga som står för risken, och vinsterna kammars hem på den privata marknaden.

När kommer vi att få se förslagen om att vinstnivåerna ska komma konsumenterna till del? Finns det inte utrymme för att Moderaterna ska ändra sin politik och kunna se SBAB som en viktig aktör på bolåne- marknaden?

Anf. 94 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar än en gång att vi har olika syn på ägan- det just när det gäller SBAB. Vår uppfattning är att man ska pröva förut- sättningarna för det här ägandet löpande och se om det finns ett behov av att äga det här bolaget och om det finns eller bör finnas ett särskilt sam- hållsuppdrag.

Vår mening är att det inte är så i det här fallet, utan det är trots allt en marknad med internationella aktörer där det finns konkurrens.

Sedan delar vi bedömningen att konkurrensen borde bli bättre. Det har gjorts en del förändringar redan och mer är på gång, men jag menar nog att det är två olika frågor. Att man behöver göra en översyn av regel- verken, ställa tuffare krav och förbättra konkurrensen är inte ett argument för att staten ska äga en bank. Det kan tvärtom vara så att ett sådant äg- ande ökar risken, och det kan bli dyrt för staten om det inte skulle gå bra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.41 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 maj

UU11 Strategisk exportkontroll 2012 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Punkt 1 (Krigsmateriellagstiftning, de mänskliga rättigheterna, ett demo- kratikriterium m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (MP, V)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

- 36 för res. 1
- 20 för res. 2
- 242 avstod
- 51 frånvarande
- Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
242 för utskottet
36 för res. 1
20 avstod
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 S, 100 M, 18 FP, 16 C, 13 KD
För res. 1: 20 MP, 16 V
Avstod: 20 SD
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 2 (Exportkrediter, Försvarexportmyndigheten)

1. utskottet
2. res. 3 (MP, V)
3. res. 4 (SD)
Förberedande votering:
36 för res. 3
20 för res. 4
242 avstod
51 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Huvudvotering:
242 för utskottet
36 för res. 3
20 avstod
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 S, 100 M, 18 FP, 16 C, 13 KD
För res. 3: 20 MP, 16 V
Avstod: 20 SD
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 5 (Europeiska försvarsbyrån (Eda), EU:s uppförandekod)

1. utskottet
2. res. 8 (SD)
Votering:
241 för utskottet
20 för res. 8
37 avstod
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 S, 100 M, 17 FP, 16 C, 13 KD
För res. 8: 20 SD
Avstod: 20 MP, 1 FP, 16 V
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 6 (Nedrustning och icke-spridning)

1. utskottet

2. res. 9 (S)

3. res. 10 (MP, V)

Förberedande votering:

96 för res. 9

36 för res. 10

165 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

167 för utskottet

95 för res. 9

36 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 13 KD

För res. 9: 95 S

Avstod: 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU17 Fordons- och vägtrafikfrågor

Punkt 1 (Främjande av en fossiloberoende fordonsflotta)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

131 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 13 KD

För res. 1: 95 S, 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 3 (Dubbdäck)

1. utskottet

2. res. 3 (MP, V)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

36 för res. 3

20 för res. 4

242 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
242 för utskottet
36 för res. 3
20 avstod
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 S, 100 M, 18 FP, 16 C, 13 KD
För res. 3: 20 MP, 16 V
Avstod: 20 SD
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 5 (Fordonsbesiktning)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP, V)
Votering:
167 för utskottet
131 för res. 6
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 13 KD
För res. 6: 95 S, 20 MP, 16 V
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 6 (Längd och vikt för lastbilar)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 8 (MP, V)
Votering:
168 för utskottet
36 för res. 8
94 avstod
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 13 KD
För res. 8: 20 MP, 16 V
Avstod: 94 S
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 7 (Historiska fordon)

1. utskottet
2. res. 9 (SD)
Votering:
278 för utskottet
20 för res. 9
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2012/13:117
5 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 16 C, 16 V, 13 KD
För res. 9: 20 SD
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU18 Luftfartsfrågor

Punkt 2 (Miljöfrågor)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

166 för utskottet

131 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 19 SD, 13 KD

För res. 1: 95 S, 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 1 SD, 3 V, 6 KD

Punkt 4 (Avveckling av flygplatser)

1. utskottet
2. res. 3 (V, MP)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 5 (Flygtrafikledningstjänst)

1. utskottet
2. res. 4 (M, FP, C, KD)

Votering:

152 för utskottet

146 för res. 4

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 1 M, 20 MP, 20 SD, 16 V

För res. 4: 99 M, 18 FP, 16 C, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU10 Slutredovisning av regeringens särskilda jämställdhetsrapportering 2007–2010, m.m.

Punkt 2 (En jämställd arbetsmarknad)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

164 för utskottet

21 för res. 5

111 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 1 MP, 18 FP, 16 C, 16 V, 13 KD

För res. 5: 1 S, 20 SD

Avstod: 92 S, 19 MP

Frånvarande: 19 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Lise Nordin (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Jämställdhetsplaner)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

131 för res. 7

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 13 KD

För res. 7: 95 S, 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 7 (Våld mot kvinnor)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

147 för utskottet

20 för res. 11

131 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 13 KD

För res. 11: 20 SD

Avstod: 95 S, 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

UU3 Norden

Punkt 1 (Nordiskt samarbete)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

131 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 13 KD

För res. 1: 95 S, 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 4 (Nordiskt kulturarv, djurskydd)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:

277 för utskottet

20 för res. 4

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 99 M, 20 MP, 18 FP, 16 C, 16 V, 13 KD

För res. 4: 20 SD

Frånvarande: 17 S, 8 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 5 (Gränshindersarbete)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)

Votering:

146 för utskottet

20 för res. 6

130 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 18 FP, 16 C, 13 KD

För res. 6: 20 SD

Avstod: 94 S, 20 MP, 16 V

Frånvarande: 18 S, 8 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 6 (Moratorium för olje- och gasutvinning i Arktis)

1. utskottet
2. res. 7 (MP, V)

Votering:

261 för utskottet

36 för res. 7

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 100 M, 18 FP, 16 C, 19 SD, 13 KD

För res. 7: 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 1 SD, 3 V, 6 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**UFöU3 Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete
inklusive krisberedskap**

Punkt 1 (Utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

100 för res. 1

20 för res. 2

178 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

166 för utskottet

96 för res. 1

35 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 19 MP, 18 FP, 16 C, 13 KD

För res. 1: 95 S, 1 V

Avstod: 20 SD, 15 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 6 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Prot. 2012/13:117
5 juni

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 4 (V)

Votering:

147 för utskottet

16 för res. 4

134 avstod

52 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 13 KD

För res. 4: 16 V

Avstod: 95 S, 20 MP, 19 SD

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 1 SD, 3 V, 6 KD

Punkt 2 (Försvarssamarbete)

1. utskottet

2. res. 5 (S)

3. res. 6 (SD)

Förberedande votering:

93 för res. 5

20 för res. 6

184 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

166 för utskottet

94 för res. 5

36 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 19 MP, 18 FP, 16 C, 13 KD

För res. 5: 94 S

Avstod: 20 SD, 16 V

Frånvarande: 18 S, 7 M, 6 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU25 Indelning i utgiftsområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU12 Konvention om social trygghet mellan Sverige och Indien

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

278 för utskottet

20 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 16 C, 16 V, 13 KD

För res.: 20 SD

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

UbU15 Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m.

Punkt 3 (Tydligare ansöknings- och anställningsprocess)

1. utskottet

2. res. 2 (MP)

Votering:

278 för utskottet

20 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 16 V, 13 KD

För res. 2: 20 MP

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 6 (Utnämning av lektorer)

1. utskottet

2. res. 5 (SD, V)

Votering:

263 för utskottet

35 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 16 C, 1 SD, 13 KD

För res. 5: 19 SD, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 7 (Behörighetskrav för anställning som lektor)

1. utskottet

2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

166 för utskottet

132 för res. 6

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2012/13:117

5 juni

Prot. 2012/13:117
5 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 19 SD, 13 KD
För res. 6: 95 S, 20 MP, 1 SD, 16 V
Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Punkt 10 (Karriärvägar för förskollärare och fritidspedagoger)

1. utskottet
2. res. 10 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

131 för res. 10

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 16 C, 20 SD, 13 KD

För res. 10: 95 S, 20 MP, 16 V

Frånvarande: 17 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 7 C, 3 V, 6 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU38 Ägarstyrningen av SBAB

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

EU-dokument

KOM(2013) 296 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en ram för tillträde till marknaden för hamntjänster och för finansiell insyn i hamnar

Motion

med anledning av skr. 2012/13:105 Riksrevisionens rapport om utsläppshandel för att begränsa klimatförändringen
2012/13:MJ6 av Jens Holm m.fl. (V)

Utrikesutskottets betänkande

2012/13:UU10 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2012

Socialutskottets betänkanden

2012/13:SoU23 Patienträrlighet i EU – förslag till ny lagstiftning

2012/13:SoU25 Genomförande av ändringsdirektivet 2012/26/EU i fråga om säkerhetsövervakning av läkemedel

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 juni

2012/13:564 Tillträde för hundar i offentliga miljöer

av Catharina Bråkenhielm (S)
till statsrådet Erik Ullenhag (FP)

2012/13:565 Våld och övergrepp mot demonstranter i Turkiet

av Hans Linde (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 juni.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 5 juni

2012/13:543 Det svenska friluftslivet

av Jan-Olof Larsson (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

2012/13:544 Syntetisk diesel i miljözon

av Jan-Olof Larsson (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:545 Vägtullsutredningens förslag

av Lars Johansson (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:546 Byggande av studentbostäder

av Anna-Lena Sörenson (S)
till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2012/13:547 Dröjsmål med att utforma arbetsgivarintyg

av Maria Stenberg (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:548 Yrkeskompetensbevis för förare av tung lastbil

av Krister Örnffäder (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:549 Höginblandade biodrivmedel

av Stina Bergström (MP)
till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:550 Tågtrafiken mellan Värmland och Norge

av Stina Bergström (MP)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:551 Sveriges mathantverk

av Carina Adolfsson Elgestam (S)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Prot. 2012/13:117
5 juni

2012/13:552 Avgiften för lärarlegitimation

av *Cecilia Dalman Eek* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2012/13:553 Biståndets fördelning mellan ramorganisationer och andra aktörer

av *Mats Pertoft* (MP)

till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 juni.

19 § Kammaren åtskildes kl. 16.30.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 § anf. 24 (delvis),

av talmannen därefter till och med 8 § anf. 45 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 73 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Val av justitieombudsman.....	1
Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP).....	1
2 § Justering av protokoll.....	2
3 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott	2
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.....	3
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	4
7 § Slutredovisning av regeringens särskilda jämfällhetssatsning 2007–2010, m.m.	4
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU10	4
Anf. 2 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	4
Anf. 3 JENNY PETERSSON (M).....	7
Anf. 4 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	10
Anf. 5 JENNY PETERSSON (M) replik	10
Anf. 6 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	11
Anf. 7 JENNY PETERSSON (M) replik	11
Anf. 8 GUNVOR G ERICSON (MP).....	12
Anf. 9 CHRISTER NYLANDER (FP).....	15
Anf. 10 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	18
Anf. 11 CHRISTER NYLANDER (FP) replik	18
Anf. 12 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	19
Anf. 13 CHRISTER NYLANDER (FP) replik	19
Anf. 14 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	20
Anf. 15 CHRISTER NYLANDER (FP) replik	20
Anf. 16 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	21
Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (FP) replik	21
Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (C).....	22
Anf. 19 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	25
Anf. 20 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	26
Anf. 21 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	26
Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	27
Anf. 23 MATTIAS KARLSSON (SD)	27
Anf. 24 JOSEFIN BRINK (V)	30
Anf. 25 PENILLA GUNTHER (KD).....	33
(Beslut fattades under 15 §.).....	35
8 § Norden	35
Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU3	35
Anf. 26 KARIN ÅSTRÖM (S).....	35
Anf. 27 JAN LINDHOLM (MP).....	38
Anf. 28 BJÖRN SÖDER (SD)	41
Anf. 29 MARIANNE BERG (V)	43
Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	45
Anf. 31 KARIN ÅSTRÖM (S) replik.....	47

Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	47
Anf. 33 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	48
Anf. 34 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	48
Anf. 35 ANITA BRODÉN (FP).....	48
Anf. 36 JAN LINDHOLM (MP) replik	51
Anf. 37 ANITA BRODÉN (FP) replik	51
Anf. 38 JAN LINDHOLM (MP) replik	52
Anf. 39 ANITA BRODÉN (FP) replik	52
Anf. 40 JOHAN LINANDER (C).....	53
Anf. 41 MARIANNE BERG (V) replik.....	55
Anf. 42 JOHAN LINANDER (C) replik.....	55
Anf. 43 MARIANNE BERG (V) replik.....	56
Anf. 44 JOHAN LINANDER (C) replik.....	56
Anf. 45 ANDERS ANDERSSON (KD)	56
Anf. 46 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	59
Anf. 47 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	61
Anf. 48 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	62
Anf. 49 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	62
Anf. 50 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	63
Anf. 51 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M).....	63
Anf. 52 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	64
Anf. 53 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M) replik.....	65
Anf. 54 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	65
Anf. 55 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M) replik.....	65
Anf. 56 MARIA STENBERG (S).....	66
(Beslut fattades under 15 §.)	67
9 § Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap	68
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2012/13:UFöU3.....	68
Anf. 57 MIKAEL JANSSON (SD).....	68
Anf. 58 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	69
Anf. 59 CECILIA WIDEGREN (M)	71
Anf. 60 STAFFAN DANIELSSON (C).....	73
Anf. 61 MIKAEL OSCARSSON (KD)	75
Anf. 62 ÅSA LINDESTAM (S).....	76
(Beslut fattades under 15 §.)	77
10 § Indelning i utgiftsområden	77
Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU25	77
(Beslut fattades under 15 §.)	77
11 § Konvention om social trygghet mellan Sverige och Indien	78
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU12	78
Anf. 63 DAVID LÅNG (SD).....	78
Anf. 64 EVA LOHMAN (M).....	80
Anf. 65 DAVID LÅNG (SD) replik.....	82

Anf. 66 EVA LOHMAN (M) replik.....	82
Anf. 67 DAVID LÅNG (SD) replik.....	82
Anf. 68 EVA LOHMAN (M) replik.....	82
(Beslut fattades under 15 §.).....	82
12 § Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m.	83
Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU15	83
Anf. 69 CECILIA DALMAN EEK (S).....	83
Anf. 70 AGNETA LUTTROPP (MP).....	86
Anf. 71 CARINA HERRSTEDT (SD).....	87
Anf. 72 ROSSANA DINAMARCA (V)	88
Anf. 73 MICHAEL SVENSSON (M).....	89
Anf. 74 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	91
Anf. 75 MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	91
Anf. 76 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	91
Anf. 77 MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	92
Anf. 78 CECILIA DALMAN EEK (S) replik.....	92
Anf. 79 MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	92
Anf. 80 CECILIA DALMAN EEK (S) replik.....	92
Anf. 81 MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	92
Anf. 82 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	92
Anf. 83 YVONNE ANDERSSON (KD).....	94
Anf. 84 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	95
Anf. 85 YVONNE ANDERSSON (KD) replik.....	95
Anf. 86 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	96
Anf. 87 YVONNE ANDERSSON (KD) replik.....	96
Anf. 88 ROGER HADDAD (FP).....	96
(Beslut fattades under 15 §.).....	97
13 § Ägarstyrningen av SBAB	97
Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU38.....	97
Anf. 89 JÖRGEN HELLMAN (S)	97
Anf. 90 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	98
Anf. 91 JÖRGEN HELLMAN (S) replik	100
Anf. 92 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	100
Anf. 93 JÖRGEN HELLMAN (S) replik	100
Anf. 94 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	101
(Beslut fattades under 15 §.).....	101
Ajournering.....	101
Återupptagna förhandlingar	101
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 maj	101
UU11 Strategisk exportkontroll 2012 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.....	101
TU17 Fordons- och vägtrafikfrågor	103
TU18 Luftfartsfrågor.....	105
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	106
AU10 Slutredovisning av regeringens särskilda jämförbarhetsrapport 2007–2010, m.m.	106
UU3 Norden	107

UFöU3 Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap.....	108
KU25 Indelning i utgiftsområden.....	109
SfU12 Konvention om social trygghet mellan Sverige och Indien	110
UbU15 Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m.	110
FiU38 Ägarstyrningen av SBAB.....	111
16 § Bordläggning.....	111
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	112
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	112
19 § Kammaren åtskildes kl. 16.30.	113

Tryck: Elanders, Vällingby 2013